Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Naslovna
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1297

Naslov: Politika

Strana: 1

ПОЛИТИКА

Београд, недеља 15. јун 2025.
Број 40059 година CXXII

Основана 1904. године
Оснивач Владислав Рибникар

Примерак 75 динара

ДАНАС

Због неодржаних такмичења, додатни бодови на основу успеха у 7. разреду
стр. 8

ИНТЕРВЈУ: ПРОФ. ДР МИЛЕНКО КРЕЋА

МКС још није отпоран на политичке утицаје
стр. 10

Црна Гора „увози" лажне дипломе из региона
стр. 4

Милан Антонијевић
Србија у Одеси: Политика присутности
стр. 9

РАСПЛАМСАВА СЕ СУКОБ НА БЛИСКОМ ИСТОКУ

Израел прети да ће Техеран горети

Иран не искључује нападе на америчке базе и разматра затварање Ормуског мореуза којим дневно пролази 20 милиона барела нафте

Фото АП

Спасилачки тим испред једне од срушених зграда у Техерану

Према извештајима агенција

Сукоб између Израела и Ирана се све више заоштрава. Експлозије одјекују у Техерану, али и у Јерусалиму и Тел Авиву. Ако Техеран оствари своју претњу да нападне и америчке, британске и француске војне базе и бродове у региону, уколико буду помагали одбрани Израела, конфронтација две регионалне силе тешко да ће завршити само сукобом ограниченим на међусобне ваздушне ударе. Након израелских напада на Техеран, Пентагон је преместио два америчка разарача ка источном Медитерану због могуће одмазде Ирана, пренео је портал „Политико", позивајући се на неименоване изворе који тврде да су ови бродови, који су способни да се бране од балистичких и крстарећих ракета, одранији били и у региону.

У прва два дана сукоба, мртвих има на обе стране. Стални представник Ирана при УН Амир Саид Иравани известио је да је 78 људи погинуло у петак, а да је више од 320 повређено у израелским ударима на Иран. Израелски званичници су објавили да је у иранским нападима погинуло троје, а да је 80 људи повређено.
страна 3

Фото град Нови Сад

РАЗГОВОР НЕДЕЉЕ: ЖАРКО МИЋИН, градоначелник Новог Сада

Желим дијалог, али нема повлачења пред насиљем

Бојан Билбија

Са првим човеком Новог Сада Жарком Мићином, који је на овој позицији тек нешто више од 100 дана, разговор водимо у Градској кући, која је током насилних протеста опозиције 3. новембра прилично оштећена. Пола године касније, зграда је поправљена, али протеста у Новом Саду и даље има. Сада су највише усмерени на просторије Српске напредне странке које су нападнуте више од десет пута.

– Тај излив насиља означио је почетак великих тензија и таласа насилних акција. Подсетићу вас, месецима уништавају просторије Српске напредне странке и многу другу приватну имовину. Као градоначелник, директном комуникацијом са припадницима опозиције желим активно да допринесем томе да се тензије смање. Желим да отворим дијалог, али не пристајем на увреде нити ћу се повлачити пред насиљем. Резултати СНС-а у Новом Саду су најбољи одговор агресивној опозицији. Од 2012. године у Новом Саду отворено је 14 нових фабрика, а од новембра биће отворена још једна, 15. фабрика – истиче Жарко Мићин.
страна 7

БАЛКАНСКИ ЕВЕРГРИН

Маск против Трампа, обрачун код „Икс" корала

Фото EPA-EFE/Samuel Corum

Александар Ајдостоловски

Доналд Трамп с ветром у коси, рашчупани шериф из доба када последњи фрајери пуше „Марлборо", још увек верује да је Америка његов ранч и да му сви дугују макар „хвала, Доналде". Илон Маск изгледа као андроид који је побегао из серије са „Нетфликса" и решио да покори Дивљи запад, од ракета до неуронских чипова.

Сукоб двојице постмодернистичких каубоја, до јуче најбољих пајтоса, није ништа друго, него класични вестерн

Њихов жестоки сукоб, јавно оглашени обрачун на дигиталном тргу званом „Икс", почео је као нешто што подсећа на кафанску тучу у Тексасу: „Готово је с нама, Доналде", рекао је Маск, док су му алгоритми у позадини нервозно цвилели. Трамп, наравно, одговара као што би одговорио сваки алфа мужјак – оптужбама, подсмехом и дубоким гласом федералног шерифа: „Без мене, Илоне, кукаћеш за шаку долара."

Ту већ следи сцена класичног двобоја: поглед у очи, рука на колту, овога пута, на паметном телефону. Тло се тресе, а негде у позадини свира Мориконе. Уместо пуцња, стиже нотификација.
страна 6

Саша Димитријевић

ТЕМА НЕДЕЉЕ: ГОЛОБРАДЕ УБИЦЕ

Осветољубиви и олаки на обарачу

Александар Бојовић

Два града, два краја света, два злочина. Престоницу Колумбије и Србије крајем прошле недеље повезали су криминални случајеви чији су виновници малолетници – деца плаћена да убију човека. У Боготи је 7. јуна петнаестогодишњак испалио три хица у главу председничког кандидата Мигела Урибеа Турбаја. Бежећи, пуцао је и на полицију. У Београду су дан раније ухапшени Б. Р. (16) и Н. Б. (20) због убиства И. А. (24) у Улици Гаврила Принципа, у центру града. А онда су у уторак стигле страшне вести из француског градића Ножан и још страшније из Граца у Аустрији... Иначе, голобради Б. Р. један је од укупно пет малолетника против којих је од почетка године Вишем јавном тужилаштву (ВЈТ) у Београду поднета кривична пријава због најтежег кривичног дела.
стране 11, 12 и 13

Живот и смрт на оштрици „Адолесценције"
стр. 12

Школска дворишта као попришта
стр. 13

€ 117,2151 дин

www.politika.rs redakcija@politika.rs

ДАНАС 12°/29° СУТРА 19°/29°

ISSN 0350-4395

ЦРНА ГОРА 1,20 EUR; РЕПУБЛИКА СРПСКА 1,20 КМ; ХРВАТСКА 8,00 КРК/ 1,06 EUR; МАКЕДОНИЈА 50,00 ДЕН; СЛОВЕНИЈА 1,20 EUR; Фед. БиХ 1,20 КМ;

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Hronika
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 827

Naslov: MKS još nije otporan na političke uticaje

Strana: 1,10

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Hronika
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: MKS još nije otporan na političke uticaje

Napomena:
Površina: 827

Strana: 1,10

ИНТЕРВЈУ: ПРОФ. ДР МИЛЕНКО КРЕЋА, члан извршног одбора светског удружења за међународно право

МКС још није отпоран на политичке утицаје

Сйецијално за „Полиūику"
Жељко Шајн

Професор др Миленко Креча у својој професионалној каријери обављао је функције у највишим међународним правним телима. Био је судија ад хок Међународног суда правде и Европског суда правде за људска права, као и члан Венецијанске комисије и Сталног арбитражног суда у Хагу. Као председник Удружења за међународно кривично право, које обележава четврт века постојања, он о природи ад хок кривичних трибунала, као и о значају сталног међународног кривичног суда говори за „Политику".

Каква је природа ад хок кривичних трибунала и какво је правно значење њихове јуриспруденције?

Ад хок кривични трибунали су специфичне форме међународног кривичног правосуђа. О томе сведочи и сам термин „трибунал", који у унутрашњим правним порецима означава прелазни облик између судова и извршне власти, неку врсту квазисудских тела. Услови које тела која претендују на статус суда подразумевају: а) сталност; б) ваљани правни основ установљења; в) укљученост у општи међународни систем и г) да се процедурална правила установљена пре почетка рада судског тела не могу мењати током поступка.

Извесно је да ад хок кривични трибунали не испуњавају ове услове, што можда понајбоље илуструје Међународни кривични трибунал за бившу Југославију. Као тело основано за конкретан случај грађанског рата у бившој СФРЈ, кривични трибунал за бившу Југославију је израз селективне правде ограничене надлежности у персоналном, просторном и временском смислу.

Да ли су политичке одлуке утицале на независност трибунала?

Што се тиче правног основа, трибунал је основан резолуцијом Савета безбедности УН 827 од 25. маја 1993. на основу Главе VII Повеље (Акције у случају претње миру, повреде мира и аката агресије).

Овај начин оснивања трибунала оптерећен је с две основне слабости: прва, међународни судови се, у светлости фундаменталних правила међународног права, не могу оснивати једностраним актима органа Уједињених нација. Комисија Уједињених нација за међународно право је изразила јаке резерве према „установљењу једног сталног судског органа било од стране Генералне скупштине, било од Савета безбедности због политичког карактера ових органа".

Фото А. Васиљевић

> „И поред мањкавости од којих су неке директно супротстављене супстанцијалним значењима кривичне правде, како Трибунал за бившу Југославију, тако и Трибунал за Руанду, допринели су афирмацији идеје међународног кривичног правосуђа која је, после нирнбершке и токијске фазе, готово замрла

Друга, статус трибунала као помоћног органа Савета безбедности је тешко довести у склад с независношћу судске функције. Такав статус судског органа широко отвара врата политичким утицајима, у чему ни јуриспруденција трибунала није изузетак.

Бивајући суштински помоћни орган Савета безбедности, облик невојне интервенције Савета безбедности, трибунал не само што није био отпоран на неправне утицаје већ је, излазећи им у сусрет, тумачио правила међународног права на начин који се тешко уклапа у стандарде међународног правног система.

Како су оне тумачене?

Тако су одредбе статута које су, у ствари, преузеле уговорне одредбе о међународним злочинима, тумачене супротно општеприхваћеним правилима и тумачењу међународних уговора. Рецимо, уместо тумачења припремних радова одговарајућих конвенција како би се установила намера уговорница, трибунал је као припремне радове схватао тумачења изнета у дискусијама вођеним у Савету безбедности као свом оснивачу. Примера ради, Претресно веће је у случају Талић одлучујући аргумент за своје тумачење члана 7(3) Статута изнашло у „неоспорном објашњењу које је приликом гласања о Резолуцији 827 о установљењу Међународног трибунала дао представник САД" (параграф 356). Трибунал је често одлучујућу тежину давао тумачењима политичких и, чак, административних органа Уједињених нација.

Можете ли навести практичан пример?

Постоји мноштво примера, који произилазе из приоритета трибунала. Претресно веће у случају Блашкић, одлучујући по приговору одбране да одговорност за пропуштање кажњавања на основу члана 7(3) Статута трибунала није део обичајног хуманитарног права, истакло је да би било „тотално неосновано да трибунал сада прогласи неуставним и ништавим део јурисдикције за који је Савет безбедности, с пристанком генералног секретара, тврдио да је део постојећег међународног хуманитарног права" (параграф 8).

У односу на обичајно право, као други главни извор међународног права, пракса трибунала се слободно може назвати произвољном.

Треба, међутим, рећи да су, и поред мањкавости од којих су неке директно супротстављене супстанцијалним значењима кривичне правде, како Трибунал за бившу Југославију, тако и Трибунал за Руанду, допринели афирмацији идеје међународног кривичног правосуђа која је, после нирнбершке и токијске фазе, готово замрла. Трибунали су, поред тога, утрли пут за формирање сталног Међународног кривичног суда (МКС) у чијој су конструкцији и праву које примењује, нажалост, препознатљиви утицаји права и праксе поменута два трибунала.

Какав је значај сталног Међународног кривичног суда у смислу остварења кривичне правде?

Идеју о формирању сталног међународног суда је, на практичном плану, покренула Генерална скупштина УН 1948. а обновљена је 1990. и 1992. године. Стални међународни кривични суд основан је 1998. године на Дипломатској конференцији у Риму под покровитељством Уједињених нација, када је и усвојен Статут суда, који је ступио на снагу 2002. године.

Оснивање Међународног кривичног суда је фундаментални корак у еволуцији међународног правосуђа. Означава дефинитивни раскид с Вестфалијанским принципом о неповредивости суверенитета државе која у конкретној ствари подразумева потпуну контролу над догађајима на својој територији. У материји међународног кривичног права тачка раскида је усвајање „Принципа међународног права признатих у Статуту Нирнбершког трибунала и у суђењу пред трибуналом" на основу Резолуције Генералне скупштине 177(II), који су, с једне стране, дефинисали међународна кривична дела (злочин против мира, ратни злочин и злочин против човечности) и с друге стране, дали основ постојања међународних кривичних судова.

МКС је надлежан за злочин геноцида, злочине против човечности, ратне злочине и злочин агресије. Међутим, надлежност суда за наведене злочине постоји када су почињени на територији држава које су странке статута суда или од стране њених држављана. Држава која није странка статута може да призна надлежност суда за конкретан случај.

Надлежност МКС, за разлику од надлежности ад хок трибунала је комплементарна с националном кривичном надлежношћу у практичном смислу, што значи да је надлежност Међународног кривичног суда, по правилу, супсидијарна. Конституише се у два случаја: а) када држава није способна и вољна да покрене и води поступак против лица за које се основано сумња да је починило злочин из стварне надлежности суда и б) када важност случаја тражи поступак пред судом.

Које су слабости Међународног кривичног суда?

Ваља напоменути да МКС пати од низа слабости. Оне се у основи могу подвести под недостатак универзалности и неотпорност на политичке утицаје. У овом моменту 124 државе од 193 чланице УН су странке Статута суда. Међутим, кључне државе – САД, Русија, Кина и Индија нису странке Статута суда, што језиком бројки значи да преко 70 одсто светске популације није под надлежношћу суда.

Да ли је политички утицај директна претња правди?

Политички утицаји повремено добијају облик директне претње и казнених мера. Септембра 2018. саветник за националну безбедност запретио је да ће САД у случају да се истраге суда тичу држављана САД или савезника издавати не само забране путовања персоналу суда већ је запретио тужбама и финансијским санкцијама како против персонала суда, тако и против држава и компанија које помажу суду у истрагама.

Реагујући на издавање потернице за премијера Израела Натанјахуа у новембру 2024, председник САД је рекао да је тиме суд злоупотребио своја овлашћења. Убрзо након тога суду су наметнуте санкције. У позадини ове одлуке, мада се то не наводи изричито, јесте и забринутост због истраге о злочинима против хуманости и ратним злочинима на територији Авганистана који суд спроводи.

МКС је од виталне важности не само за међународно кривично право као његов институционални део већ за међународно право у целини будући да му је задатак да штити универзалне вредности отелотворене у Повељи УН, посебно мир и фундаментална људска права.

Да ли је међународни суд још далеко од правде?

Међународни кривични суд је још далеко од идеала универзалне кривичне правде. Пред њим је дуг и трновит пут, у неким елементима и тешко остварив. Политичке утицаје који, сами по себи, деградирају правосудну функцију, тешко је, ако не и немогуће одстранити без радикалне промене природе међународне заједнице која је у садашњем времену еминентно политичка заједница. ¶

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: M. Pešić
Teme: ostalo
Naslov: Izrael preti da će Teheran goreti

Napomena:
Površina: 1486

Strana: 1,3

РАСПЛАМСАВА СЕ СУКОБ НА БЛИСКОМ ИСТОКУ

Израел прети да ће Техеран горети

Иран не искључује нападе на америчке базе и разматра затварање Ормуског мореуза којим дневно пролази 20 милиона барела нафте

Фото АП

Спасилачки тим испред једне од срушених зграда у Техерану

Према извештајима агенција

Сукоб између Израела и Ирана се све више заоштрава. Експлозије одјекују у Техерану, али и у Јерусалиму и Тел Авиву. Ако Техеран оствари своју претњу да нападне и америчке, британске и француске војне базе и бродове у региону, уколико буду помагали одбрани Израела, конфронтација две регионалне силе тешко да ће завршити само сукобом ограниченим на међусобне ваздушне ударе. Након израелских напада на Техеран, Пентагон је преместио два америчка разарача ка источном Медитерану због могуће одмазде Ирана, пренео је портал „Политико", позивајући се на неименоване изворе који тврде да су ови бродови, који су способни да се бране од балистичких и крстарећих ракета, одранije били у региону.

У прва два дана сукоба, мртвих има на обе стране. Стални представник Ирана при УН Амир Саид Иравани известио је да је 78 људи погинуло у петак, а да је више од 320 повређено у израелским ударима на Иран. Израелски званичници су објавили да је у иранским нападима погинуло троје, а да је 80 људи повређено.

страна 3

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: M. Pešić
Teme: ostalo
Naslov: Izrael preti da će Teheran goreti

Napomena:
Površina: 1486

Strana: 1,3

РАСПЛАМСАВА СЕ СУКОБ НА БЛИСКОМ ИСТОКУ

Израел прети да ће Техеран горети

Са прве стране

Израелске снаге извеле су јуче нове ваздушне нападе на циљеве у неколико иранских покрајина, објавили су ирански државни медији. Према агенцији Фарс, напади су погодили покрајине Источни Азербејџан, Лорестан и Керманчах.

Док становници Техерана изражавају бес и огорчење након смртоносних израелских ваздушних удара који су погодили престоницу, члан иранског парламентарног одбора за безбедност Есмаил Косари изјавио је да Иран озбиљно разматра затварање Ормуског мореуза, преноси државна телевизија ИРИНН.

Премијер Нетанјаху позива ирански народ да се побуни против власти

Мореуз који спаја Персијски залив са Оманским заливом један је од најважнијих поморских пролаза на свету, кроз који дневно пролази око 20 милиона барела нафте, што чини приближно 20 одсто глобалне потрошње нафтних деривата. Такође, око 20 процената светске трговине течним природним гасом пролази овом поморском трасом.

За сада су опречна виђења штете која је нанета иранском нуклеарном програму. Иранска агенција за атомску енергију потврдила је да има оштећења на нуклеарном објекту Фордо. Док израелски званичници тврде да су ваздушним нападима тешко оштетили два нуклеарна постројења у Есфахану и Нананцу, појединии стручњаци кажу да сателитски снимци још нису показали значајнију штету на нуклеарној инфраструктури.

Обе стране у сукобу за сада се оглушују на позив Папе Лава Четрнаестог. Света столица је јуче јавно позвала власти у Израелу и Израелу да делују разумно након ваздушних напада и да наставе са дијалогом. Израелски министар одбране Израел Кац упутио је директно упозорење врховном вођи Ирана Алију Хамнеију, поручивши да ће, ако Иран настави испаљивати ракете: „Техеран ће горети."

„Ирански диктатор држи грађане Ирана као таоце, доводећи до ситуације у којој ће они, а посебно становници Техерана, платити високу цену за очигледну штету нанету грађанима Израела", поручио је Кац, преноси Ројтерс.

Раније јуче начелник генералштаба израелских одбрамбених снага (ИДФ) Ејал Замир и командант ратног ваздухопловства Израела Томер Бар саопштили су да је „пут до Техерана отворен", најављујући нове ваздушне операције изнад иранске престонице, пренео је „Тајмс ов Израел".

Иран је такође узвратио. Високи војни командант Ахмад Вахиди поручује да ће војна операција „Истинско обећање 3" против трајати колико буде потребно, додајући да су претпрошле ноћи погодили три израелске ваздухопловне базе које су коришћене као лансирне платформе за нападе на Иран.

Иако је Израел дуго припремању операцију названу „Лав устаје" усмерио да неутралише ирански нуклеарни програм, циљ израелских удара у којима је убијен и велики број генерала и научника указује на шири циљ Тел Авива – рушење режима у Техерану.

Израелски премијер Бењамин Нетанјаху је објавио видео-поруку у којој се директно обратио иранском народу и позвао га да се побуни против власти. Бивши британски дипломата Петер Рикетс је изјавио за Би-Би-Си да би израелски ваздушни напади на Иран могли, уместо слабљења режима, имати супротан учинак и привремено ојачати његову позицију у земљи.

Израел је ваздушним ударима успео да у потпуности блокира дијалог Вашингтона и Техерана који је требало да се данас настави у Оману. Иран је саопштио да је дијалог са Америком о нуклеарном програму „бесмислен" након „најбешег" војног напада Израела. Иран је раније оптужио САД да су саучесници у израелским нападима, али је Вашингтон негирао ову тврдњу.

После признања да су у израелским акцијама изгубили неколико кључних војних и политичких личности и научника, Иран је јуче потврдио да су у нападима убијена још два војна званичника: генерал Гхоламрез Мехраби, заменик начелника за обавештајне послове Главног штаба оружаних снага, и генерал Мехди Рабани, заменик начелника за операције. Пријављена је и смрт још три нуклеарна научника, чиме је њихов број порастао на девет, што се поклапа са изјавама израелске војске.

Израел је до сада извео нападе на више од 150 циљева у Ирану. Војни извори у Тел Авиву кажу да би поправке на нуклеарној инфраструктури могла да потрају недељама. Нуклеарни стручњак Давид Олбрајт из вашингтонског Института за науку и међународну безбедност каже да на сателитским снимцима није видео никакву видљиву штету на локацијама у Фордову и Исфахану: „Али нема доказа да је подземна локација у Натанцу уништена."

М. Пешић

Фото EPA-EFE/Abir Sultan

Последице удара иранске балистичке ракете на Рамат Ган у близини Тел Авива

ИДФ: још нису нападнута сва иранска нуклеарна постројења

Израелско ратно ваздухопловство још није погодило сва иранска нуклеарна постројења, али ће се ови напори наставити док војска ради на деградацији балистичког ракетног система те земље, саопштили су јуче израелски војни званичници.
У нападима које је Израелско ратно ваздухопловство извело на Иран током раног јутра 13. јуна погинуло је девет нуклеарних научника, док није било нападнуто иранско нуклеарно постројење Фордо.
Израелско ратно ваздухопловство је саопштило да је спремно за изненадну ескалацију, али су навели да операција против Ирана „напредује по плану" и да за сада „добро функционише". У саопштењу се додаје да Израелско ратно ваздухопловство сада може да лети изнад Техерана борбеним авионима, што је, оцењено да је „значајно".

Иранска противваздушна одбрана уништила још један израелски ловац Ф-35

Иранска противваздушна одбрана оборила је и уништила још један израелски ловац Ф-35 на западу те земље, јавила је јуче иранска државна агенција Ирна.
Према овом извештају, пилот се катапултирао из борбеног авиона и његова судбина је тренутно непозната.
РИА Новости су, позивајући се на Нур њуз, пренеле да је иранска војска ухапсила пилота.
Ирански државни медији су јуче јавили да је противваздушна одбрана те земље оборила два израелска борбена авиона.

Николић: У Израелу наложене најригорозније безбедносне мере од Првог Заливског рата

Почасни конзул Србије у Израелу Александар Николић изјавио је јуче да су грађанима наложене најригорозније безбедносне мере од Првог Заливског рата 1991. године. Николић је за Танјуг рекао да израелска команда позадине од грађанства захтева да се не удаљавају од заштитних стандардизованих соба које имају у својим домовима, када је о новоградњи реч или од стандардизованих склоништа, када је реч о старограђњи. Он навео да је забрањено било какво окупљање грађана, нема наставе ни у основним, ни у средњим школама, као ни на академским установама. „На радно место иду само они који раде на оним пословима који су неопходни и који су проглашени као ургентни", казао је Николић.

Хрватски конзул и његова супруга повређени у иранским нападима на Израел

Хрватски конзул и његова супруга лакше су повређени током ноћи у иранским нападима на Израел, изјавила је јуче амбасадорка Хрватске у Тел Авиву Весела Мрђен Кораћ. Она је потврдила за портал „24 сата" да је у нападима оштећена зграда у којој живи двоје хрватских дипломата. Додала је да евакуација за сада није могућа због затвореног ваздушног простора и учесталих напада.

Артефакти из музеја у провинцији Фарс биће пребачени на сигурно

Артефакти из музеја у провинцији Фарс на југозападу Ирана, познатој по својој богатој културној и историјској баштини из персијског доба, биће пребачени на сигурну локацију, пренели су јуче ирански медији. Директор музеја и званичник у одељењу за културу провинције Фарс, Мухамед Мехди Наџафи, саопштио је да ће објекти из музеја бити пребачени на безбедну локацију.

Кина у УН осудила израелске нападе на Иран

Кина осуђује израелска кршења суверенитета, безбедности и територијалног интегритета Ирана и позива Израел да одмах обустави све ризичне војне акције, рекао је кинески амбасадор у УН Фу Цонг, пренела је новинска агенција Синхуа. „Кина се противи интензивирању контрадикција и ширењу сукоба и дубоко је забринута због последица које могу да настану због акција Израела", рекао је Фу јуче на састанку Савета безбедности УН о ситуацији на Блиском истоку.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Tema nedelje
Autori: Aleksandar Bojović
Teme: ostalo
Naslov: Osvetoljubivi i olaki na obaraču

Napomena:
Površina: 1296

Strana: 1,11

Саша Димитријевић

ТЕМА НЕДЕЉЕ: ГОЛОБРАДЕ УБИЦЕ

Осветољубиви и олаки на обарачу

Александар Бојовић

Два града, два краја света, два злочина. Престоницу Колумбије и Србије крајем прошле недеље повезали су криминални случајеви чији су виновници малолетници – деца плаћена да убију човека. У Боготи је 7. јуна петнаестогодишњак испалио три хица у главу председничког кандидата Мигела Урибеа Турбаја. Бежећи, пуцао је и на полицију. У Београду су дан раније ухапшени Б. Р. (16) и Н. Б. (20) због убиства И. А. (24) у Улици Гаврила Принципа, у центру града. А онда су у уторак стигле страшне вести из француског градића Ножан и још страшније из Граца у Аустрији... Иначе, голобради Б. Р. један је од укупно пет малолетника против којих је од почетка године Вишем јавном тужилаштву (ВЈТ) у Београду поднета кривична пријава због најтежег кривичног дела. **стране 11, 12 и 13**

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Tema nedelje
Autori: Aleksandar Bojović
Teme: ostalo
Naslov: Osvetoljubivi i olaki na obaraču

Napomena:
Površina: 1296

Strana: 1,11

ОСВЕТОЉУБИВИ И ОЛАКИ НА ОБАРАЧУ

Фото Танјуг/М. Миливојевић

Увиђај на месту убиства у београдској Улици Гаврила Принципа 6. јуна ове године

ПОДАЦИ МУП-а СРБИЈЕ ЈАНУАР–МАЈ 2025.

- Од почетка године евидентирано је 1.376 малолетних учинилаца кривичних дела, што је за 120 мање него у истом периоду лане
- У првих пет месеци 2025, према 43 кривично одговорна малолетника (14–18 година), примењена је мера полицијског хапшења
- Посматрано у односу на укупан број пријављених малолетних учинилаца кривичних дела, ова мера се примени према њих 2,8 одсто (просечно годишње 70 до 90)
- Мера полицијског хапшења малолетника најчешће се примењује у случајевима насилних имовинских деликата, кривичних дела против јавног реда и мира и тежих кривичних дела против живота и тела
- Посматрано у дужем временском периоду, евидентно је смањење броја пријављених малолетних учинилаца кривичних дела са 4.500–5.000 на око 3.500 учинилаца годишње
- Међу пријављеним малолетним учиниоцима кривичних дела, у последњих десет година 11 одсто су женске особе. У периоду 2003–2012. тај проценат је био шест одсто
- У укупном броју пријављених малолетних учинилаца кривичних дела, више од 56 одсто су старији малолетници (16 до 18 година), млађи малолетници (14 до 16) заступљени су са 33 одсто, док кривично неодговорних лица (млађи од 14 година) има 11 одсто

Са прве стране

Разлози због којих малолетници чине кривична дела су различити – низак степен самоконтроле, бес, припадност насилничким навијачким и вршњачким групама, осећај понижености, увређености, као и неутажива жеља за осветом. Често никакви посредници и покушаји мирења не помажу, а ако убилачки план из неког разлога не успе, покушај ликвидације се понавља и по неколико пута.

Поводи за туче и свађе, које се неретко завршавају и трагично, у највећем броју случајева су тривијални, попут погрешно схваћених речи и криво протумачених гестова, али су узроци много дубљи – у психолошкој и психосоциолошкој структури личности. У извесном броју случајева, тинејџери чине кривична дела и под утицајем дроге и алкохола, а нажалост сведоци смо и тога да деца постају плаћени егзекутори… Због тешких убистава, од почетка године пријаве су поднете против двојице малолетника, док је по једна кривична пријава поднета због тешког убиства у покушају и кривичног дела убиство.

Подаци поменутог тужилаштва показују да су најбројнија кривична дела које врше малолетници крађа и тешка крађа, док је одмах иза њих „диловање" дроге. Забрињавајуће је, показују подаци ВЈТ-а, да су малолетни учиниоци кривичних дела из године у годину све бруталнији. Међутим, пракса показује да су, иако крајње бахати и безобзирни приликом извршења дела, пред тужиоцем углавном „мањи од маковог зрна".

На списку кривичних дела због којих су у Београду покретани поступци су и наношење тешких телесних повреда, насилничко понашање, силовање, насиље у породици и отмица. Наташа Дубак, руководилац Одељења за малолетнике у Вишем јавном тужилаштву у Београду, указује да је најмлађи малолетник против којег је у 2024. поднета кривична пријава имао 14, а најстарији непуних 18 година. Међу малолетним извршиоцима кривичних дела има и повратника, што је изненађујући податак с обзиром на њихову узрасну доб. Највише је оних, према речима наше саговорнице, који чине кривична дела крађе и проваљне крађе.

Кривични поступак против малолетника у великој мери се разликује од оних који се воде против пунолетних извршилаца. На основу поднете кривичне пријаве, Одељење за малолетнике Вишег јавног тужилаштва подноси захтев за покретање припремног поступка судији за малолетнике Вишег суда у којем предлаже да предузме одређене доказне радње, попут саслушања малолетника, испитивања сведока, прибављања материјалних доказа и обавезно извештаја Градског центра за социјални рад о личним и породичним приликама малолетника. Након спроведеног припремног поступка, суд доставља списе тужилаштву које одлучује о предлогу кривичне санкције или предлогу да се обустави припремни поступак. Коначну реч даје суд – објашњава наша саговорница.

Из судске и полицијске праксе подсећамо на неколико случајева који су у последњих десетак година посебно узнемирили јавност.

Новембар 2014: Браћа И. Н. (10) и Ј. Н. (11), која су имала више стотина пријава због разбојништава и крађа, напала су у Београду српског књижевника и дугогодишњег телевизијског новинара Рашу Попова (84). Тражили су од њега новац, а нису престали са малтретирањем ни када им је он дао тражени новац.

Јун 2016: Двојица малолетника су у Српском Крстуру упала у кућу Луке Попова (60), водитеља локалних радио-станица у Чоки и Новом Кнежевцу. Насмрт су га претукла, тражећи да им преда новац. Након саслушања у полицији, у присуству тужиоца и бранилаца признали су злочин.

Децембар 2016: Тројица дечака, двојица од 12 и један од 13 година, запалила су бескућника Драгутина Тодорчевића у Новом Саду. Један од њих је запалио новине и бацио их на Тодорчевића. Ватра је најпре захватила одећу бескућника, након чега је несрећни човек потпуно изгорео.

Мај 2023: Дечаци узраста 10 и 13 година су усред дана, на улици у Товаришеву, тукли Тодора Шуњку (75). Човек је након пребијања пребачен у болницу у Новом Саду, а преминуо је после три месеца агоније од последица тешких повреда главе и плућа.

Јануар 2024: Тројица младића, од којих су двојица малолетници, ушла су у кућу мештанина Сремских Карловаца, претукла га и уз претњу ножем одузела му новац.

Мај 2024: В. Ф. (16) и Н. З. (17) осумњичени су да су у дечјем парку на Вождовцу претукли Ђорђа Мијатовића, брата потпредседника Владе Федерације БиХ Војина Мијатовића, који је од задобијених повреда преминуо неколико дана касније. Сумња се да су малолетници претукли Мијатовића када је изашао да их упозори да не малтретирају његовог једанаестогодишњег сина. ¶

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Tema nedelje
Autori: Isidora Masniković
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 747

Naslov: Život i smrt na oštrici „Adolescencije”

Strana: 1,12

Живот и смрт
на оштрици
„Адолесценције”
стр. 12

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Tema nedelje
Autori: Isidora Masniković
Teme: ostalo
Naslov: Život i smrt na oštrici „Adolescencije”

Napomena:
Površina: 747

Strana: 1,12

Фото „Нетфликс”

Британска ТВ серија о којој се месецима прича није само телевизијски хит већ и медијска аутопсија једног трагичног феномена. Аутори не предлажу решење, али нуде смернице: разговарајте са својом децом! Посматрајте! Слушајте! И не дозволите да вас екран замени као родитеља

Исидора Масниковић

Сада већ култна домаћа ТВ серија „Сиви дом”, коју смо премијерно пратили осамдесетих година, а која је приказивала тешке облике насиља међу штићеницима васпитно-поправног дома у неким, из данашње перспективе, „невинијим временима” када тинејџери нису имали мобилне телефоне као „васпитаче”, можда је била само наговештај онога чему данас сведочимо. Као и филм „Специјално васпитање” из 1977, „Сиви дом” је на реалистичан начин приказао последице занемаривања, друштвене неправде и живота младих на маргини система.

У дигиталном времену као да се целокупна адолесцентска генерација зед преселила на неку нову маргину, јер смо те најрањивије душе препустили на васпитање „виралним” ликовима. У мору лоших вести готово да и не трепнемо када чујемо да је неки „балавац” ушетао с ножем у школу, јер су овакви догађаји исувише чести. Након језиве трагедије у „Рибникару” остали смо неми и заувек осакаћени као друштво.

Случајеви „малих убица” некада су били усамљени, шокантни инциденти, а данас – узнемирујући тренд, нарочито у Европи, где постаје сигнал системске болести. У Лондону, Паризу, Ливерпулу, Грацу – из дана у дан, тинејџери убијају, а друштво узмиче, шокирано и занемело.

Док трагамо за узроцима, једна од најоштријих друштвених дијагноза стиже са стриминг платформе „Нетфликс”. Серија „Адолесценција”, о којој сви већ месецима причају, није само телевизијски хит већ и медијска аутопсија једног трагичног феномена – деце убица.

У средишту радње је тринаестогодишњи Џејми, који је ухапшен због убиства школске другарице. Нажалост, прича није у потпуности плод ауторове фикције. Инспирација су стварни злочини који потресају британско друштво: убиство дванаестогодишње Аве Вајт 2021. и Елијан Андам 2023. године – обе су усмрћене руком тинејџера. У поређењу са случајем „Рибникар”, постаје јасно да су контуре овог насиља наднационалне – заједнички су им тихи гнев, дигитална изолација и тишина одраслих.

Серија „Адолесценција” не покушава да оправда. Она анализира. Кроз суровe сцене хапшења, лажне детиње осмехе и разорне породичне односе – указује како један сасвим „обичан” дечак постаје убица. Кључно питање јесте: како родитељи, наставници и друштво у целини нису видели знакове? Исто питање постављали смо и ми после тог трагичног 3. маја 2023.

Ово није, наравно, први пут да филмски и ТВ стваоци обрађују ову тему, али је она са „Адолесценцијом” одјекнула више но икада. Присетимо се само остварења „Elephant” чувеног Гаса ван Сана из 2003. инспирисаног масакром у школи у Колумбајну. Затим, ту су и „We Need to Talk About Kevin” (2011), „13 Reasons Why”, „The Society”...

У стварном животу, као и у серијама, много тога се одиграва иза затворених врата. Деца проводе сате испред екрана, у мрачним дубинама „маносфере”. Реч је о онлајн заједницама које окупљају мушкарце око тема мушко-женских односа. Интернет форуми затрпани су онима који величају насиље и мушку надмоћ. Они су алгоритамски сервирани тинејџерима, који су гладни идентитета. Интернет звезда Ендру Тејт, некадашњи кик-боксер, познат као један од најутицајнијих гласова „маносфере”, затим „црвене пилуле”, преузете из филма „Матрикс”, које симболизују „буђење” у уверење да је савремено друштво неправедно према мушкарцима, али и теорије о „80:20 правилу” – део су свакодневице многих младића.

У „Адолесценцији” Џејми упада управо у такав вртлог: родитељи мисле да је безбедан – код куће, за рачунаром, а он заправо тоне дубље у дигитално заточеништво. Многи су препознали сличности са београдским дечаком, масовним убицом – софистициран, прорачунат, окружен војном литературом, обучен да пуца.

У протеклој деценији број тинејџера убијених хладним оружјем у Великој Британији порастао је за 240 одсто. У Француској стопа малолетничког насиља у порасту је у урбаним зонама. У Србији статистика је мање прецизна, али реалност јасна: дете с пиштољем није више оксиморон.

Оно што „Адолесценција” бриљантно изоштрава јесте јаз између генерација. Родитељи не разумеју језик интернета, мимове, „Тикток” алгоритме, верујући да деца играју „Роблокс”, а она заправо гледају насилне клипове и уче „правила доминације”. И све то – непримећено, непрепознато…

И док друштво расправља о „дисциплиновању”, „патријархату” и „менталном здрављу”, деца тону све дубље у родитељима несхваћене лавиринте интернет заједнице. Серија „Адолесценција” не предлаже решење, али нуди смернице: разговарајте! Посматрајте! Слушајте! И не дозволите да вас екран замени као родитеља.

Трагедија „Рибникар” и прича „Адолесценције” нису случајности, већ одрази истог злослутног тренда. Ако већ не знамо како да нашу децу променимо, можда барем можемо да их не оставимо саме у дигиталној џунгли која их обликује у тихе, смртоносне фигуре. ¶

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Tema nedelje
Autori: Milica Milušinović
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1016

Naslov: Školska dvorišta kao poprišta

Strana: 1,13

Школска дворишта
као попришта
стр. 13

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Tema nedelje
Autori: Milica Milušinović
Teme: ostalo
Naslov: Školska dvorišta kao poprišta

Napomena:
Površina: 1016

Strana: 1,13

Школска дворишта као попришта

Масакр у Грацу, другом по величини граду у земљи која по индексу безбедности спада у сам светски врх, бацио је у засенак злочин који се истог дана догодио у француској вароши Ножано. Тамо је петнаестогодишњи ученик ножем убио надзорницу у школи и ранио полицијског службеника, који је покушао да га савлада. Два месеца раније ђак католичке средње школе у Нанту је десетинама убода ножем усмртио другарицу из разреда и повредио три дечака

Фото EPA-EFE/Antonio Bat

Житељи Граца пале свеће за погинуле у пуцњави у Гимназији „Дрејершуценгасе", која се догодила 10. јуна

Милица Милутиновић

Уместо звона за крај часа, у Гимназији „Дрејершуценгасе" у Грацу, у уторак око 10 часова, одјекнули су пуцњи. Артур А. (21), бивши ученик ове школе, упао је у учионицу у којој је некада похађао наставу, наоружан пушком сачмарицом и пиштољем „глок" и осуо паљбу. Пре него што ће пресудити и себи, убио је деветоро ученика и једног професора, а још тридесеторо је завршило у болници, због рањавања или тешке трауме. Мотиви овог масакра још нису до краја разјашњени, али место извршења указује да је „окидач у глави" можда повукао некакав догађај или низ догађаја у вези са школом, коју Артур А. иначе није ни успео да заврши. Извори из полиције рекли су агенцији АПА да је „ситуација крајње нејасна", уз оцену да би се могло радити о „убилачком лудилу".

Аустријски медији наводе да наставници и вршњаци памте убицу као ђака који је био „миран и ненаметљив", што је чест опис починилаца масовних злочина. Лист „Хоје" је објавио информацију да је Артур А. оружје набавио легално, непосредно пред крвави пир. У светлу те чињенице, председник државе Александер ван дер Белен је покренуо иницијативу да се аустријски закони о оружју коригују. „Ако дођемо до закључка да закон о оружју треба променити, онда ћемо то учинити", пренео је Би-Би-Си његову изјаву.

Трагедија у другом по величини граду у земљи која по индексу безбедности спада у сам светски врх бацила је у засенак злочин који се истог дана догодио у француској вароши Ножано. Тамо је петнаестогодишњи ученик ножем убио тридесетједногодишњу надзорницу у школи и ранио полицијског службеника, који је покушао да га савлада. Претходно, снаге безбедности су опколиле школу, а након завршене интервенције организована је психолошка помоћ за 324 ученика који су тог преподнева били на настави.

Фото EPA-EFE/Christophe Petit Tesson

Припадница полиције пред школом у Нанту у којој се 24. априла догодио злочин

„Нација је у жалости, а влада се мобилише како би смањила криминал", поручио је на „Иксу" председник Еманuел Макрон, али то није много умањило огорчење француске јавности. Нарочито након што је штампа објавила да је последњих недеља жандармерија спровела два изненадна претреса око школе у Ножану у којој се догодило убиство и да су том приликом од више ученика одузети ножеви. Проблем је што је друга рација извршена управо у дану када је смртно страдала школска надстојница... Према подацима француског Министарства унутрашњих послова, у 6.000 сличних провера током два месеца, заплењено је 186 ножева и ухапшено 32 ученика због покушаја уноса оружја у школе.

Огорчење у Француској је тим веће што се сличан злочин у априлу догодио у Нанту, где је петнаестогодишњи ученик католичке средње школе десетинама убода ножем усмртио своју другарицу из разреда и повредио три дечака. Иначе, наводе медији, девојчица коју је убио била је и једина у школи с којом је имао иоле блискију комуникацију. Његов случај је специфичан по томе што је, како је касније откривено, претходно свим ђацима своје школе послао својеврсни „манифест" – критику деструктивног глобалног система, екоцида, тоталитарног друштвеног условљавања и информационог друштва које доводи до „стерилизације маште и прављења људи послушницима". Како је у додир са овим „великим темама" дошао један петнаестогодишњак и какав хаос оне могу да произведу у психи која се тек формира, питања су којима ће се француски стручњаци бавити наредних месеци. Ништа мањи проблем је и како помоћи онима који су били сведоци крвавих догађаја.

Коментаришући априлски напад у Нанту, дечји психијатар Мари Роуз Моро, која је и професорка на Универзитету Париз Декарт, указала је да је психолошка подршка нужна и свима којима трагедије у школама изазивају страх и анксиозност.

– Траума настаје услед близине могуће смрти, тај страх се манифестује као врста психолошке повреде у свакодневном функционисању, у начину размишљања, у емоцијама. Ствар је још сложенија када се ова повреда догоди код младих људи, а они је не излече, што је чини дугорочним проблемом. Анксиозност, бриге, патња, губитак воље за животом карактеришу велики део наше омладине, а школа је за њих посебно важно место – истакла је Мари Роуз Моро. Она је такође указала на важност родитељске пажње, али и опрезности унутар образовног система.

– Када дете постане повучено и избегава одлазак у школу, то је већ знак да је разговор неопходан. Зато су школски психолози, лекари и медицинске сестре јако важна карика у систему образовања – казала је за Радио Франс.

Стручњаци су сагласни да су сложени разлози због којих се овакви злочини најчешће догађају у адолесцентском узрасту. Мозак младих људи се тада развија, нарочито области које контролишу импулсе и емоције, што може довести до наглих и неконтролисаних реакција. Тинејџери који су изоловани, социјално маргинализовани, изложени породичним проблемима подложнији су „психолошким повредама" са дубоким, често и трајним последицама.

После крвавог уторка у Грацу и Ножану, европска јавност поново је надneta над проблемом безбедности у школама. Француска је након напада ученика у априлу предузела одређене мере, попут контроле и детектора метала на улазу у школе, али се то сада чини недовољним. Након злочина у Ножану, премијер Бајру је најавио и експериментално постављање сигурносних капија на улазима у образовне институције, а председник Макрон је поменуо и могућност забране коришћења социјалних мрежа за млађе од 15 година, у циљу превенције насиља. Међутим, изазов целом Старом континенту остаје правовремено препознавање „симптома злочина". Када дође до трагедије, накнадна памет не вреди превише. ¶

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Društvo
Autori: Milan Antonijević
Teme: ostalo
Naslov: Srbija u Odesi: Politika prisutnosti

Napomena:
Površina: 793

Strana: 1,9

Милан Антонијевић

Србија у Одеси: Политика присутности

стр. 9

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Društvo
Autori: Milan Antonijević
Teme: ostalo
Naslov: Srbija u Odesi: Politika prisutnosti

Napomena:
Površina: 793

Strana: 1,9

Србија у Одеси: Политика присутности

*Милан Антонијевић**

У недељи која се завршава уз велику несигурност на Блиском истоку и почетак отвореног сукоба Израела и Ирана, један догађај је привукао пажњу Европе, па донекле и наше јавности. Четврти Самит Украјина – Југоисточна Европа окупио је у Одеси овога пута председник Украјине, председник Зеленски, након истоименог самита у Грчкој, Албанији и Хрватској.

Са нашег западног Балкана у Одеси су биле Албанија, Црна Гора, Северна Македонија и Србија, као и Румунија, Молдавија, Бугарска, Грчка, Хрватска и Словенија из Европске уније и земаља које желе да јој се придруже. Самит Украјина – Југоисточна Европа је и сазван први пут у Атини августа 2023. са поруком да се регион Југоисточне Европе уједињује за мир и стабилност, док пружа подршку украјинском државном суверенитету и убрзава интеграције Украјине и земаља источног партнерства са Европском унијом.

Не треба занемарити ни чињеницу да је Одеса била под нападом Русије дроновима и ракетама само пар дана пред самит, да су државници ишли у град који је под претњом, што је лични чин државничке одговорности.

Нашој јавности треба појаснити и чињеницу да Украјина, као ни украјински народ нису ништа нажао учинили Србији кроз историју, било дању, било ову историју која се данас пише.

Поставља се питање, док сукоб још увек траје у Украјини, шта може Србија учинити?

Одлазак председника Србије Александра Вучића у Одесу, на самит посвећен украјинској формули мира, није био ни удобна ни лака одлука, али је био потез државника који зна да се тишина у кључним тренуцима не опрашта, као и да постоји потреба да Србија буде тамо где се разговара.

Србија је добродошла у Украјину, у Одесу, где је званичнике дочекао Володимир Зеленски. Поред заједничких састанака, Зеленски је организовао и низ билатералних састанака, између осталих и са председником Србије. Ово уједно представља и одлазак првог званичника Србије у Украјину од почетка агресије 15. фебруара 2022. године.

Многи би желели да Србије буде изолована, али неутралност и принципијелност не значе нужно и изолацију, напротив.

Србија је у претходним годинама јасно гласала и стала уз Украјину у огромној већини резолуција у Генералној скупштини Уједињених нација, као и на другим међународним форумима. Србија је остала неутрална по питању увођења санкција Русији и највишим руским званичницима, став који је бранила и одбранила принципима, у не баш лаком окружењу земаља чланица Европске уније.

Присуство у Одеси показује да Србија неће допустити да јој други одређују геополитички простор, да је сврставају и да јој одређују границе спољнополитичког утицаја и интереса.

Самит у Одеси је фокусиран на Повељу УН, територијални интегритет Украјине и мирно решавање спорова. Иза свега тога Србија може и мора стати. Не можемо тражити поштовање територијалног интегритета Србије, а игнорисати исте принципе код других.

Након свих наших ратова деведесетих, Србија није савезник рата, већ партнер у миру. Ту су и мисије наше војске у мировним снагама УН у Демократској Републици Конго, Либану, на Кипру, у Централноафричкој републици, на Синају. Сада је 2025. година, 30 година је прошло од Дејтонског споразума који је донео мир у Босну и Херцегови-

> Не можемо тражити поштовање територијалног интегритета наше земље, а игнорисати исте принципе код других. Након свих овдашњих ратова деведесетих, Србија није савезник рата, већ партнер у миру

ну, више од четврт века је прошло од бомбардовања Југославије и време је да се иде даље, са свим тим искуствима из прошлости. Тако треба читати и поруку из Одесе да ће Србија помоћи реконструкцију ратом разорене Украјине. Тиме се шаље порука да је Србија добро препознала и основну вредност Европске уније – солидарност. Волео бих да видим више солидарности и са разореним градовима у бившој Југославији и мање дневнополитичких стрелица између непријатеља деведесетих. Живот је отишао даље, Европа је отишла даље и то се мора свакодневно понављати. Изазови су данас негде другде.

Присуство на скупу у Одеси шаље јасну поруку да Србија не подржава агресију на Украјину и то је добро прочитано и у европским медијима, од Ројтерса који је дао добар тон до других који су ту вест пренели.

Фото „Инстаграм" /будућнострбијеав

Учесници Самита Украјина – Југоисточна Европа одржаног у Одеси

Долазак Србије у Одесу отвара врата Бриселу, али није калкулантски потез, већ одређење и национални интерес Србије да, уз реформе у области владавине права, медијских слобода, изборних права, може бити значајан и поуздан партнер Европској унији.

Србија се често налази на раскрсници, од ње се не тражи много, већ само најосновније. Тражи се поштовање закона, Устава и свих вредности иза којих стоји Европска унија. Нису то велика очекивања, већ нормалност коју грађани Србије заслужују.

Самит у Одеси био је прилика да се та сложена позиција преточи у конкретан политички гест: показати да се Србија не боји да стане тамо где јој је место.

Неће ова посета променити однос сила, али може променити слику о Србији да није пасивни посматрач рата, већ активни учесник мировних разговора и планирања будућности. Да је држава која, иако мала, не седи по страни док Европа тражи решење за рат у свом дворишту.

У нашим политичким дебатама често чујемо: „Нећемо на Запад, нећемо на Исток, хоћемо своје." Само што то „своје" подразумева да знаш где ти је место. Вучићева одлука да иде у Одесу јесте управо то – политика присутности, а не политика изговора.

Они који сумњају у искреност овог потеза, треба да се запитају шта би била алтернатива? Да останемо неми у тренутку када се свет окупља око Повеље УН, територијалног интегритета и права на мир?

Бити присутан значи бити одговоран, а дијалог никада није слабост. ¶

**Правник, стручњак за људска права*

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Ličnosti
Autori: Bojan Bilbija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1536

Naslov: Želim dijalog, ali nema povlačenja pred nasiljem

Strana: 1,7

Фото град Нови Сад

РАЗГОВОР НЕДЕЉЕ:
ЖАРКО МИЋИН,
градоначелник Новог Сада

Желим дијалог, али нема повлачења пред насиљем

Бојан Билбија

Са првим човеком Новог Сада Жарком Мићином, који је на овој позицији тек нешто више од 100 дана, разговор водимо у Градској кући, која је током насилних протеста опозиције 3. новембра прилично оштећена. Пола године касније, зграда је поправљена, али протеста у Новом Саду и даље има. Сада су највише усмерени на просторије Српске напредне странке које су нападнуте више од десет пута.

– Тај излив насиља означио је почетак великих тензија и таласа насилних акција. Подсетићу вас, месецима уништавају просторије Српске напредне странке и многу другу приватну имовину. Као градоначелник, директном комуникацијом са припадницима опозиције желим активно да допринесем томе да се тензије смање. Желим да отворим дијалог, али не пристајем на увреде нити ћу се повлачити пред насиљем. Резултати СНС-а у Новом Саду су најбољи одговор агресивној опозицији. Од 2012. године у Новом Саду отворено је 14 нових фабрика, а од новембра биће отворена још једна, 15. фабрика – истиче Жарко Мићин.

страна 7

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Ličnosti
Autori: Bojan Bilbija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1536

Naslov: Želim dijalog, ali nema povlačenja pred nasiljem

Strana: 1,7

РАЗГОВОР НЕДЕЉЕ: ЖАРКО МИЋИН, градоначелник Новог Сада

Желим дијалог, али нема повлачења пред насиљем

Са прве стране

Изузетан резултат, али изгледа да људи и даље нису задовољни. Како у таквим условима водити дијалог?

Само у ИТ индустрији имамо преко 15.000 нових радних места. У новоотвореним фабрикама додатних више од 10.000 људи. Укупно је од 2012. отворено више од 48.000 нових радних места. Плате су утростручене у односу на оне из 2012. године. Просечна плата у Новом Саду достигла је 127.765 динара.

Један од најистакнутијих проблема је проблем паркирања у Новом Саду?

То је зато што грађани доста дуго чекају да се заврши подземна гаража у Улици Модене. Опозиција узбуњује грађане ширењем обмана и манипулација да се никад неће завршити. Поновићу још једном, рок за завршетак гараже је крај јула. Обишао сам градилиште и изричито сам захтевао од извођача да мора да се придржава зацртаних рокова. Будући да је већ завршена подземна гаража код Скупштине Војводине, отварањем нове гараже у Улици Модене, проблем паркирања ће делимично бити решен.

Сигурно постоји неки разлог зашто људи протестују. Поменули сте да сте спремни да грађане позовете на разговор да видите шта они хоће?

Апсолутно. Ја сам тај дијалог отворио од почетка. Разговарао сам са њихо-

> Константно форсирају причу да је надстрешница пала због корупције и да због тога треба да падне и градска и републичка власт. И, пазите, променили су се челни људи и у граду и у републици, али они кажу – захтев није испуњен. Они би да обришу СНС било где из власти у Србији

вом изабраним представницима, који су у првим редовима на протестима. Проблем је у томе што они не истичу ниједан конкретан проблем. Константно форсирају причу да је надстрешница пала због корупције и да због тога треба да падне и градска и републичка власт. И, пазите, променили су се челни људи и у граду и у републици, али они кажу – захтев није испуњен. Они би да обришу Српску напредну странку било где из власти у Србији. Они сматрају да је свако из СНС-а одговоран што је надстрешница пала, што је једна потпуно ненормална флоскула. То је ирационално.

Чињеница је да вам нису дали ни 100 дана, по неким неписаним правилима политичког фер-плеја?

Имали смо две седнице Скупштине града. На првој, када сам биран за градоначелника, правили су хаос, и покушавали да омогуће окупљеним демонстрантима да упадну у зграду скупштине. Обмањивали су јавност да нису могли да уђу, иако су их секретарка градске скупштине и полиција позивали да уђу. Али нису хтели, јер су желели да праве политички перформанс. Следећи пут, када смо усвајали буџет, студенти су покушали да блокирају зграду и спрече нас да уопште уђемо у скупштину, па смо ушли уз асистенцију полиције. Кад је опозиција схватила да смо у сали, ушли су и блокирали говорницу. И све време ме је један део њих вређао и добацивао. Најинтересантније ми је било што сам међу њима видео одборнике којима је непријатно због свега што се дешава. Видео сам да међу њима има много неслагања, али да су сви имају исти циљ да преузму власт без избора. Само је питање да ли би сви примењивали екстремне методе као што их одређени примењују.

Колико напада је било на просторије СНС-а од пада надстрешнице?

Не знам тачно бројеве, али најмање 10, ако не и више. Нападали су више наших просторија. Разбијали су стакла. Писали графите. Облепљивали изложе лецима и плакатима...

Да ли је ломљење просторија политичких противника израз снаге и моћи или?

Не, то је баш супротно. То је израз немоћи.

Не може ниједан град да се нормално развија када постоје такве тензије и насиље?

Град због блокада три месеца није могао да усвоји буџет. Три месеца смо били на привременом финансирању. Хтели смо да избегнемо сцене насиља испред скупштине које би додатно подигле тензију. С друге стране, опозиција је спроводила кампању да онемогући одржавање скупштине и да се додатно интензивирају тензије у друштву. Као одговорна странка нисмо могли да допустимо да се то деси.

Нови Сад је, чини се, језгро тог екстремистичког покрета у читавој Србији.

Тако је, могли смо да видимо онај снимак где су уочи 15. марта људи из Новог Сада, и те како подстицали насиље

Фото Град Нови Сад

полиција креће, где се ми крећемо. Имали су и радио-везе. Тачно су знали које улазе да блокирају, да онемогуће. И притом је један од одборника обмануо студенте, рекавши им да ће аутобуси градског превоза возити Новосађане на митинг СНС-а у Београду. То је апсолутна измишљотина.

Помињете дронове и радио-везу, а видели смо и у Косјерићу и Зајечару људе у униформама, као за за неку специјалну операцију?

Чуо сам од наших чланова да су их људи у црним мајицама и црним војним панталонама спречавали да обилазе наше гласаче. Сетите се да су прогласили победу, а да нису сачекали ни да се преброје сва бирачка места. А СНС је добио више него раније и однео победу. Људи су схватили да морају да бране државу. И СНС им је понудио државу.

Кад вас оптужују за корупцију и за надстрешницу, да ли сте се добро преиспитали као градска власт и погледали међусобно у очи – има ли ту корупције?

Морам да вас исправим. Ми не бежимо ни од чега. Градска власт апсолутно никакве везе нема са настрешницом, осим што се објекат налази у Новом Саду. То је искључива надлежност републичких органа и „Инфраструктуре железнице Србије". И не говорим то да

Изградићемо нову фабрику воде

Када ћете потпуно решити питање водоснабдевања?

До краја године урадићемо регенерације још шест бунара. А посебно је важно што ћемо урадићом нових дренова у функцију вратити бунар БХД 3 на Штранду, који је ван система од 2008. и још један бунар на Ратном острву. Уз то, започећемо истражна бушења новог бунара на Петроварадинској ади. И нећемо стати на томе. Планирамо да изградимо и нову фабрику воде. Тиме ћемо решити питање водоснабдевања.

своји изјавама. То су исти они људи који су планирали директно насиље 15. марта. То што смо чули било је на нивоу државног удара. У Новом Саду имате имате групу људи која има директне сепаратистичке тенденције и покушава да учесницима протеста наметне ту сепаратистичку идеологију. То је мали број људи, али су врло екстремни.

Да не заборавимо Декларацију о Војводини?

Декларација је донета на великом скупу у Сремској Митровици и била је одбрамбени механизам према ономе што је покушано да се пласира у Новом Саду. И не знам да ли сте приметили како после усвајања декларације спласњава та сепаратистичка прича.

Да ли неко покушава да под фирмом жала за жртвама због пада надстрешнице, борбе против корупције, или било чега другог, подигне сепаратизам у Војводини?

Свакако. То су људи без идеологије. Они су се приклонили неким студентским захтевима. И нисам од њих никада чуо ниједну конкретну ствар коју би побољшали у граду. Само критика и деструкција. Ти људи су јако организовани. Приликом блокаде Градског саобраћајног предузећа имали су дрон који је осматрао шта се дешава, где се

бих бежао од одговорности, него само због прецизности. Град ту није учествовао ни у ком погледу. Градоначелник се сликао тамо и то је све. А да ли је било корупције, то није питање за политичаре, већ за надлежне правосудне органе. Истрага и судски поступак треба да утврде, због чега је дошло до пада надстрешнице. Чак и у атмосфери линча морамо водити рачуна о правди. А свако чија се одговорност утврди, ићи ће у затвор.

Да ли обилазите породице жртава, бринете ли о њима?

Наравно. Град Нови Сад је од првог дана у комуникацији са свим породицама. Помажемо све што можемо. И наставићемо да им помажемо. А у договору са председником Александром Вучићем покренуо сам иницијативу да се на Железничкој станици постави споменик страдалима, како бисмо на адекватан обележили место страдања. Нећемо дирати обележје које је једнострано без јавне расправе и процедуре поставила једна група људи. Моје мишљење је да у постављање споменика мора учествовати цело друштво. А посебно је ружно што је опозиција одбила да подржи иницијативу на седници Савета за културу Скупштине града, него је напустила седницу. То је питање изнад власти и опозиције. Можемо се спорити у вези са изгледом споменика, али не би требало да се споримо да ли он треба да се постави.

Активно се бавите и питањем водоснабдевања. Како је уопште дошло до тога да Нови Сад мора да има рестрикције?

Град се шири. Превазиђен је капацитет фабрике воде. Али главни проблем је што се ове године десио феномен, који се дешава једном у 30, 40 година – зимска суша. Ниво Дунава у марту је био само 20, а историјски минимум је 16 центиметара. А обично је у то време десет пута виши. Ниво воде у бунарима је био седам до 10 пута нижи од редовног. И истовремено треба знати да СНС управља „Водоводом" само у последње две и по године, пре тога су то радили Лига социјалдемократа Војводине и ПОКС. А онда имамо њихово лицемерје, да њихов бивши кадар Мариника Тепић говори о рестрикцијама. Урадили смо регенерацију три бунара и дуплирали њихов капацитет са 140 на 280 литара. То нам је омогућило да укинемо послеподневне рестрикције и сада воде имају сви Новосађани током целог дана и ноћи.

Долазимо до оног питања које градоначелници највише воле, а то су капиталне инвестиције. Шта се спрема, шта се планира?

У току је уређење Алмашког краја, историјског срца старог Новог Сада. Радимо потпуну реконструкцију. То је велики пројекат, који реализујемо заједно са Покрајинском владом. До сада је

Прелазно решење за железничку станицу

Веома је озбиљно питање новосадске железничке станице, шта се с њом планира?

То је пре свега питање за републичке органе. Али ја сам као градоначелник покренуо то питање већ неколико пута, зато што железничка станица у Петроварадину нема капацитет адекватан потребама грађана. И апсолутно је неопходно да се Железничка станица у Новом Саду стави у функцију. И то што пре. Постоји решење. Крајње десно постоји један колски пролаз који излази на оба перона и он би потпуно независно од главне зграде, где је пала надстрешница, могао да се уреди, и постави место за продају карата и ту би путници могли апсолутно безбедно да излазе на пероне. То би могло да буде прелазно решење.

А када је у питању сама зграда?

Колико знам, проблем је у томе што тужилаштво не дозвољава приступ и не може да се уради елаборат о стабилности конструкције. Односно да се утврди да ли је та конструкција довољно стабилна да би евентуално тај објекат могао да опстане и буде функционалан. Неопходно је да стручњаци што пре уђу иураде одговарајућа испитивања.

уложено више од 5,1 милијарду динара. Мењамо комплетну инфраструктуру – канализацију, водовод, уређујемо фасаде. Улице ће бити поплочане калдрмом, како бисмо вратили њихову аутентичност. Све фасаде ће бити обновљене од одговарајућу некадашњем изгледу. Биће уређена два прелепа трга. Поред тога, градимо вртић на Југовићеву. Нову школу на Југовићеву. Завршавамо нов парк код „Спенса". Посебно бих нагласио да смо завршили олимпијски базен у Футогу, и Футог сада има спортски центар са двораном, базеном и спољним теренима. Оно што нас свакако очекује је пешачко-бициклистички мост, као једна од најважнијих капиталних инвестиција за град.

То ће бити на стубовима моста Франца Јозефа? Кад ће то бити готово?

Недавно су нас посетили представници компаније „Шандонг" и презентовали макету моста. Очекујемо да радови крену ускоро. Мост је дуг 437,6 и широк 12 метара. Новосађани ће пешке или бициклом стизати до тунела који ће бити реконструисан и из којег ће лифтом моћи да се превезу до платоа на Петроварадинској тврђави. Планирамо да следеће године кренемо са пројектом обнове Петроварадинске тврђаве. Мислим да то град неће моћи сам, да ћемо то морати

> У Новом Саду имате групу људи која има директне сепаратистичке тенденције и покушава да учесницима протеста наметне ту сепаратистичку идеологију. То је мали број људи, али су врло екстремни

да урадимо уз помоћ државе. Поред пешачко-бициклистичког градимо још два нова моста. Оба моста повезују се на брзу саобраћајницу Нови Сад – Рума – Шабац – Лозница. Неће се прелазити Фрушка гора, већ ће се пролазити кроз Фрушку Гору, кроз најдужи тунел у Србији. А са друге стране, директно код Каћа се прави најдужи мост у Србији, дужине 1,7 километара. Потпуно ћемо изместити теретни саобраћај из Петроварадина и смањићемо саобраћајно оптерећење на Булевару ослобођења и у Сремској Каменици. Кад се заврше ова три моста, потпуно ће се променити квалитет живота грађана Петроварадина и Новог Сада.

Има и оних који против тога свега протестују?

Нажалост, има. То је највећи део исте екипе која је планирала оно насиље 15. марта. То је иста екипа која је протестовала и против моста на Шодрошу. То је очигледно нека борба против развоја Србије и Новог Сада. Не знам како другачије да назовем политику која нема ниједан предлог како да грађани живе боље, него су само против нечега.

Поменули сте да отварате у новембру нову фабрику у Новом Саду?

До краја године би требало да буде завршена та петнаеста фабрика коју отварамо у последњих 13 година. Аутомобилска индустрија SHAC отвара своју прву фабрику у Европи, која ће запослити 200 Новосађана и производиће компоненте за „Бе-Ем-Ве". У Новом Саду већ послују „Континентал", „Лианбо", ДМТС, „Нидек". Све су то компаније из области ауто-индустрије. Дакле, ми стварамо један концерн аутомобилске индустрије у Новом Саду. И слободно могу да кажем да Нови Сад са овом компанијом постаје центар аутомобилске индустрије. ¶

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Politika
Autori: Aleksandar Aiostolovski
Teme: ostalo
Naslov: Mask protiv Trampa, obračun kod „Iks" korala

Napomena:
Površina: 953

Strana: 1,6

БАЛКАНСКИ ЕВЕРГРИН

Маск против Трампа, обрачун код „Икс" корала

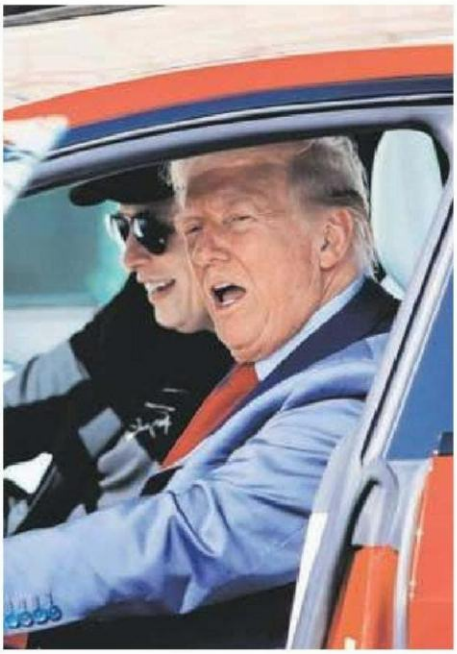

Фото EPA-EFE/Samuel Corum

Александар Аjостоловски

Доналд Трамп с ветром у коси, рашчупани шериф из доба када последњи фрајери пуше „Марлборо", још увек верује да је Америка његов ранч и да му сви дугују макар „хвала, Доналде". Илон Маск изгледа као андроид који је побегао из серије са „Нетфликса" и решио да покори Дивљи запад, од ракета до неуронских чипова.

Сукоб двојице постмодернистичких каубоја, до јуче најбољих пајтоса, није ништа друго, него класични вестерн

Њихов жестоки сукоб, јавно оглашени обрачун на дигиталном тргу званом „Икс", почео је као нешто што подсећа на кафанску тучу у Тексасу: „Готово је с нама, Доналде", рекао је Маск, док су му алгоритми у позадини нервозно цвилели. Трамп, наравно, одговара као што би одговорио сваки алфа мужјак – оптужбама, подсмехом и дубоким гласом федералног шерифа: „Без мене, Илоне, кукаћеш за шаку долара."

Ту већ следи сцена класичног двобоја: поглед у очи, рука на колту, овога пута, на паметном телефону. Тло се тресе, а негде у позадини свира Мориконе. Уместо пуцња, стиже нотификација. страна 6

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Politika
Autori: Aleksandar Aiostolovski
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 953

Naslov: Mask protiv Trampa, obračun kod „Iks" korala

Strana: 1,6

БАЛКАНСКИ ЕВЕРГРИН

Маск против Трампа, обрачун код „Икс" корала

Са прве стране

Сукоб двојице постмодернистичких каубоја, до јуче најбољих пајтоса, није ништа друго, него класични вестерн. Само што се револвери пуне алгоритмима, а уместо коња јашу „тесле".

Ако неко залудан за сто година буде копао по дигиталним документима нашег доба, јер хартије више нема, рођаци, пронашао би запаљиве твитове Илона Маска и Доналда Трампа. Шта би помислио догични истраживач? Вероватно би био поприлично сигуран да је цивилизација 21. века своје ратове водила много више лајковима, него барутом. Додуше, горе Украјина и Газа, уз по још који крајичак света. И Лос Анђелес је у пламену. Али обрачун доскорашња два америчка друга засењује све остало, иако жанровски припада много више филмском него политичком сукобу.

Али иза кулиса тог медијског дуела крије се нешто дубље – вечна борба старог и новог. Трамп је последњи политички каубој једне ере који политику доживљава као салун у којем победник побеђује тако што преврне столове. Маск је тип који хоће да сели човечанство на Марс и свет види као прототип који треба стално надограђивати. Један би да се Америка врати у прошлост, други да је катапултира у будућност преко флоте бродова „Звездано небо", мада му у последње време експлодирају након лансирања.

Пре одјавне шпице, као у сваком вестерну, остаје мистерија: ко ће остати да усправно стоји на тргу кад се прашина слегне, а ко ће лежати на светој текасашкој земљи? Трамп, који и даље верује да може „поново учинити Америку великом" или Маск, који покушава да направи Америку дигитално неуништивом?

На дуге, звездане стазе можда нико од њих двојице. Како ствари стоје, следећи дуел ће бити између неког новог револвераша са „Икса" и вештачке интелигенције која ће се разбашкарити у Белој кући. Ко ће бити прва дама? Можда онај интелигентни усисивач који личи на скејтборд?

До тада, уживајмо у овом спектаклу, док смо још људи. Јер прави Дивљи запад никада није умро. Само је променио сервер и преселио се на друштвене мреже. И шта смо дочекали? Ево, Илон Маск је већ подвио реп и почео да се извињава Трампу преко свог „Икса":

„Жао ми је, Доналде, стварно је отишло предалеко", написао је молећиво Илон, иако је само пре недељу дана изгледало да ће најбогатији човек света, којем је магазин „Форбс" прорекао да ће постати први човек са богатством од хиљаду милијарди долара, наставити рат до истребљења. Што би се рекло, ком каубојке, ком опанци! Изгледа, ништа од тога. Шта да се ради, какав свет, такви каубојци!

Шта је толико преиспитивало свемоћног Илона? Вероватно је најбољу дефиницију дао Богољуб Карић када је рекао: „Чим уђеш у шему с политичарима, рачунај да ћеш завршити као прасе у фуруни." Како је Боги, који такође броји милијардице, више пута успешно избегао да постане печење, тако је и Маск, са оне стране баре, схватио да може да загори као бургер преливен кечапом.

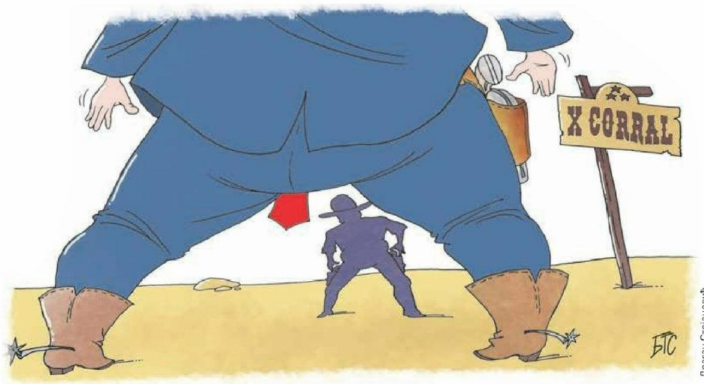
Нема сумње да је Илон заиста помогао Трампу да победи на изборима. Уложио је много стотина милиона долара у кампању, организовао је лутрију на којој је сваком поштеном републиканцу поклањао милион долара дневно, али су две ствари можда најважније: прва је да је купио „Твитер" за 44 милијарде долара и вратио налог Трампу, чиме је отворио глас за армију десничара које су демократе шутнуле са „Твитера". Традиционални медији у Америци, као и у Србији уосталом, служе да се читају уз чизбургер и шејк, а овде уз бурек и јогурт. Дакле, немају никакав утицај, тако да је сва пропагандна моћ пребачена на социјалне мреже и алтернативне медије у интернет лавиринтима. А ту се Трамп снашао као ајкула са купачима.

Друго, Илон је, као најбогатији Американац, постао симбол тајкуна који је стао из све снаге уз брата Доналда, што је указало пут Закербергу, Безосу и осталим момцима са „Форбсове" листе да уђу у своје приватне авионе, полете ка небесима, а затим атерирају у Мар-а-Лаго, приватну Трампову резиденцију на Флориди и целивају му руку.

Како је Трамп превејани политичар који уме једнако да игра са бирачима, доларима, хотелима и свиме осталим, осим фризером којег очигледно мора да мења, схватио је да му је Маск идеални медијум преко којег ће привући читаву Силицијумску долину, клинце одушевљене неконвенционалним милијардером и све који сањају да постану Марсовци! Опет, Маску, који се толико гребао о амерички буџет да су му из Вашингтона давали субвенције као да је усред Совјетског Савеза, што ће рећи да је све време био млада нада дубоке државе, Трамп је био потребан да те субвенције још више нагомила када ућу заједно у Белу кућу. У том интересном савезу толико су се зближили да су се многи упитали – а где је Меланија?

Екстремилијадер рођен у Јужној Африци ипак се исувише приближио политичкој логорској ватри. Не само што је добио мандат да као моторном тестером сече трошкове државне администрације већ је почео да солира, маштајући да ће се заувек увалити у Овални кабинет или Стејт департмент, па је почео да се меша и у спољну политику, шаљући љубавне поруке љутим десничарима по Европи, те су многи искусни момци око Трампа почели да гуњају. Схватили су да Илон покушава да створи паралелни систем моћи унутар старих, превејаних структура у Вашингтону. Е, тада је Маск схватио да је постао Марсовац у средишту Земље! Или још није? Слутећи ипак да му следи шут-карта, неискусно покреће директни удар на Трампа, са најужаснијом оптужбом: да се Трампово име налази у документима покојног милијардера Џефрија Епстајна, осуђеног за трговину људима, проституцију и полно злостављање деце.

Чудаци попут Маска, наравно, немају уграђени АБС који би прикочио уместо њега, већ су наставиле да га спопадају бубице, па је кренуо даље, најављујући да ће основати партију која ће разбити дуопол републиканаца и демократа, па ће још уз то финансирати демократе за наредне изборе. Трамп је, наравно, одавно то

предвидео, нарочито када је предложио нови, дивни буџетски закон, како му је нежно тепао, који више неће давати субвенције електричним возилима. Тиме је осиромашио Маска, навикнутог на државне поклончиће и утањио га за много милијарди, претећи да ће „теслу" претворити у половни „фијат пунто".

„Он је јадничак", закључао је Трамп Маска, па је и неомиљени Илонов татица Ерол морао да реагује, у најмању руку, са необичног места. Спаковао је кофере и одлетео у Москву, сео до старог лисца Сергеја Лаврова, одушевио се Москвом као да је у старом Риму, пожелео да открије тајне моћи Путина и коначно, усред Кремља, послао димне сигнале свом несташном сину. За све је крив огроман стрес, правдао је свог сина тата Маск.

Ко ће га знати? Можда је стари Маск затражио азил за свог сина, јер би једина права Илонова освета била да се одметне у Русију и прави друштво америчком супершпијуну Едварду Сноудену. Овде улазим у терен спекулација, али зар многи теоретичари завере нису наводили тајне везе Маска и далеких руских степа, где су његови туристички водичи наводно били најобученији агенти ФСБ-а? И ту већ може настати хаос који неће распетљати ниједан компјутер. Маск је, непредвидив као руски роман, одлучио да му је Америка постала сувише тесна и опасна. Пакује све своје тајне у микрочип и лети за Москву. Шта ако је тамо већ спреман апартман на периферији, тик до Едварда Сноудена, који одавно цитира Достојевског док хакује америчке фрижидере.

Маск и Сноуден, као дигитална верзија Љењина и Тројког, планирају нову утопију: децентрализовано друштво на серверима у Сибиру, са интернетом који никада не пада и без бирократије. Јер ко ће да буде ћата у леденој пустињи, када је ту вештачка интелигенција!

Трамп ће остати да води кампању против „Масковог вештачког комунизма", док истовремено обећава да ће купити Америци „Млечни пут" и на њему направити терен за голф.

Мислите да фантазирам? Зар Трамп већ није капарисао Гренланд?

Није ми јасно како се генијални и откачени режисер Квентин Тарантино није овога сетио. Квентине, бураферу, зар не видиш велики прасак? Имаш филм пред очима.

kliping centar Srbije
www.ninamedia.rs

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Društvo
Autori: Milenija Simić Miladinović
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1026

Naslov: Zbog neodržanih takmičenja, dodatni bodovi na osnovu uspeha u 7. razredu

Strana: 1,8

Због неодржаних такмичења, додатни бодови на основу успеха у 7. разреду

стр. 8

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Društvo
Autori: Milenija Simić Miladinović
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1026

Naslov: Zbog neodržanih takmičenja, dodatni bodovi na osnovu uspeha u 7. razredu

Strana: 1,8

Zbog neodržanih takmičenja, dodatni bodovi na osnovu uspeha u 7. razredu

У конкуренцији талентованих ученика који се знањем боре да заузму клупе специјализованих одељења као што су гимназијска за математику, физику, филолошка, за историју и географију, биологију и хемију, успех са одређених републичких такмичења би свршеним основцима значио још и више

Ужовој по свему неуобичајеној и до краја неизвесној школској години у којој део предуниверзитетског система месецима није редовно функционисао, настава је била и потпуно обустављена, а у неким школама се и даље ужурбано надокнађује да би се реализовало бар две трећине планираних часова, услови за регуларно одржавање бројних такмичења остали су недостижни. Криза и протести који су уздрмали просветни систем још зимус су избрисали поједина такмичења из званичног календара Министарства просвете, док су многа првобитно била одложена у нади да ће се брзо разрешити хаотична ситуација у којој су неке школе радиле, а неке не. Нормализација је потрајала толико да, напослетку, до краја наставног дела ове турбулентне школске године нису нестали разлози за бојазан многих стручних друштава да уколико такмичења

Вукова диплома не доноси свршеним основцима ниједан бод више при упису у средње школе

одрже, упркос упитним околностима у којима ученици у свим школама нису ни прешли исто градиво, конкуренција не би била фер, резултати би били неправични, а жалбе учесника оправдане.

У општем метежу који је предуго трајао, а у коме су неки ученици неометано савладавали градиво предвиђено програмом и планом наставе и учења, неки имали скраћене часове, али не и додатне, док су неки више недеља били на принудном распусту, ова школска година остаће без најважнијих и најмасовнијих такмичења која иначе, када су околности регуларне и редовне, окупљају највећи број ученика.

Такмичења нису организовали: Друштво за српски језик и књижевност Србије, Друштво математичара Србије, Друштво физичара Србије, Српско географско друштво, Друштво за стране језике Србије, Српско биолошко друштво, Српско хемијско друштво, Друштво историчара Србије „Стојан Новаковић"... То су надметања која почињу од школског, па се реализују на општинском, регионалном и на крају на републичком нивоу.

Фото Н. Марјановић

Док рецимо Вукова диплома не доноси ниједан бод више на упису у средње школе резултати са такмичења доносе осмацима додатне поене. Матурантима средњих школа изванредни резултати на такмичењима доносе чак и директну проходност за упис на факултете, ослобађају их полагања пријемног испита, међутим у овом тренутку се не зна ни када ће бити пријемни испити, ни да ли ће их на неким факултетима бити, јер крај кризе у високом образовању још није на видику, а ни објављивање конкурса није могуће пре него што влада одобри буџетске квоте.

Недавно објављен измењени Правилник о упису ученика у средњу школу потврђује да ће се и сада примењивати одредба која је важила у доба пандемије вируса корона, када такође нису реализована сва предвиђена такмичења за основце. Она подразумева – да се осмацима, изузетно, када није било могуће да се одрже такмичења, додељују додатни бодови на основу успеха који су остварили у претходној школској години, то јест када су били седми разред. Правила налажу да се победницима међународних такмичења која су наведена у званичном календару Министарства просвете додељује 12 поена за освојену прво место, десет за друго и осам за треће, а да се за успех на републичком такмичењу првопласирани награђују са додатних шест бодова, другопласирани са четири, а трећепласирани са два поена.

Када је ученик освојио више награда на такмичењима из једног предмета у обзир се узима један најбоље остварени резултат, односно највећи број бодова, а уколико је завредео више награда, из највише два предмета, остварени резултати му се сабирају, прописано је правилником. Редослед кандидата за упис у средње школе утврђује се на основу успеха на завршном испиту, општег успеха од шестог до осмог разреда основнолетке и резултата које су ученици постигли на такмичењима, а у школама и одељењима специјализованим за даровите ђаке рачунају се и поени са пријемног испита који је неопходно положити да би ђак уопште могао да конкурише за место.

У конкуренцији талентованих ученика који се знањем боре да заузму клупе специјализованих одељења као што су гимназијска за математику, физику, филолошка, за историју и географију, биологију и хемију, успех са одређених републичких такмичења значи још више. На пример, за упис у Математичку гимназију од значаја је Државно такмичење ученика основних школа из математике које организује Друштво математичара Србије, а кандидату који је освојио прво место доноси 120 бодова, за друго место 100, за треће 80 поена. Или, рецимо, за упис у специјализовано одељење за историју и географију, од значаја су: такмичење у познавању опште и националне географије у организацији Српског географског друштва, као и такмичење у познавању опште и националне историје које спроводи друштво историчара Србије „Стојан Новаковић". Када већи број кандидата од броја предвиђеног за упис у школи оствари исти број поена – предност у рангирању до броја предвиђеног за упис има ученик који је носилац Вукове дипломе, затим онај који је освојио више бодова по основу такмичења, и на крају онај који је постигао већи скор на завршном испиту.

Упитни критеријуми за додељивање стипендија за надарене

Колико је ове године отказано такмичења и смотри ученика основних школа и која су то надметања за која ће се бодови за упис у средњу школу малим матурантима додељивати на основу такмичарских успеха које су постигли у седмом разреду, питали смо надлежне у Министарству просвете. Нису одговорили. То што бројна такмичења нису одржана, доводи у питање и критеријуме за додељивање стипендија за надарене ученике за наредну школску 2025/26. годину, али из просветног врха, на наш упит, нису прецизирали ни да ли ће и на који начин ти критеријуми бити промењени. „Биће ту проблема око стипендија, мораће да се мењају правилници", потврдо је нашу дилему Радивоје Стојковић, директор Гимназије „Јован Јовановић Змај" у Новом Саду.

Упитно је и да ли ће број такмичара генерације ове године бити драстично мањи, па и на платформи „Такмичари генерације", јер су и за ова признања која додељује држава правила за награђивање утемељена на постигнућима такмичара у осмом разреду, а најважнија и најмасовнија такмичења су ове године отказана. Просветна власт није одговорила ни на наш упит да ли ће се и за такмичаре генерације мењати критеријуми награђивања.

– Пошто није било такмичења важније резултати из седмог разреда. Међутим, овде су код нас протумачили да ће и новчане награде које даје Скупштина града следовати на основу резултата од прошле године, што се наравно неће десити, јер су то већ добили – указује Радивоје Стојковић, директор Гимназије „Јован Јовановић Змај" у Новом Саду.

Мирјана Катић, директорка Математичке гимназије, подсећа да су и у доба пандемије ковида 19 такмичења из математике одржана, а да у овој школској години нису.

– Било је ту, по мени, разних нелогичности. Није одржано такмичење из математике, а, рецимо, одржано је државно из астрономије, и онда је моје питање следеће године када се буду додељивале стипендије шта ћемо? Није јасно, а важно је да се зна због деце, по којим ће критеријумима добијати стипендије. Исто, због свеукупне ситуације нећемо ове године одржати Куп Математичке гимназије. Вагали смо до последњег момента, али на крају смо обавестили и наше сараднике из света да ове године тог такмичења неће бити. На свим међународним такмичењима која смо планирали, реализовали смо учешће, тако да, што се нас тиче, на светској сцени би и ове године постигли максималне резултате – закључује Катићева.

Миленија Симић Миладиновић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Region
Autori: Novica Đurić
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 566

Naslov: Crna Gora „uvozi" lažne diplome iz regiona

Strana: 1,4

Црна Гора
„увози" лажне
дипломе из региона
стр. 4

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Region
Autori: Novica Đurić
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 566

Naslov: Crna Gora „uvozi" lažne diplome iz regiona

Strana: 1,4

Црна Гора „увози" лажне дипломе из региона

Многа мала места у региону имају сумњиве „интернационалне универзитете". – Просветне исправе се куповале и на пумпи у Котору

Од нашег дописника

Подгорица – Борба против лажних диплома је једно од кључних питања у сектору образовања у Црној Гори. Потпредседник Владе Црне Горе за образовање, науку и односе са верским заједницама Будимир Алексић упозорио је да укупан број фалсификованих диплома у земљи можда премашује невероватну цифру од 20.000 тих „исправа". Ову процену изнела је организација Алтернатива Црна Гора.

Он подсећа да се сумњиве образовне исправе годинама уназад „производе" у региону:

„Од 1997. до 2020. то је била права поплава. Знамо за случајеве где су људи куповали дипломе, па чак и да је једна бензинска пумпа у Котору служила за продају. Имали смо случај директора школе у Будви који је фалсификовао диплому", каже Алексић.

Посебно забрињава појава великог броја приватних образовних установа сумњивог квалитета. У региону постоје

Према подацима Завода за статистику Црне Горе, током 2023. године на црногорским високошколским установама било је 3.084 студената на основним студијама. У исто време, центар ЕНИЦ је признао чак 1.648 диплома из региона, што значи да је 53,43 одсто у односу на број домаћих диплома.

„То јасно показује колико се диплома увози из региона и колико је систем рањив. Министарство је већ обуставило поступак признавања образовних исправа за 60 особа из средње школе у

Мост „Миленијум" у Подгорици

Фото Н. Ђурић

„Нова власт ради на томе. Кад кажем нова власт, мислим на све министре, почевши од Весне Братић, која је била први демократски министар образовања, науке и културе након смене тоталитарног режима, па све до данас", изјавио је за Алексић за „Политику".

Међутим, лажне дипломе представљају посебан изазов:

„Сваког дана испливава понешто и процесуирају се појединачни случајеви, али тога има толико да је потребан свакодневни рад. Проблем је дубок и тешко поправљив, али ако се систематски приступи решавању, могуће је доста урадити", објашњава Алексић.

места као што су Тутин, Брчко, Нови Пазар, Травник, Жепа и сва та места имају 'интернационалне универзитете'.

Да се проблем не своди на појединачне случајеве, већ има системски карактер, потврдила је и државна секретарка у Министарству просвете, науке и иновација Драгана Бабовић. Она је на седници Одбора за просвету, науку, културу и спорт саопштила да број захтева за запошљавање уз стране дипломе сваке године расте, али и број пријава због фалсификата.

„Од 2023. године до данас Министарство је поднело 89 кривичних пријава због сумње у фалсификоване образовне исправе", навела је Бабовићева.

Тутину јер је тој школи забрањен рад. Такође, обустављено је признавање диплома са шест факултета из БиХ", навела је Бабовићева. Као одговор на ове изазове, министарство је предложило формирање посебног радног тела које би анализирало стање у области признавања страних диплома. Циљ је, како истиче Бабовићева, заштита јавног интереса, јачање правне сигурности и интегритета образовног система.

Пут до потпуног решавања проблема биће дуг и захтеваће координисану акцију институција, али и политичку вољу – не само да се открије прошлост већ и да се заштити будућност.

Новица Ђурић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Hronika
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 141

Naslov: Zaplenjeno 200 kilograma marihuane, uhapšene četiri osobe

Strana: 10

Заплењено 200 килограма марихуане, ухапшене четири особе

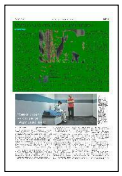
Фото МУП

Припадници полиције у Београду су у сарадњи са Вишим јавним тужилаштвом у Београду запленили око 200 килограма марихуане и ухапсили четири особе због сумње да су извршиле кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, саопштило је јуче Министарство унутрашњих послова. Како се наводи, ухапшени су М. П. (47), А. Ј. (26), Ђ. Ђ. (36) и Д. Б. (30), док ће кривичном пријавом бити обухваћен и М. Ј. Г. (25), који се одраније налази у притвору, саопштено је из МУП-а. Полиција је претресом стана у којем борави Ђ. Ђ., а у којем је затечен и Д. Б., запленила око 30 килограма марихуане. Такође, у аутомобилу који је био паркиран испред зграде пронађене су још три торбе са око 50 килограма марихуане које је Ђ. Ђ. претходно, како се сумња, заједно са А. Ј. преузео из штек-куће, у којој је М. Ј. Г., како се сумња, држао наркотике за М. П. Полицијски службеници су претресом штек-куће пронашли кофер, две торбе са 20 пакета и још осам пакета са око 120 килограма марихуане.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Tema nedelje
Autori: Katarina Đorđević
Teme: ostalo
Naslov: Stranputice u traganju za identitetom

Napomena:
Površina: 763

Strana: 12

Странпутице у трагању за идентитетом

Катарина Ђорђевић

Укључивање деце у организоване криминалне групе није појава новијег датума. Пракса показује да се обично ради о припадницима рањивих група који имају тешка животна искуства у породици и заједници. Одрастање у сталном страху и окружењу насиља код њих ствара уверење да је свет опасно место, а да је бруталност – средство преживљавања.

– Таква деца криминалну групу доживљавају као простор за потврђивање, али на антисоцијалан начин. Неки од таквих кланова подстрекавају своје голобраде регруте на најтежа кривична дела, укључујући и убиства, представљајући то као чин иницијације и доказ спремности да буду примљени у „чланство". Наравно, из угла криминалне организације, деца су погодна као починиоци, јер по правилу немају досије у полицији и према њима је казнена политика блажа – каже др Александар Југовић, професор на Факултету политичких наука и Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду.

Како додаје, веома младим особама лакше је манипулисати, лакше их је завести причама да ће кроз криминал лако и брзо доћи до новца, статуса и „славе".

Професор Југовић истиче да најтежа кривична дела која учине малолетници, као што су убиства, покушаји убиства и разбојништва, јесу једна врста њиховог одговора на животне ситуације и тешкоће у одрастању с којима се суочавају.

– Одлика малолетничког криминала у Србији није опште повећање свих кривичних дела: напротив, званичне статистике у последњих десет година више бележе пад. Међутим, уочљив је пораст броја насилних деликата, који су у појединим случајевима изразито бруталн. Сматрам да је то последица укрштања неколико фактора: структуре личности, тешкоћа у развоју, породичних односа, утицаја вршњачке групе и друштвеног амбијента. Деца која испољавају тешке облике насиља реагују на околности изолованости, неприхваћености, понижења и љутње који настају услед серије негативних догађаја. Код неких од њих то покреће размишљање о мрском свету који их не прихвата. Насиље тако постаје средство „одбране" нарушеног интегритета. Бег у фантазију насиља, а потом и у реално учињено насиље, ствара осећање „снаге" којим се враћа пољуљано самопоуздање. Ако је уз све ово присутан развој ране психопатије са израженим недостатком емпатије који потиче из породичног искуства, ствари се додатно компликују и усмеравају ка насиљу. Поред овога, злоупотреба психоактивних супстанци и доступност оружја јесу додатни фактори ризика за испољавање насиља. Оно што и у нашем друштву, али и глобално, уочавам јесте изразити пораст аверзије према „другачијима" и пад толеранције на постојање различитости. Овоме веома доприносе и модели понашања на друштвеним мрежама где се лако индукују мржња, цинизам и непријатељство. Зато и јесте право питање како успоставити моралне вертикале нашег дигиталног живота – упозорава др Александар Југовић.

Одавање почасти жртвама масакра у ОШ „Владислав Рибникар"

Александар Југовић

Једно од обележја деце починилаца бруталног насиља јесте мржња према онима за које мисле да спутавају њихово доказивање. Зато се и дешава да масовне школске убице праве спискове оних које треба 'казнити'

Код нас је недавно преведена књига Питера Лангмана „Зашто деца убијају", у којој се тврди да нема одређене типологије малолетних убица. Наш саговорник истиче да је реч о врло поучној књизи и скреће пажњу да се у Лангмановом делу говори и о три општа типа деце која чине масовна убиства у школама.

– У првој групи су тинејџери са психопатским структурама личности. У другу спадају трауматизована деца, а у трећу она која имају озбиљне психијатријске поремећаје, као што су неки облици психоза. По правилу, починиоци су дечаци: насиље је понекад и вид потраге за мушким идентитетом. Окидач може да буде и то што су доживели одбијање од девојака према којима су имали симпатије, а онда се осећање наклоности претвара у мржњу – указује наш саговорник. Према његовом мишљењу, једно од кључних обележја деце починилаца бруталног насиља и убиства јесте неизграђен осећај емпатије. Она манифестују деструктивни бес према другима, а некада и према себи. Обележава их и осећање дубоке несигурности и усамљености, као и развијена мржња према онима за које мисле да спутавају њихово доказивање.

– То могу бити друга деца, али представници система попут наставника или полицајаца. Зато се и дешава да масовне школске убице праве спискове оних које треба „казнити". Иза тешких убистава стоје и осећања срамоте, зависти и личног уверења да су неуспешни. Код њих увреде генеришу екстремну мржњу. И коначно, мислим да је све ово израз једног облика егзистенцијалне патње, онога што би се могло описати као безнађе и самопрезир. На овако описане крхке личности додатно негативни утицај имају и насилне онлајн игрице, које могу појачати „страст за деструкцијом". Због свих ових разлога, пут ка спречавању масовних злочина јесте рано откривање проблема код овакве деце, али и откривање намера да почине убиства и нападе. То је једино могуће кроз сталну сарадњу родитеља, школе и других служби који им у томе могу помоћи – поручује др Југовић.

Иако су прошле две године од масовног убиства у ОШ „Владислав Рибникар", јавност још не зна шта је мотивисало тринаестогодишњег дечака да почини незапамћени масакр. Стручњаци тврде да његов профил одудара од свих типологија малолетних убица, а наш саговорник сматра да јавност има право да зна који су били мотиви малолетног масовног убице и да о томе морамо да разговарамо као друштво.

– Догађај у „Рибникару" једна је од најснажнијих траума које смо имали у последњих пола века. Зато је битно да о том колективном болу и трауми причамо, јер је то најбољи пут да „лечимо рану". На то нас обавезују и жртве. Њихово страдање мора добити смисао, а то је да друштво учинимо солидарнијим и човечнијим. Такође, морамо и да разговарамо где у системима васпитања деце не радимо добро и шта можемо учинити да их унапредимо. То је велика тема која задире у повезана питања образовања, безбедности деце, заштите менталног здравља и социјалних услуга. Мислим да нам у томе требају озбиљни помаци, ако су нам деца истински кључна вредност. Више верујем у превенцију, него у репресију – закључује проф. др Александар Југовић. ¶

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Hronika
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 54

Naslov: Sve češća zloupotreba VI u cilju vršenja prevara na internetu

Strana: 10

Све чешћа злоупотреба ВИ у циљу вршења превара на интернету

Министарство унутрашњих послова саопштило је јуче да служба за борбу против високотехнолошког криминала Управе за технику у свом свакодневном раду све чешће уочава различите облике злоупотребе вештачке интелигенције (ВИ), пре свега у циљу вршења превара на интернету. МУП је подсетио да је Европол упозорио да ова технологија може бити злоупотребљена и у случајевима сексуалне изнуде, где преступници производе лажни садржај како би уцењивали жртве. „Немојте јавно делити ваше фотографије и видео-записе, без било каквих ограничења. Чувајте ваше податке и дигиталну безбедност. Вештачка интелигенција је све већа предност, али и све већи изазов", наводи се у објави МУП-а на.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Hronika
Autori: Aleksandra Petrović
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 369

Naslov: Reforme krivičnog zakonodavstva ne smeju da budu „in vivo" eksperiment

Strana: 10

Фото А. Петровић

Учесници скупа на Палићу

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА УДРУЖЕЊА ЗА МЕЂУНАРОДНО КРИВИЧНО ПРАВО

Реформе кривичног законодавства не смеју да буду „ин виво" експеримент

Палић – Измене и допуне Кривичног законика (КЗ) и Законика о кривичном поступку (ЗКП) требало би да буду усвојене на јесен, а пре тога ће у септембру бити одржан још један круг стручне јавне расправе, речено је на научној конференцији Удружења за међународно кривично право, која је јуче отворена на Палићу.

Ова традиционална конференција окупила је ове године око три стотине стручњака из судова, тужилаштва и адвокатуре и професоре правних факултета из Србије, БиХ, Македоније и Црне Горе, али и госте из Индије, Шпаније, Велике Британије, Румуније и Мађарске. Објављена је и публикација са више од 80 стручних радова, у два тома.

Саветовање је отворио проф. др Миленко Крећа, председник удружења, а учеснике и госте поздравили су и др Ивана Стевановић, директорка Института за криминолошка и социолошка истраживања, и Срђан Паличић, в. д. директора Правосудне академије. Професор Шкулић пренео је поздрав министра правде Ненада Вујића, који је учесницима пожелео успешан рад конференције.

Говорећи о теми овогодишње конференције – „Изазови међународног кривичног и кривичног права", професор Правног факултета у Београду др Милан Шкулић рекао је да наука нема чаробни штапић да донесе мир и заустави ратове или кризе у свету и у нашој земљи, али да струка и наука могу својим радом допринети да се кризе, било националне било међународне, брже и успешније решавају.

Професор Шкулић је истакао да су реформе кривичног законодавства потребне и корисне, али да морају бити промишљене и не смеју се сводити на својеврсне експерименте „ин виво". Законска решења, истакао је, не треба да буду дубоко супротна српској континентално-европској правној традицији, као што је то случај са важећим Закоником о кривичном поступку.

Доцент Правног факултета у Београду др Иван Ђокић рекао је да су измене и допуне кривичног законодавства сувише исхитрене, са много техничких и суштинских недостатака, и да није био довољан ни рок од годину дана за јавну расправу. Кривичари су посебно истакли да у наш кривични поступак треба да буде враћено начело истине, што значи да суд мора да има активну улогу у извођењу доказа и утврђивању тачног чињеничног стања, уместо да истина зависи од исхода „доказног двобоја" између оптужбе и одбране.

– Поставља се питање да ли се предложеним изменама заиста враћа начело истине у наш кривични поступак. Јер, начело истине постоји у пуној мери само ако постоји дужност суда да истинито и правилно утврди чињенично стање и да изводи доказе по службеној дужности – рекао је Алекса Шкундрић, асистент Правног факултета у Београду. Уместо одредбе у предложеним изменама да „суд може да изводи доказе", треба да стоји да је „суд дужан да изводи доказе". Тиме би се, како је рекао Шкундрић, начело истине вратило у српски кривични поступак.

Александра Петровић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Tema nedelje
Autori: Miroslava Derikonjić
Teme: ostalo
Naslov: Trnovite staze do izlaska na pravi put

Napomena:
Površina: 561

Strana: 11

Трновите стазе до изласка на прави пут

Мирослава Дерикоњић

У мају 2024, баш око годишњице масакра у „Рибникару", обелодањени су подаци о броју убистава које су у Србији током 2023. починили малолетници. Јавност је у најмању руку била шокирана: чак 19 њих узраста од 14 до 18 година били су виновници тог најтежег кривичног дела, плус још седморо чији су злочини оквалификовани као тешко, односно свирепо убиство. У поређењу са 2022. годином, био је то пораст за вртоглавих 170 одсто. Статистика је заправо још црња, с обзиром на то да њоме нису обухваћени кривично неодговорни починиоци млађи од 14 година. А управо у 2023. била су два таква случаја – поменути масакр у „Рибникару" и трагедија тринаестогодишњег дечака у Нишкој Бањи, којег је са 37 убода ножем усмртио вршњак.

Према званичним подацима, те 2023. покренуто је 16 одсто више припремних поступака против малолетника у односу на претходну годину, а број правоснажних одлука повећан је за чак 33 одсто у поређењу са 2022. Када је реч о прошлој години, према подацима које је „Политика" добила од Вишег суда у Београду, у Кривично одељење за малолетнике примљено је 539 предмета (припремни поступак), а у случају њих 397 води се поступак након подизања оптужнице.

Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица је предвидео широку лепезу кривичних санкција према малолетницима. Најблаже су дисциплинске васпитне мере судски укор и посебне обавезе. У пракси одељења за малолетнике Вишег суда у Београду, као казне су најчешће изрицане васпитне мере. Оне могу бити самостална кривична санкција, а могу да буду комбиноване с мером појачаног надзора (појачан надзор родитеља, појачан надзор у другој породици, појачан надзор органа старатељства и појачан надзор уз дневни боравак у одговарајућој установи за васпитање и образовање малолетника). Под условима прописаним законом, према малолетницима могу бити примењене и мере безбедности обавезног лечења, а старијима од 16 година за тешка кривична дела може бити одређен и малолетнички затвор.

Школовање штићеника: једна од антологијских сцена из ТВ серије „Сиви дом"

Фото imdb.com

Упућивање у васпитно-поправни дом је предвиђено у случајевима када малолетни учинилац показује високу структурираност криминогеног понашања, када је склон понављању кривичних дела и када је јасно да блаже васпитне мере не постижу жељени ефекат. Одлука о упућивању у васпитно-поправни дом се доноси и када је, осим чињења кривичних дела, видљиво и опште урушавање правилног развоја (занемаривање образовања и радног оспособљавања, бриге о здрављу и личном развоју, правилној интеграцији у примарну и ширу социјалну средину). Уз све то, суд процењује и да ли би останак на слободи таквог малолетника био ризичан за безбедност других, али и њега самог. Установа у којој се, како је то дефинисано, „у високоструктуираној затвореној средини подстиче правилан развој и превазилажење проблема у понашању", налази се у Крушевцу. Овај Васпитно-поправни дом, знан и као „Сиви дом", по ТВ серији чија су тема управо судбине штићеника и васпитача ове установе.

Постоје још две мере затвореног типа – упућивање у васпитну установу и упућивање у посебну установу за лечење и оспособљавање. Упућивање у васпитну установу се реализује у Заводима за васпитање деце и омладине, који су у надлежности система социјалне заштите и налазе се у Београду, Нишу и Књажевцу.

Иако је задатак свих ових установа, како се то обично каже, „извођење на прави пут", шира јавност претежно сматра да су поправни домови „школе криминала", у којима новопридошли штићеници подлежу „професорском" утицају већ искусних преступника. Надлежни с којима смо разговарали не споре да постоји известан проценат повратништва међу штићеницима након изласка из дома, али напомињу да проблем настаје када се они врате у своју средину, која се у међувремену углавном није променила, те и даље на њих негативно утиче. Често, они и немају где да се врате. Посебно су угрожени они који су због неадекватног родитељског старања били на резиденцијалном или хранитељском смештају у систему социјалне заштите. У тим ситуацијама активирају се надлежни у систему социјалне заштите, а такође се успоставља контакт с цивилним организацијама које се баве постпеналном заштитом и саветовалиштима за младе. ¶

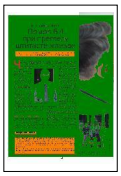
Тренинг за „цивилни живот"

Осим у наставак основношколског или средњошколског образовања и учења одређених заната, штићеници домова укључени су и у рад бројних едукативних радионица. Програми тих радионица су усмерени на јачање отпорности према насилном решавању конфликата, према конзумирању алкохола и дроге, суицидалним мислима и понашањима... Такође, овладавају знањима и вештинама корисним за „цивилни живот": на који начин активно тражити посао, како се понашати пред пријемном комисијом и на радном месту, како планирати будућност у домаћинству...

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: O.P.
Teme: ostalo
Naslov: Pomoć VI pri pregledu štitaste žlezde

Napomena:
Površina: 1187

Strana: 12,13

ПОРОДИЧНИ ЛЕКАР

Помоћ ВИ при прегледу штитасте жлезде

Код жена које планирају трудноћу и трудница не толеришу се ни минимални поремећаји тироидне функције

Чак 60 одсто поремећаја штитасте жлезде остаје недијагностиковано. Ови поремећаји могу имати озбиљне последице по здравље, али њихови симптоми често могу бити збуњујући и лако се могу помешати са симптомима других обољења.

„Симптоми као што су умор, заборавност, опстипација, сува кожа, замаскирани су и неспецифични и зато и организујемо кампање подизања свести како би се указало на проблем недијагностификованих поремећаја штитасте жлезде."

Ово је била главна порука проф. др Биљане Недељковић Белеслин са Клинике за ендокринологију, дијабетес и болести метаболизма Клиничког центра Србије, с недавне конференције за новинаре, коју су организовали Српско тироидно друштво, уз подршку удружења пацијената „Крила у нама" и компаније „Мерк".

Милош Жарковић

Важна у сваком животном добу

Сваки поремећај рада штитасте жлезде може да буде озбиљан у зависности од старости, физиолошког стања и трајања болести. Код жена које планирају трудноћу и трудница не толеришу се ни минимални поремећаји тироидне функције. С друге стране, код старијих особа и пацијената с удруженим болестима толерише се смањена функција штитне жлезде (хипотиреоза), али лекар мора да интервенише врло рано ако је у питању повишена функција (хипертиреоза).

Овај медицински скуп је, међутим, имао и специфичну тему која се односила на примену технолошки напредних алата који се користе у свету у медицини, пре свега вештачке интелигенције у дијагностици. Проф. др Милош Жарковић са Клинике за ендокринологију, дијабетес и болести метаболизма Клиничког центра Србије, објаснио је да би вештачка интелигенција лекарима, суоченим са све већим бројем пацијената с аутоимуним обољењима, могла помоћи да брже анализирају сложене медицинске податке са великом прецизношћу.

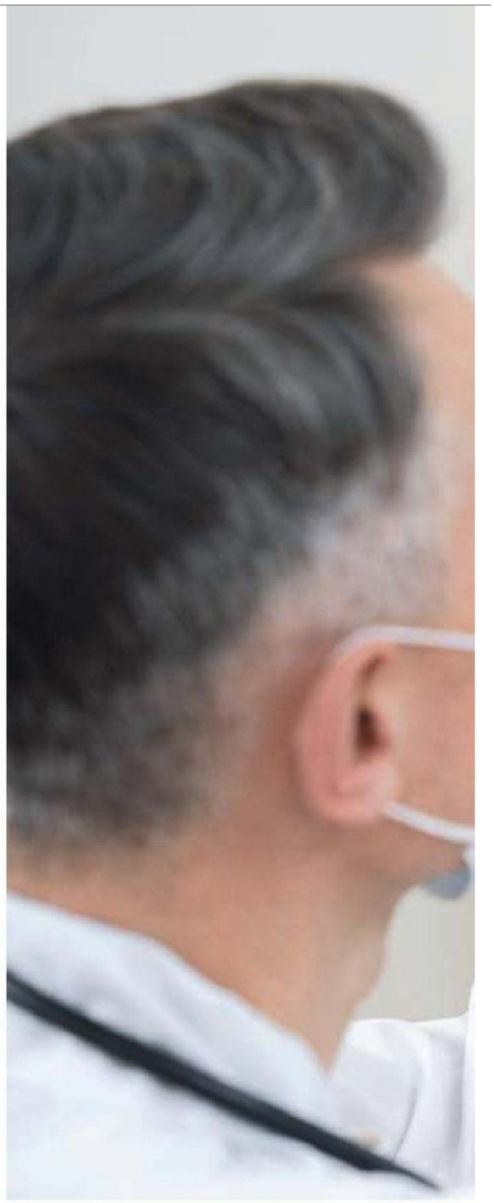
Циљ је да се помогне лекарима и пацијентима да се брже и прецизније поставе дијагнозе и персонализује план лечења. Индивидуални, то јест персонализовани приступ је веома важан, јер у сваком животном добу ова жлезда има важну функцију, поготову када је реч о деци, адолесцентима, трудницама, младим женама или средовечним особама, људима старијим од 65 година.

Нелечена хипертиреоза већ после неколико месеци може да доведе до појаве

ЗНАЦИ ХИПЕРТИРЕОЗЕ

Знаци хипертиреозе су слични у свим старосним групама. Срчана фреквенција, то јест број откуцаја, убрзана је, а фибрилација преткомора (апсолутна аритмија) јавља се код 10 до 20 процената одраслих. Губитак тежине је уобичајен. Дрхтање руку се често јавља. Присутни су и поремећаји пажње и памћења, а посебно су изражени поремећаји емотивног стања. Јавља се и мишићна слабост, нарочито натколеница и надлактица.

Код деце оболеле од хипертиреозе јављају се промене расположења и поремећаји понашања. Оболела деца имају ослабљену пажњу, хиперактивна су, а успех у школи може да се погорша.

Фотографије Кеупоте

Округли сто организовали су чланови Српског тироидног друштва

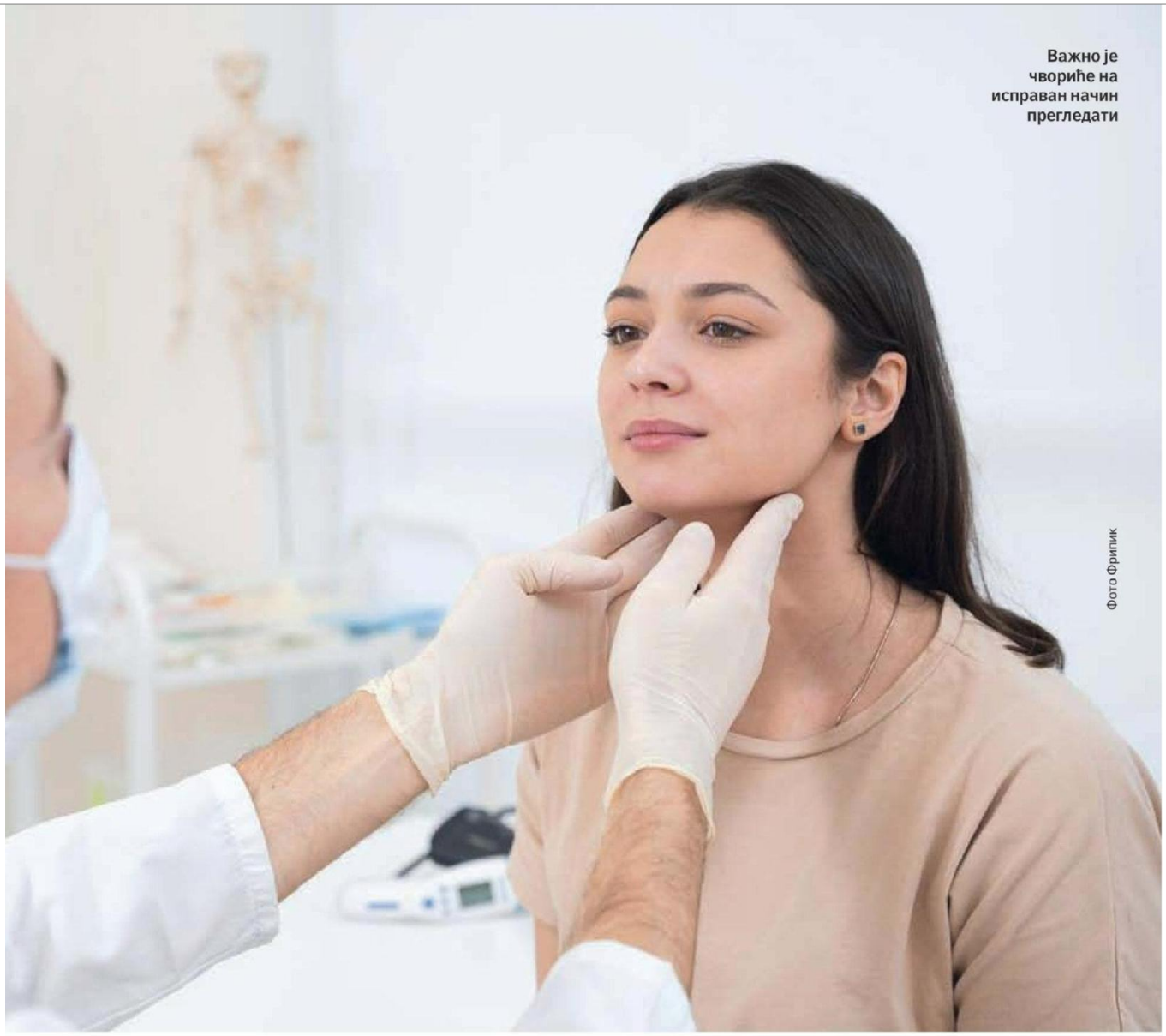
Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: O.P.
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1187

Naslov: Pomoć VI pri pregledu štitaste žlezde

Strana: 12,13

Важно је чвориће на исправан начин прегледати

Фото Фрипик

проблема са срцем, који могу да остану као трајна последица. Код старих дуготрајна хипотиреоза доводи до деменције, али за тај поремећај рада штитасте жлезде постоји ефикасна терапија.

Др Жарковић је подсетио да је важно проверавати ТСХ једном годишње код оболелих од шећерне болести, кардиолошких пацијената, али и особа које имају неко аутоимуно обољење или им је неко од блиских сродника већ боловао од тироидних болести. Хормон ТСХ треба проверавати редовно, у складу са препорукама лекара и код особа које су изложене јонизујућем зрачењу и код жена које планирају трудноћу или су трудне.

ЈОД И ВИТАМИНИ

Поремећаји рада штитасте жлезде могу се спречити адекватном исхраном, у којој је најбитнији оптималан унос јода. Осим тога, важан је и унос гвожђа, селена и витамина Де. Лечење зависи од врсте болести, али и од жеља пацијента. У хипотиреози се надокнађује хормон који недостаје, док се хипертиреоза лечи лековима, радиоактивним јодом или оперативно.

Сумњиви нодуси

Многе особе сазнају да имају неку врсту нодуса, чворића на штитастој жлезди и то их уплаши. Онда одлазе на прегледе, бескрајне анализе.

Међутим, како је рекла доценткиња др Мирјана Стојковић такође из Клинике за ендокринологију, дијабетес и болести метаболизма, „преко 60 процената популације има неку врсту нодуса која је најчешће безначајна".

– Неки нодуси могу да проузрокују неправилан рад штитасте жлезде, затим велики нодуси могу да притискају структуре врата, и трећа ствар је малигни потенцијал промена нодуса. Важно је нодус на исправан начин прегледати. У ултразвучном прегледу вештачка интелигенција може да помогне, јер користи алгоритме за препознавање неких образаца, па и да потврди сумњу на малигнитет – рекла је др Стојковић.

О. П.

ТРОМОСТ И ЛОМЉИВА КОСА

Блага хипотиреоза доводи до проблема с расположењем, памћењем и концентрацијом. Међутим, ови проблеми су део свакодневног живота и лако се пренебрегну. Ако је хипотиреоза тешка, у свим узрастима се јављају тромост, летаргија, неподношење хладноће, затвор, сува кожа, ломљива коса, натеченост лица и болови у мишићима. Код деце је најбитније да се прате раст и развој, јер хипотиреоза доводи до успоравања ових процеса. Могу се појавити и проблеми с учењем. Код старијих особа хипотиреоза може да се манифестује и као деменција.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Ekonomija
Autori: J. p. c.
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 113

Naslov: Potrošačke cene u maju povećane za 3,8 odsto

Strana: 14

Потрошачке цене у мају повећане за 3,8 одсто

Цене произвођача производа пољопривреде и рибарства у априлу 2025. године, у односу на исти месец 2024. године, повећане су за 5,2 одсто. Посматрано по главним групама производа, највећи утицај на раст цена забележен је у групама жита 23,4 одсто и воће 27,1 проценат. Цене произвођача производа пољопривреде и рибарства у априлу 2025. године, у односу на март 2025. године, у просеку су повећане за 1,9 одсто.

У односу на претходни месец, највећи утицај на раст цена забележен је у групи стока и живина 6,4 одсто.

Потрошачке цене у мају 2025. године, у поређењу са истим месецом претходне године, повећане су за 3,8 одсто, а у поређењу са децембром 2024. године повећане за 1,7 одсто, у просеку.

У мају ове године, у односу на претходни месец, раст цена је забележен код алкохолних пића и дувана 1,4 одсто, ресторана и хотела 0,6, одећа и обућа 0,5, храна и безалкохолна пића 0,4, здравље 0,3 и становање, вода, електрична енергија, гас и остала горива и рекреација и култура за по 0,1 одсто. Пад цена је забележен у групи транспорт.

Ј. П. С.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Ekonomija
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 105

Naslov: Zvanični devizni kurs NBS

Strana: 14

Званични девизни курс НБС

Курсеви се примењују од 8 часова 13. јуна 2025. и важиће до 8 часова на дан када ће бити формирана наредна курсна листа

Земља	Ознака	Валута	Куповни	Средњи	Продајни
Евр. мон. унија	EUR	1 евро	116,8635	117,2151	117,5667
Аустралија	AUD	1 долар	65,5909	65,7883	65,9857
Канада	CAD	1 долар	74,2556	74,4790	74,7024
Кина	CNY	1 јуан	14,1039	14,1463	14,1887
Данска	DKK	1 круна	15,6650	15,7121	15,7592
Јапан	JPY	100 јена	70,5655	70,7778	70,9901
Норвешка	NOK	1 круна	10,1334	10,1639	10,1944
Руска Федерација	RUB	1 рубља	1,2666	1,2704	1,2742
Шведска	SEK	1 круна	10,6461	10,6781	10,7101
Швајцарска	CHF	1 франак	125,1885	125,5652	125,9419
Велика Британија	GBP	1 фунта	137,1637	137,5764	137,9891
САД	USD	1 долар	101,3912	101,6963	102,0014

Курс за ефективу евра износи: куповни 116,3946 продајни 118,0356.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Tema nedelje
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 518

Naslov: Američka iskustva i napušteni ekvadorski eksperiment

Strana: 13

Америчка искуства и напуштени еквадорски експеримент

Сйецијално за „Полиѓику”
Гордана С. Пеѓровић

Бостон – Према извештају који је у септембру 2024. објавио амерички Савет за кривично правосуђе, број убистава која су починила деца у драматичном је порасту, са 315 у 2016. на 521 у 2022. Брендан Ланц, ванредни професор криминологије и кривичног правосуђа на Државном универзитету Флориде, коаутор извештаја, наглашава да овај податак не треба тумачити као показатељ генералног пораста насиља међу младима, нити на овим бројкама треба градити сензационалистички наратив о опасности која околини прети од тинејџера.

Извештај показује да је, генерално, последњих година дошло до општег смањења већине облика малолетничких преступа, али да значајни изузеци укључују чешћу употребу ватреног оружја – 21 одсто више у 2022. него у 2016, док је „стопа раста” употребе хладног оружја порасла за само шест одсто.

„Припадност малолетника уличним бандама снажно је повезана са повећаном стопом деликвенције, укључујући и чешћа озбиљнија кривична дела”, истиче професор Ланц.

Дејвид Бротертон, социолог и аутор књиге „Омладинске уличне банде”, деценијама проучава овај феномен у САД. Као наставник у средњој школи у Калифорнији почетком деведесетих, упознао је много ученика који су били чланови банди.

„Своје истраживање сам започео у Сан Франциску пре више од 30 година. У то време, стопе убистава су вртоглаво расле. Углавном сам се бавио припадницима банди који су школског узраста, разговарао сам са њих око 700 из преко стотину криминалних група. Предмет мојих петогодишњих истраживања била је епидемија крека која се ширила обалом Калифорније”, објашњава Бротертон и додаје да је свој рад наставио у Њујорку 1994. године.

„Убрзо по доласку, контактирао ме је Одбор за образовање града Њујорка. Замолили су ме да се обратим великој групи родитеља у Бронксу који су били забринути због банди. Сусрет је организован у једној фискултурној сали, дошло је 600 до 700 родитеља. На позорници је постављено пет столица: четири за чланове банди и једна за мене. Овакав разговор не би могао да се догоди у Калифорнији у то време. У школи у којој сам тамо радио, нико ми није тражио савет по овом питању. У ствари, покушали су да ме избаце из школе и оптуже да промовишем насиље банди само зато што сам разговарао са средњошколцима који су били

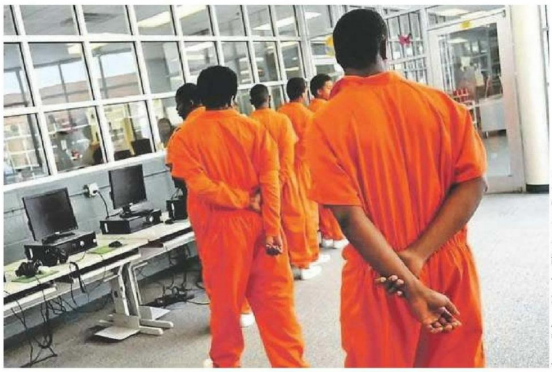

Фото Felony Murder Elimination Project

Затвор за малолетне кажњенике у Лос Анђелесу

чланови таквих групација. Политика је била да се са њима не разговара и да се о њима брине полиција”, наводи Бротертон и описује Њујорк 1996, када је у том граду било хиљаде чланова различитих гангова.

„Имали су своја правила и прописе, чак и политичка гледишта – себе су доживљавали као снагу отпора систему. Направили су и некакву властиту религију, која је била спој утицаја најразличитијих верских учења. У том њиховом свету, постојао је снажан систем самоподршке”, каже наш саговорник, који је и професор социологије на Колеџу за кривично правосуђе „Џон Џеј” и предавач у Постдипломском центру Градског универзитета у Њујорку.

Како истиче, млади у САД одрастају у друштву које промовише амерички сан и мобилност кроз образовање.

„Пошто живите у веома индивидуалистичкој култури, кривите себе ако не напредујете. Да би у својим очима изградили позитивну слику о себи, неки млади људи формирају уличне банде или се прикључују постојећим. Деца траже потврду средине, смисао живота, другарство и идентитет, што је и начин да преживе у неким од тих опасних квартова”, сматра Бротертон, чије је становиште да треба проникнути у узроке стварања уличних банди како би се тим младим људима помогло да се интегришу у заједницу. Како истиче, истрајавање на затворским казнама само погоршава проблем. Он указује на искуство Еквадора, где је влада легализацијом банди 2007. године направила снажан политички и друштвени заокрет.

„Та одлука је довела до најосетнијег пада броја убистава икада. Члановима банди су отворени путеви интеграције у заједницу. На пример, један тамошњи универзитет је припремао чланице некадашњих криминалних кланова за посао болничарки. Узор је био глобално инспиративан, па су сличним путем пошле и локалне власти у Барселони и Ђенови. Нажалост, овај програм је у потпуности укинут 2017. године, убрзо након промене владе. После тога, стопа убистава је скочила на највиши ниво у свету”, закључује професор Дејвид Бротертон. ¶

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Ekonomija
Autori: Jasna Petrović Stojanović
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 794

Naslov: Taksa na ugljen-dioksid poskupeće proizvodnju

Strana: 14

Такса на угљен-диоксид поскупеће производњу

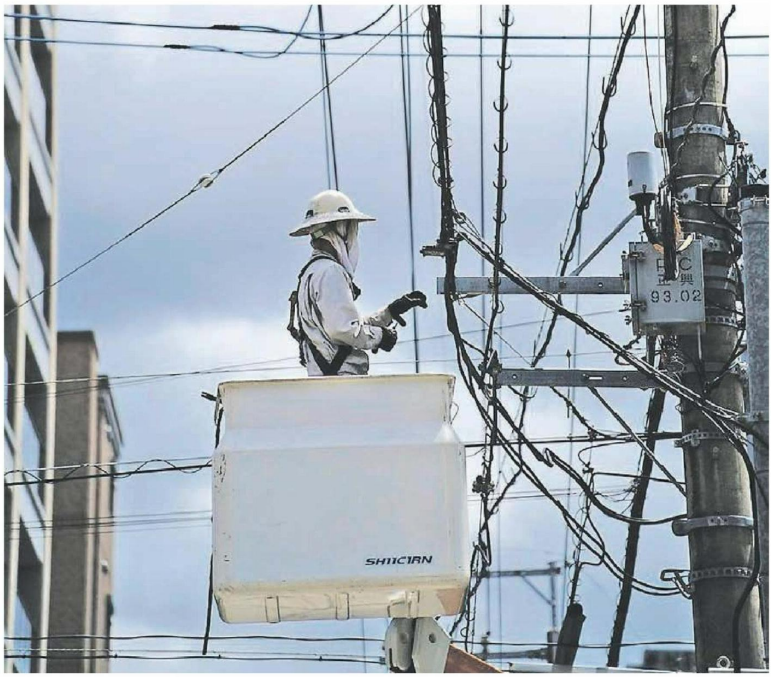
Прелазни период од три године, колико је наша земља имала да се прилагоди Уредби о механизму за прекогранично прилагођавање угљеника (ЦБАМ), полако се приводи крају – треба да стартује од 1. јануара 2026. године

Европска група оператера преносног система електричне енергије ЕНТСО-Е позвала је Европску комисију да размотри одлагање прелазног периода за механизам ЕУ за прекогранично прилагођавање угљеника (ЦБАМ) након 2026. године. ЕНТСО-Е упозорава да би у супротном овај механизам могао изазвати аномалије тржишта у суседним земљама које нису чланице ЕУ, преноси агенција Монтел.

Кључне политике ЕУ – о Механизму за прекогранично прилагођавање угљеника (ЦБАМ) и о спајању европских тржишта електричне енергије су „на путу потенцијалног судара" због статуса земаља које нису чланице ЕУ, рекао механизму спајања цена енергије ЕУ дан унапред најкасније до 2027. године. Али према Вујасиновићу, овај облик трговине било би немогуће остварити. Без поузданог заобилазног решења, последице би могле бити озбиљне, рекао је, додајући да ризик није само административни већ и структурни.

Прелазни период од три године, колико је наша земља имала да се прилагоди Уредби о механизму за прекогранично прилагођавање угљеника (ЦБАМ – Carbon Boder Adjusment Mechanism), полако се приводи крају и од 1. јануара 2026. године ЕУ ће почети да опорезује увоз производа са високим емисијама угљен-диоксида (ЦО2), што ће утицати да се наши произвођачи суоче са пос-

– Како бисмо одржали конкурентност домаће индустрије у почетној фази њихове зелене транзиције, неопходно је што пре, кроз пакет националних регулаторних мера, обезбедити механизме за смањење угљен-диоксида, а након тога успоставити национални механизам који би обухватио примену таксе на угљеник за домаћу индустрију и истовремено национални ЦБАМ механизам (по угледу на ЕУ), односно таксу на увоз ЦБАМ робе из трећих земаља у којима су климатске политике мање амбициозне него у Србији. Само на овај начин би се за стављање у промет енергетски интензивних производа на тржиште Србије обезбедили равноправни услови у погледу трошкова

је званичник европског енергетског регулатора АЦЕР, преноси Монтел.

Иако оба имају за циљ усклађивање енергетских система с циљевима декарбонизације, њихова коегзистенција у истом регулаторном простору „могла би створити озбиљно трење", посебно с трговином електричне енергије између ЕУ и земаља Енергетске заједнице, рекао је почетком јуна експерт за политику у Агенцији за сарадњу енергетских регулатора (АЦЕР) Зоран Вујасиновић на Атинском форуму о електричној енергији.

„Кључно питање је: Шта се дешава када се ова два система сударе?", рекао је, мислећи на Енергетску заједницу, коју чине земље кандидаткиње за чланство у ЕУ: Србија, Босна и Херцеговина, Северна Македонија, Албанија, Црна Гора, Молдавија, Украјина и Грузија. Према тренутном дизајну тржишта, трговина електричном не знате хоће ли се електричном енергијом трговати према Босни или Мађарској. Штавише, то нећете знати ни након трговине", казао је он, преноси Агенција за енергетику Србије (АЕРС).

ЦБАМ је планиран за покретање у јануару 2026. године и има за циљ ограничавање увоза производа с високим уделом угљеника – укључујући електричну енергију из земаља изван ЕУ, што ефективно представља порез, иако земље Енергетске заједнице снажно лобирају за изузеће и требало би о томе да разговарају са Европском комисијом 1. јула, пише Монтел. Те земље би такође требало да се придруже јединственом

купљењем производа које извозе на тржиште ЕУ, а паралелно са тим на домаћем тржишту са нелојалном конкуренцијом из трећих земаља које немају уведен систем националног пореза на ЦО2.

Све ово последично може имати драстично негативан и дестабилишући утицај на конкурентност домаће енергетски интензивне индустрије, што у овом тренутку захтева хитну и адекватну реакцију државних институција.

ЕУ ће почети да опорезује увоз производа са високим емисијама угљен-диоксида, што ће утицати да се наши произвођачи суоче са скоком цена производа које извозе на европско тржиште

– Недавно завршена Анализа потенцијалних утицаја ЦБАМ-а, која је израђена у организацији НАЛЕД-а, указује на висок ризик од финансијских притисака и губитка конкурентности енергетски интензивне индустрије у Србији, које запошљавају око седам одсто радне снаге и чине 11 одсто БДП-а Србије.

Око 70 одсто извоза ЦБАМ производа из Србије пласира се на тржиште ЕУ, што ову индустрију чини посебно рањивом. У земљама ЕУ, просечни интензитет угљеничних емисија ЦБАМ производа је значајно мањи него у Србији.

повезаних са емисијама ЦО2, као што је то у ЕУ. Додатни буџетски приходи који би се обезбедили на овај начин би се првенствено користили за декарбонизацију енергетски интензивне индустрије – каже Слободан Крстовић, директор за одељења за одрживи развој у НАЛЕД-у.

Резултати спроведене анализе такође показују да би увођење националне таксе на емисије ЦО2 са пројектованом ценом угљеника из интегрисаног националног енергетског и климатског плана за 2034. годину привреду коштало до 539 милиона евра годишње (не укључујући сектор електричне енергије), док би додатни приход државе кроз домаћи ЦБАМ механизам са 13 милиона евра у 2027. порастао до чак 128,6 милиона евра у 2034. години.

Оправданост овакве мере, којом би се средства уместо у ЕУ касу сливала у државни буџет Србије, била би одржива ако држава претходно обезбеди регулаторне механизме индустрији како би смањила своје ЦО2 емисије.

У случају одсуства реакције државе, процењено смањење трошковне ефикасности домаће индустрије неповратно би угрозило извоз Србије на тржиште ЕУ, као и конкурентност наше индустрије на домаћем тржишту, услед наглог повећања увоза ЦБАМ робе из земаља ван ЕУ. То би неминовно условило губитак великог броја радних места, односно финансијску одрживост целокупне енергетски интензивне индустрије која послује у Србији.

Јасна Петровић Стојановић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Ekonomija
Autori: I. Albunović
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 379

Naslov: Uskoro bez najava službenih kontrola hrane tri dana unapred

Strana: 14

Фото Пиксабеј

Ускоро без најава службених контрола хране три дана унапред

Министарство пољопривреде отпочело је израду нацрта закона о службеним контролама, чија би примена требало да почне 1. јануара следеће године.

Кључна новина јесте да ће овакве контроле ускоро, у већини случајева, бити спровођене без претходне најаве која је до сада била обавезна. Како се може прочитати из текста образложења израде ових прописа, у Србији је службена контрола у области безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике уређена Законом о безбедности хране, Законом о инспекцијском надзору као и великим бројем подзаконских прописа донетих на основу Закона о безбедности хране, али и прописима којима је уређена област ветеринарства, здравља биља, средстава за заштиту биља, као и других који покривају пољопривредно-прехрамбени ланац.

Важећим законима прописано је да се инспекцијски надзор заснива на процени ризика. Такође, постоји и обавеза да конкретан произвођач, трговац или други у ланцу буду обавештени о предстојећој контроли, и то у писаном облику – најкасније три дана пре почетка надзора. Ово је, како се истиче, у супротности са Уредбом ЕУ о службеним контролама са којом се нацрт закона о службеним контролама сада усклађује. Ова европска уредба прописује да је спровођење службених контрола редовно над свим субјектима, на основу анализе ризика и са одговарајућом учесталошћу. Као и да се службене контроле спроводе без претходне најаве – осим у случајевима где је најава неопходна и оправдана за потребе спровођења самог надзора.

У Министарству пољопривреде истичу да овај закон уводи систем провера које ће бити спровођене кроз цео ланац производње хране по принципу од њиве, где се храна узгаја, до трпезе, где је конзумирана, као и систем контрола хране из увоза. Циљ је да се надзор обавља на рационалан начин, а храна буде доброг квалитета и безбедна за конзумацију.

Почела израда закона којим се ова врста надзора усаглашава са важећим прописима Европске уније

Надлежни очекују да ће тако бити појачана ефикасност и откривање евентуалних неправилности на тржишту. Спровођењем контрола на овај начин обезбеђује се и усаглашеност мера у Србији са стандардима Европске уније, чиме се стварају услови за несметан извоз животиња, хране, хране за животиње и друге робе.

Министарство пољопривреде наглашава и да се у областима у којима се примењују службене контроле неће примењивати Закон о инспекцијском надзору. Нацртом закона ће, између осталог, бити уређени захтеви за животиње и робу који се увозе, извозе или су у транзиту и биће успостављен информациони систем у сектору службених контрола.

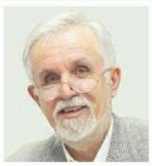
И. Албуновић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Feljton
Autori: Jovan B. Dušanić
Teme: ostalo
Naslov: Jedan narod, tri vere, dva pisma

Napomena:
Površina: 1292

Strana: 18

Јован Б. Душанић

БЕНЈАМИН КАЛАЈ – ОКУПАЦИОНИ КРАЉ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ 5

Један народ, три вере, два писма

Муслимани који су се јавно определили као Срби били су или непоштедно гоњени или примамљивани на страну аустроугарских власти. Свако испољавање српског опредељења код муслимана одмах је активирало комплетан државни механизам како би се такве појаве пресекле

Мада су од јужнословенских средњовековних династија само Србија и Босна имале дужу вишевековну традицију, у народном памћењу је сачувана само свест о српској држави. Подсетимо да је српске династије Котроманић владала средњовековном босанском државом од 1254. до 1463. године и била дуже на престолу него династија Немањић у средњовековној Србији – од 1166. до 1371. године. За разлику од српске државе, где је сачувана свест о њој и њеним владарима током читавог периода турског ропства, свест о босанској држави и њеним владарима није постојала и не постоји.

Историчар Владимир Ћоровић пише да „ниједан од босанских владара, сем Херцега Степана, није оставио иза себе онакав један споменик (Херцегова тврђава у Херцег Новом – напомена аутора), какви су, примера ради, Студеница, Грачаница или Дечани у Рашкој држави

Ватикански мисионар који је 1685. путовао по БиХ, записао је да „у Босни има више жена и чобана писмених него што ће се наћи у задарској бискупији". Исту импресију понео је и Јован Цвијић, кога је изненадио број писмених самоука и у забаченим крајевима

и ниједан се, како се данас чини, није у оноликој мери бринуо за душу, колико су то, у непоколебљивој традицији, чинили Немањићи и њихови непосредни наследници. Задужбине Немањића биле су колико културна седишта извесног краја, толико и чувари помена својих оснивача. Како је напредак Православне цркве у немањићкој држави био уско везан са напретком читаве државе, то је природно, да је Црква, после косовске катастрофе и пада деспотовине, с пијететом чувала традицију старога господства и својим списима и својим причањима оживљавала сећања на дане честитога Царства… У песми, Зидање Дечана, народни певач свесно даје прави значај старим задужбинама, када говори како ће се оне одржати под Турцима:

„У њој ће се појат литурђија,
И купит се народ Србадија."

Ако овоме додамо да је кроз векове преношена, с колена на колено, усмена књижевност (пре свега епска поезија) везана за српску (али не и за босанску) државу, онда је јасно због чега је у народној култури сачувана немањићка политичка традиција и свест о српској држави, док свест о босанској држави и њеним владарима не постоји. У свакој српској кући у БиХ, све до ослобођења 1918. године, на вечерњим окупљањима (прелима) рецитовала се или уз гусле певала српска епска поезија везана за Косово, на којем је изгубљена српска држава и српски народ пао у вишевековно турско ропство. Народни певачи и свештенство, нарочито калуђери, најзаслужнији су за очување српске националне свести у вишевековном робовању под Турцима. Манастири су били средишта духовности у та тешка времена, бришно су чували ту искру и нису дозволили да се угаси. У манастирима се, пре свега, одвијао верски живот, али су они, у недостатку школа, били и места описмењавања. Ту су монаси стицали писменост и преносили је једни

Фотографије из легата проф. Светозара Ст. Душанића

Аустроугарске разгледнице с мотивима становништва Босне и Херцеговине

на друге, али су у манастирима обучавана и деца из околних села. Касније многи од њих постају „путујући учитељи" који иду од села до села и обучавају (најчешће само за стан и храну) и описмењавају децу. Наставу су одржавали у кући неког, обично најимућнијег мештанина, а постојале су (од раног пролећа до касне јесени) и такозване „чобанске школе", где су „путујући учитељи" обучавали чобане по ливадама где чувају стоку.

Митар Папић у књизи „Историја српских школа у Босни и Херцеговини" наводи да је ватикански мисионар 1685. године, путујући по нашим крајевима приметио да „у Босни има више жена и чобана писмених него што ће се наћи у задарској бискупији". Путујући по Босни, Јована Цвијића изненадио је број писмених самоука и у веома забаченим крајевима. На народним окупљањима, народни гуслари су имали видну улогу. Мидхат Шамић (Француски путници у Босни и Херцеговини у 19. столећу 1836–1878) наводи како Ами Буе, у свом делу Европска Турска, пише: „Међу Србима, човек се просто нађе сав у чуду када чује како из уста најширих слојева излазе песме у стиховима, пуне најлепших мисли и прекрасних метафора." Поред јуначких народних песама које се певају уз гусле и које су посвећене подвизима српских јунака (Ами Буе их назива „хомеровским причама") он пише да су исто тако лепе лирске народне песме које певају жене. Све је то разлог због којег је код православног становништва с подручја БиХ стално била присутна свест о припадности српском народу и јака тежња за уједињењем с матицом. И данас чак и најмање образован Србин из БиХ зна када и где је пропала српска држава и који су били њени средњовековни владари, а о средњевековној босанској држави и њеним владарима мало шта или ништа не зна. Мало шта (углавном ништа) о томе зна и образованији део било којег од народа (српског, хрватског и бошњачког) дејтонске БиХ.

* * *

Када је Аустроугарска окупирала БиХ, владало је мишљење да у њима живи један – српски народ, подељен на три вере. Европски стандарди, који су у то време важили, идентификовали су народе и међусобно их разликовали на основу језика којим говоре и којим су говорили њихови преци. Срби у БиХ говорили су српским језиком штокавског наречја и ту се убрајају не само православни (закона грчког – како то пише Вук Караџић) већ и они који су прешли на ислам (закона турског), те Срби који су се покатоличили или поунијатили и који признају римског папу за свог верског поглавара (закона римског). Исто тако, познати филолог и историчар Павле Шафарик писао је да су сви становници БиХ Срби који исповедају три вере. Аустријски филолог и лингвиста Франц Миклошич тврдио је да сви штокавци припадају Србима, а чакавци Хрватима.

У уџбенику географије за католичке школе у БиХ, који је штампан у Сарајеву 1871. године, пише да у БиХ од јужнословенских народа живе само Срби. Исто тако, и у уџбенику географије за средње школе који је објављен у Аустроугарској пише да су становници БиХ Срби подељени у три конфесије. Одмах по окупацији БиХ бањалучки Срби, у једној представци тадашњем заједничком министру финансија, пишу да су турске власти „знале и врло добро осведочене биле, да је босанскохерцеговачко становништво народности српске". На крају, и Бењамин Калај је у својој књизи „Историја Срба" (објављена 1977) означио је Босну и Херцеговину као српску земљу. Набрајајући територије које Срби заузимају, он наводи и „данашњу Босну, са изузетком северозападног угла, који се још и данас назива Турска Хрватска".

Аустроугарска власт је и пре окупације БиХ сматрала да јој највећа опасност у реализацији њених државних интереса на окупираном подручју прети од српског становништва, поготово уколико дође до њиховог зближавања са муслиманима. Због тога се у царској инструкцији генералу Јосипу Филиповићу – како то наводи Хамдија Капидић у књизи „Херцеговачки устанак", поручено следеће: „Затим Вам се препоручује да доведете муслимане у ближи контакт с католицима и да нарочито спречите приближавање или савез муслиманског с православним становништвом, које треба да се најоштрије надзире с обзиром на евентуалне, окупацији непријатељске аспирације."

Прве мере предузимају се у школама у којима се код муслиманске деце предност даје латиници у односу на српско национално писмо ћирилицу. Наредбама Земаљске владе одређено је да се само у школама где већину чине православни прво учи ћирилица, а у школама где су католици и муслимани почиње се прво са учењем латинице. Ученичке награде додељују се у виду књига штампаних ћирилицом православним, а латиницом католичким и муслиманским одликашима. По истом принципу врши се и подела уџбеника које је штампала Земаљска влада. Сведочанства за православне ученике морала су бити штампана, исписана и потписана ћирилицом, а за католичке и муслиманске ученике латиницом.

Историчар Владимир Ћоровић („Политичке прилике у Босни и Херцеговини") пише: „Муслимани који су се јавно определили као Срби били су или непоштедно гоњени или премамљивани. Имати православне као Србе и опозиционаре, с тим се рачунало и већ донекле помирило, али и имати муслимане као Србе, то је ишло против свих бечких интереса." Свако испољавање српског опредељења код муслимана одмах је активирало комплетан државни механизам како би се такве појаве пресекле.

Наставиће се

Књигу Јована Б. Душанића „Бењамин Калај: Некрунисани краљ Босне" издала је Српска књижевна задруга

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Feljton
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: LISTAJUĆI POLITIKU

Napomena:
Površina: 181

Strana: 18

ЛИСТАЈУЋИ ПОЛИТИКУ

15. јун

1975.

ГЛАВНИ УРЕДНИК ФРАНС_ПРЕСА ПОДЛЕГАО РАНАМА – Са тугом и огорчењем је дочекана вест да је Бернар Кабан, главни уредник информативне агенције Франс-прес подлегао повредама задобијеним претходног дана, приликом експлозије бомбе коју је непознати атентатор поставио поред улаза његовог стана. Истрага претпоставља да је Кобан жртва замене личности у да је паклена машина у ствари била намењена главном уреднику листа „Паризијен либере", који се исто зове и презива. У том листу већ месецима трају озбиљни сукоби између запослених и послодаваца, који су недавно смислили да своје новине убудуће штампају у Белгији, због нижих трошкова. Радници то нису дозволили – сачекивали су на друмовима камионе који су совозили новине и пленили читав тираж. Последњих дана, сукоби су достигли кулминацију, јер су послодавци послали допис полицији да насилно испразне штампарију и истерају раднике. Главни уредник Бернар Кобан основао је аутономну аиндикалну организацију, која је стала на страну послодаваца. Њему се придружила и синдикална организација „Форс увријер", на чијег је генералног секретара јуче такође извршен атентат, али је прошао без повреда. Управо због тог атентата полиција сматра да су оба покушаја убиства повезана истим узроком, а да је главни уредник Франс-преса страдао фаталном грешком.
Генерална конфедерација рада којој припада највећи број радника који штрајкују у листу „Паризијен либере" енергично је одбила сваку везу са злочином и изразила саучешће породици преминулог Бернара Кабана. О читавом догађају, секретар Централног факултета Комунистичке партије Француске изјавио је да „овај атентат показује намеру непријатеља радничке класе да провокацијама фашистичког карактера дискредитују борбу радника".

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Srbija
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 356

Naslov: Da nijedno dete ne bude zaboravljeno

Strana: 17

Фото Општина Мионица

Председник општине Мионица Бобан Јанковић

Да ниједно дете не буде заборављено

Мионица – Некадашње поприлично руширане просторије месне заједнице у мионичком селу Доња Топлица потпуно су реконструисане и адаптиране за потребе обданишта у саставу Предшколске установе „Невен" из Мионице, у којем ће бити примљено 24 малишана из околних села Вировца, Вртиглава, Наномира, Доњег и Горњег Мушића. Пројекат вредан 1,5 милиона динара подржали су Министарство просвете, науке и технолошког развоја и општина Мионица, до почетка септембра планирано је комплетно опремање новог вртића, након чега ће уследити пријем деце.

Реконструкција објекта бивше месне заједнице обухватила је демонтажу старе, набавку и монтажу нове ПВЦ столарије, постављање ламината, глетовање и кречење унутрашњих зидова, санацију купатилског простора, набавку и уградњу нове расвете, репарацију фасаде... Све је урађено у склопу пројекта Министарства просвете, науке и технолошког развоја „Инклузивно предшколско васпитање и образовање", чији је основни циљ унапређење приступа квалитетним услугама предшколског васпитања и образовања, нарочито за децу из осетљивих категорија.

Објекат који је претворен у обданиште налази се у Доњој Топлици у непосредној близини издвојеног одељења мионичке Основне школе „Милан Ракић" и то је било једино издвојено одељење осморазредне основне школе на територији општине које својим програмом није покривала Предшколска установа „Невен". Реализацијом овог пројекта и малишани са тог подручја биће обухваћени предшколским васпитањем и образовањем. Из установе „Невен" истичу да је ово врло значајан корак за најмлађе, нарочито за оне из села Наномир, где живи претежно ромска популација. Адаптирањем просторија у Доњој Топлици и формирањем васпитне групе директно ће бити подржана добробит деце и у великој мери побољшан живот породица у овој сеоској средини за децу која тренутно немају прилику да похађају вртић, поручују из Предшколске установе „Невен".

Адаптацијом некадашњих просторија месне заједнице у Доњој Топлици код Мионице створени услови за ново обданиште за 24 малишана из околних села

Председник општине Мионица Бобан Јанковић изјавио је да ће ново обданиште од септембра бити сигуран, безбедан и удобан простор за малишане из околних места.

– Овај вртић није само простор, он је обећање да ниједно дете неће бити заборављено и подсетник да свако дете у нашој општини заслужује најбоље услове за раст и развој. Захваљујући помоћи и подршци министарства, нашим најмлађима и родитељима биће лакше, јер ће им вртић бити ближи и доступнији – истакао је Јанковић, најављујући да ће ускоро почети и проширење мионичког вртића.

С. Ћирић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Srbija
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 238

Naslov: Mural za sećanje na nevolje s deponijom „Duboko”

Strana: 17

Фото Удружења „Да” (не) дишемо Дубоко”

Мурал сећања на невоље с депонијом „Дубоко”

Мурал за сећање на невоље с депонијом „Дубоко”

Ужице – Минула је година од тронедељног пожара на регионалној депонији „Дубоко” код Ужица, који је изазвао озбиљне еколошке последице, те довео до њеног затварања након дуготрајног протеста активиста из околних села окупљених у удружење „Да (не) дишемо Дубоко”. Ових дана је, као опомена и сећање на та дешавања осликан велики мурал на једном подзиду у ужичком насељу Локва. Покрај места где су грађани провели 100 дана, данонoћно блокирајући довоз смећа из других општина на неуређену депонију „Дубоко”.

Реч је о око осликаних 200 квадрата и на муралу преовладавају зелена боја и пејзажи околине. Његова припрема, осликавање и завршни радови трајали су током маја. Осликан је по идејном решењу ликовног уметника Славка Луковића, професора Уметничке школе у Ужицу.

– Мурал је симбол еко-приче, сав у зеленилу какво је некад било у Дубоком и на Локви пре него што су депонија и пожар покварили утисак о овом крају – рекао је Луковић за сајт удружења „Да (не) дишемо Дубоко”.

То удружење, и сада упорно у настојањима да виновници одговарају за изазвани пожар, немар и лоше руковођење депонијом, израдом мурала обележава годишњицу пожара и свог почетка борбе (грађанског активизма) у очувању животне средине.

– Мурал је симбол наше борбе, али и симбол наде у боље сутра, јер је сврха наших активности очување животне средине и еколошко освешћивање грађана. Циљ нам је да донесемо промене на локалном нивоу у управљању отпадом и нећемо одустати док се депонија „Дубоко” не санира и рекултивише – изјавила је Јована Остојић Вукотић, чланица овог удружења, која руководи пројектом „Еко феникс” у оквиру кога је мурал направљен.

Пре ове активности, истим поводом, организована је акција уређења центра Луновог Села (посебно угроженог пожаром на депонији), а покренут је и сајт удружења.

Б. Пејовић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Srbija
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 351

Naslov: Inspektorka oborila konkurs za direktora Politehničke škole

Strana: 17

Инспекторка оборила конкурс за директора Политехничке школе

Суботица – Политехничка школа поново је расписала конкурс за избор директора установе, иако се на онај претходни јавио само један кандидат – садашњи директор Исо Планић, који је испуњавао све услове. Он је задобио и потпуно поверење колектива, те се чинило да нема сумњи да ће наставити да води школу. Процедура за избор директора ипак је враћена на почетак због поступања градског просветног инспектора који, како се тврди, нема овлашћења за посао који ради.

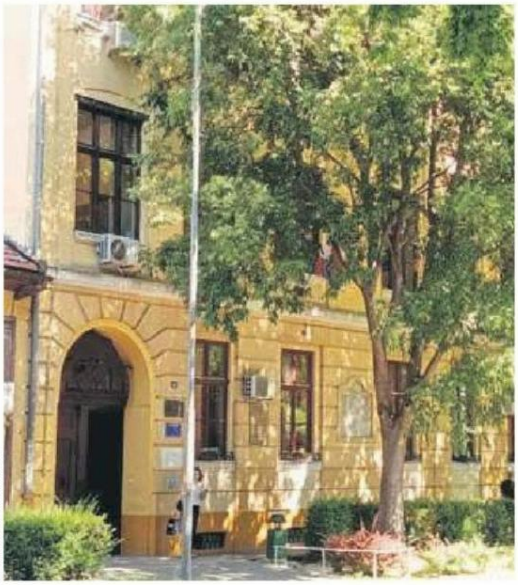

Фото А. Исаков

Политехничку школу је 29. априла посетила градска просветна инспекторка Неда Лукић и навела да је градска управа добила анонимну пријаву поводом избора директора и наложила поништење расписаног конкурса. Школа наводи да инспекторка није упознала ни директора, ни секретара школе са садржајем анонимне пријаве, на шта је иначе била обавезна. У основи, школи је стављена примедба да није навела прецизно назив закона који одређује услове за избор директора. Школа на то одговара да инспекторка није добро утврдила стање у односу на цитирање и позивање на законске услове с обзиром на то да је конкурс објављен у листу „Послови", у делу који се односи на образовање, и где су у уводу наведени законски услови на које се позива. Политехничка школа указује и на то да Неда Лукић, која је обавила надзор, није показала службену легитимацију, нити посебно овлашћење за обављање инспекцијског надзора. Због тога, наводи школа у примедбама, основано сумњају да је Неда Лукић прекорачила овлашћења.

На основу тога, Политехничка школа је оценила да је Просветна инспекција града Суботице погрешно и непотпуно утврдила чињенично стање, те су упутили примедбе на рад градске комисије другостепеном органу, а то је Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице.

У одговору из Покрајинског секретаријата, који потписује заменица секретара Слађана Бурсаћ, и на који се чекало три седмице, решавање проблема се пребацује на друге адресе: делом на Министарство државне управе и локалне самоуправе, а делом онима на чији рад су и изречене примедбе, односно руководиоцу просветне инспекције у градској управи Суботица.

Тако је на примедбе о томе да инспекторка Неда Лукић није показала ни садржај анонимне пријаве, нити службену легитимацију или посебно овлашћење, одговорено да је предмет уступљен на надлежност Министарству државне управе и локалне самоуправе.

На примедбу о томе да није упознала руководство школе, директора и секретара са садржајем анонимне пријаве и да није ваљано утврдила чињенице у вези са објављивањем огласа, одлучивање је враћено просветној инспекцији града.

С обзиром на то да до новог круга изјашњавања инспекције протиче рок за избор новог директора, школа је још једном расписала конкурс. У исто време, због начина на који је поступила градска просветна инспекција, као и одговора Покрајинског секретаријата огласио се и колектив школе једногласно, дајући подршку директору Иси Планићу за још један мандат. Подсећају, и пре четири године конкурс је расписан на исти начин, и тада инспекција није уочила никакве неправилности. Колектив такође исказује забринутост да се оваквим поступањем институција непотребно одуговлачи време да школа не изабере директора, већ да морају да се примене привремена решења у виду постављања вршиоца дужности. Подршку директору Иси Планићу исказали су и Суботичани, јер је петицију подршке за њега потписало око 2.000 грађана.

А. Исаков

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Srbija
Autori: Olga Janković
Teme: ostalo
Napomena:
Površina: 542
Naslov: Ovčije bunde će na seosko odlagalište
Strana: 17

Овчије бунде ће на сеоско одлагалиште

Јужнобанатски овчари, Доловци, по традицији шишали су овце о Духовима, мало се почастили, али с вуном немају куд јер је нико неће – ни на поклон

Долово – Некада је било кило вуне, кило соли, руна за прасе, ил' тепих и неколико пари фармерки, а данас у џамбо вреће па на ђубре, прича Никола, други по старешинству од четири генерације Трбенчина, угледних овчара из Долова, који жилаво деценијама не одустају од држања оваца. Ове „загуљене" лале се држе реда и обичаја, па и црквеног календара, који налажу да се о Духовима шишају стада, јер је то крајње време за цигају да се ослободи бунде пред летње врућине и најезду комараца.

А актуелне климатске промене диктирале су ове године да се „колеге" од струке, другари из села, али и припомоћ „са стране", искупе и који дан раније, па траје моба стриже оваца, онако традиционално – ручно. Деветорица њих, дугог стажа и подмладак, који, вале, још увек има штошта да научи. Рачуница је: од око150 грла, око три и по килограма вуне по грлу, у збиру близу тона за бацање а посао од јутра до сумрака. Млади се, понављају овде као вергл, слабо хватају чобанског штапа и алата, а наш домаћин се хвали да он помоћ има – ту је син Бојан.

„Стригање је тежак физички посао. Не би га ни радили да не морамо. Треба савладати овцу, брзо да стрижеш, да је не мучиш и то мора да се зна. Има људи који шишају овце за паре, а некада смо се мало и такмичили, кад смо расположени стигнемо и да им и 'фризуре' направимо. Али главно је да се посао обави. Презнојавамо се сатима, врућине све раније долазе, па и овцама сметају као и нама. Руно мора да се скине, но ту мука за нас не престаје. Ја ни данас немам срца да вуну одмах бацим, па је чувамо ту у дворишту по буџацима док се не усмрди. А и бацање кошта, јер, кажу у локалном комуналцу, мора се правилно одложити, треба посебно возило, па то мора да се плати и на крају је сами однесемо на депонију", прича за „Политику" Никола Трбенчин, а све присећајући се дана када је било другачије.

За руно вуне се, каже, некада могло добити прасе од 25 килограма, у зрењанинској фабрици повећи тепих, или неколико пари фамерки. Жене су је преле и штрикале вунене чарапе, фусикле, а

Фото приватна архива

долазили су у Долово и откупљивачи из Пирота и Ниша... Данас таквих „гостију" одавно нема, а вуна се, са жаљењем констатују, увози. Тако, овцу, нашу банатску цигају највише и витеберг, држе из чисте љубав, али вајде нема.

Жал је и за временима када је стригање оваца био догађај за село, разлог да се народ скупи, а сада то свако ради за себе, како се ко снађе. Ипак, на салашу Трбенчина, стрижа оваца не може да прође без светковине, те је у близини котлић овчијег гулаша, сач и јагње на ражњу да се радници заложе.

„Одустали смо од узалудног посла продаје вуне, па се одржавамо продајом јагњаца. Сезона према календару почиње у првом тромесечју, када продамо осамдесетак јагњаца, а око 40 грла оставимо за освежавање стада. Добро иде и сир, слатко и кисело млеко које нудимо сваког дана. Имамо сталне муштерије из села и из суседног Делиблата. Држи нас само љубав за нашу аутохтону банатску цигајају, а лепоте и рачуна има само у песмама и причама 'како је некад било'. Колико год се прича о подстицајима, треба још, јер овца је код нас забатаљена, већ дуго времена и то не може да се промени преко ноћи. На крају, то потврђује и ово стање с вуном, коју нико не цени, нити тражи – чак ни на поклон", закључује Доловац Никола Трбенчин.

Олга Јанковић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 208

Naslov: Terapija bola mora rešavati njegove uzroke

Strana: 2

Терапија бола мора решавати његове узроке

Добра дијагноза је основа успешног третмана

Бол је симптом неке болести. Настаје као последица оштећења органа или ткива. Опомиње нас да се нешто лоше дешава у организму. Изазива лоше расположење код пацијената и значајно утиче на квалитет живота. Уколико се не лечи адекватно изазива промене на периферним нервима и на мозгу и тада више није само симптом, већ постаје болест с карактеристичним физичким и психичким променама у организму.

Добра дијагноза је основа успешног третмана болова. Међутим, дугорочно решење бола захтева пре свега утврђивање његовог узрока и комплетног механизма настајања бола.

Бол испод ребарних лукова често није изазван проблемима у трбуху, мало лекара ће посумњати на оштећење кичме.

Бол у колену настаје не само због оштећења хрскавице колена већ су често реуматски оштећени припоји лигамената и тетива колена, али и због оштећења ишијадичног нерва на излазу из кичме.

Хроничне главобоље су најчешће последица реуматских промена у вратном делу кичме.

Фото лична архива

Небојша Митић

Остеопороза даје јаке болове у леђима при устајању и кретању, кад пацијент мирно лежи нема апсолутно никакве болове. Трњење, жарење и печење су показатељи оштећења нерава, а лекар је дужан да утврди узрок оштећења нерава.

Онколошки пацијенти често имају болове у леђима и дуж једне или обе ноге не због основне болести, већ зато што и они имају реуматске промене на кичми.

Уколико су реуматске промене на кичми узрок бола, блокаде у комбинацији с антиреуматицима су основа терапије чији је циљ лечење бола и заустављање напредовања реуматског процеса. Промене на кичми доводе до оштећења нерава и болова у рукама и ногама. Зато ће третман и опоравак нерава бити саставни део терапије. Болови нерава захтевају одговарајућу комбинацију благих аналгетика и коаналгетика, зависно од узрока бола. Независно од узрока оштећења нерава, неопходна је примена лекова и витамина за исхрану нерава. Оштећене хрскавице колена и кукова исхрањујемо и опорављамо препаратима хијалуронске киселине.

Др Небојша Митић, спец. анестезиологије,
Ординација „Терапија бола"
ПР

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Kultura
Autori: naručena objava
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 736

Naslov: mts

Strana: 19

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Kultura
Autori: Marina Vulićević
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 753

Naslov: Voleo bih da živim u svetu u kojem umetnost menja društvo

Strana: 19

ИНТЕРВЈУ: ВЕСЕЛИН МАРКОВИЋ, писац

Волео бих да живим у свету у којем уметност мења друштво

Приповетке из нове збирке Веселина Марковића „Црна једра”, у издању „Архипелага”, смештене су у даљу и ближу прошлост, када су људи масовно умирали од болести за које није било лекова, у ратовима, у немаштини, или од пуке неправде коју им је нанео неко моћнији од њих. Родитељи у првој причи кришом сахрањују некрштено дете у црквеној порти, будући да су вековима некрштена деца била изгубљена за рај, у другој се млада медицинска сестра пријављује да учествује у експерименту мерења душе, која наводно износи 21 грам, како би наудила човеку који је уништио њену породицу, у следећој лекар на брод позива напуштену децу и свесно их заражава великим богињама како би пронашао вакцину. Јунак једне од прича тражи да купи макар и лажну реликвију како би људи имали чему да се клањају.

Веселин Марковић, прозни писац и приповедач, есејиста, преводилац и критичар, био је учесник недавно окончаног 14. Београдског фестивала европске књижевности. За роман „Израњање” добио је Виталову награду, а за роман у нацрту „Ми различити” стипендију „Борислав Пекић”, а затим Награду града Београда, као и признања „Бора Станковић” и „Матијевић”. Дела су му објављена у Норвешкој, Великој Британији, САД, Италији, Словенији, Пољској, Бугарској.

Ова збирка има поднаслов „Заборављене приче”. Да ли сте подсећањем на животе и смрти људи у прошлим вековима, негде у Европи, тежили и томе да покажете да је наше доба лакше за живот, без празноверја, без тешких болести, светских ратова, са вакцинама, лековима и свим оним што нам ипак олакшава живот?

Добро сте приметили то значење између редова. Приче су заборављене зато што људи не проучавају историју. Не мислим да је данашњи свет диван, далеко од тога, али је знатно бољи од некадашњег. У прошлости су велике богиње и друге заразне болести убиле чак стотине милиона људи. Да, број је тачан. До пре само две стотине година, просечан животни век је износио свега тридесетак година, првенствено због високе смртности деце. Рецимо, Јохан Себастијан Бах имао је чак двадесеторо деце, али одрасло је само њих десеторо. Замислите патње свих тих родитеља. Шта би они дали за вакцине и антибиотике? И замислите с каквим би згражањем гледали оне родитеље који данас својој деци ускраћују вакцине, чиме угрожавају и њих и тућу децу. Историјски оквир ових седам прича је тачан у главним цртама, а измаштао сам све ликове, њихове судбине, разговоре, места... Сместио сам имагинарне ликове у релативно реално окружење. Желео сам да испричам приче о судбинама људи из блиске прошлости, али такође да посредно проговорим о савременом друштву, које је заборавило такве приче, па понавља грешке или не цени своја достигнућа. Неколико читалаца је рекло да ми је ово најмрачнија књига. Разумем их, али се не слажем. Живот јесте суров и трагичан, али нико од главних јунака не одустаје, нико се не препушта очајању, сви се боре колико год могу, у оквирима знања тог времена, покушавају да спасу себе и своје ближње, или да бар очувају успомену на њих. За мене су „Црна једра” првенствено књига о истрајности и потрази за уточиштем.

> Неколико читалаца је рекло да ми је ово најмрачнија књига. Разумем их, али се не слажем

Смрт је једина извесност у овим приповестима, али и вера у вечност душе, потреба да се верује макар и у лажне реликвије. Да ли је и то део данашњег заборава, потискује се све што је везано за тешке теме, па тиме и душа?

Слажем се са тим да људи свесно потискују тешке теме, али мислим да је главни проблем површност нашег времена. Свакодневно до нас допиру стотине информација и зато многи губе способност да разликују важно од неважног. Ако људе засипате безначајним садржајима, да ли ће више њих да размишља о души или о забавном видеу на „Тик Току”? Бојим се да ће човечанство постати још површније из два разлога. Родитељи стављају децу пред екране и тако стварају рану навику. Такође, због чега човек да размишља и доноси закључке ако може да се ослони на кратак сажетак који му генерише вештачка интелигенција? Истина, милиони људи раде по цео дан не би ли успели да одрже главу изнад површине. Не можете им много замерати што не одвајају време и енергију за духовни живот. Надам се да ће ипак одвајати, јер је то важно и за њих и за заједницу. Образовање и моћ критичког размишљања ојачавају имунолошки систем против лажних вести, демагога и лажова.

Да ли су људи прошлости, какви су и ваши јунаци, имали изоштрења чула због тешког живота и потребе да траже лекове за кугу и велике богиње?

Људима су некада била неопходна изоштрена чула да би опстали. Ако је куга однела пола вашег села, морате нешто да предузмете. Данас је многима отупела перцепција због развоја технологије. Интернет јесте сјајан изум, прворазредна интелектуална алатка, о разним областима не бих знао ништа без њега, али истовремено уништава пажњу и концентрацију, као и жељу за личном иницијативом. Таман је данашњи свет диван, далеко од тога, али је знатно бољи од некадашњег. У прошлости су велике богиње и друге заразне болести убиле чак стотине милиона људи. Да, број је тачан. До пре само две стотине година, просечан животни век је износио свега тридесетак година, првенствено због високе смртности деце. Рецимо, Јохан Себастијан Бах имао је чак двадесеторо деце, али одрасло је само њих десеторо. Замислите патње свих тих родитеља. Шта би они дали за вакцине и антибиотике? И замислите с каквим би згражањем гледали оне родитеље који данас својој деци ускраћују вакцине, чиме угрожавају и њих и тућу децу. Историјски оквир ових седам прича је тачан у главним цртама, а измаштао сам све ликове, њихове судбине, разговоре, места... Сместио сам имагинарне ликове у релативно реално окружење. Желео сам да испричам приче о судбинама људи из блиске прошлости, али такође да посредно проговорим о савременом друштву, које је заборавило такве приче, па понавља грешке или не цени своја достигнућа. Неколико читалаца је рекло да ми је ово најмрачнија књига. Разумем их, али се не слажем. Живот јесте суров и трагичан, али нико од главних јунака не одустаје, нико се не препушта очајању, сви се боре колико год могу, у оквирима знања тог времена, покушавају да спасу себе и своје ближње, или да бар очувају успомену на њих. За мене су „Црна једра” првенствено књига о истрајности и потрази за уточиштем.

Фото лична архива

Смрт је једина извесност у овим приповестима, али и вера у вечност душе, потреба да се верује макар и у лажне реликвије. Да ли је и то део данашњег заборава, потискује се све што је везано за тешке теме, па тиме и душа?

Слажем се са тим да људи свесно потискују тешке теме, али мислим да је главни проблем површност нашег времена. Свакодневно до нас допиру стотине информација и зато многи губе способност да разликују важно од неважног. Ако људе засипате безначајним садржајима, да ли ће више њих да размишља о души или о забавном видеу на „Тик Току”? Бојим се да ће човечанство постати још површније из два разлога. Родитељи стављају децу пред екране и тако стварају рану навику. Такође, због чега човек да размишља и доноси закључке ако може да се ослони на кратак сажетак који му генерише вештачка интелигенција? Истина, милиони људи раде по цео дан не би ли успели да одрже главу изнад површине. Не можете им много замерати што не одвајају време и енергију за духовни живот. Надам се да ће ипак одвајати, јер је то важно и за њих и за заједницу. Образовање и моћ критичког размишљања ојачавају имунолошки систем против лажних вести, демагога и лажова.

Да ли су људи прошлости, какви су и ваши јунаци, имали изоштрења чула због тешког живота и потребе да траже лекове за кугу и велике богиње?

Људима су некада била неопходна изоштрена чула да би опстали. Ако је куга однела пола вашег села, морате нешто да предузмете. Данас је многима отупела перцепција због развоја технологије. Интернет јесте сјајан изум, прворазредна интелектуална алатка, о разним областима не бих знао ништа без њега, али истовремено уништава пажњу и концентрацију, као и жељу за личном иницијативом. Таман је данашњи свет диван, далеко од тога, али је знатно бољи од некадашњег. У прошлости су велике богиње и друге заразне болести убиле чак стотине милиона људи. Да, број је тачан. До пре само две стотине година, просечан животни век је износио свега тридесетак година, првенствено због високе смртности деце. Рецимо, Јохан Себастијан Бах имао је чак двадесеторо деце, али одрасло је само њих десеторо. Замислите патње свих тих родитеља. Шта би они дали за вакцине и антибиотике? И замислите с каквим би згражањем гледали оне родитеље који данас својој деци ускраћују вакцине, чиме угрожавају и њих и тућу децу. Историјски оквир ових седам прича је тачан у главним цртама, а измаштао сам све ликове, њихове судбине, разговоре, места... Сместио сам имагинарне ликове у релативно реално окружење. Желео сам да испричам приче о судбинама људи из блиске прошлости, али такође да посредно проговорим о савременом друштву, које је заборавило такве приче, па понавља грешке или не цени своја достигнућа. Неколико читалаца је рекло да ми је ово најмрачнија књига. Разумем их, али се не слажем. Живот јесте суров и трагичан, али нико од главних јунака не одустаје, нико се не препушта очајању, сви се боре колико год могу, у оквирима знања тог времена, покушавају да спасу себе и своје ближње, или да бар очувају успомену на њих. За мене су „Црна једра” првенствено књига о истрајности и потрази за уточиштем.

Смрт је једина извесност у овим приповестима, али и вера у вечност душе, потреба да се верује макар и у лажне реликвије. Да ли је и то део данашњег заборава, потискује се све што је везано за тешке теме, па тиме и душа?

Слажем се са тим да људи свесно потискују тешке теме, али мислим да је главни проблем површност нашег времена. Свакодневно до нас допиру стотине информација и зато многи губе способност да разликују важно од неважног. Ако људе засипате безначајним садржајима, да ли ће више њих да размишља о души или о забавном видеу на „Тик Току”? Бојим се да ће човечанство постати још површније из два разлога. Родитељи стављају децу пред екране и тако стварају рану навику. Такође, због чега човек да размишља и доноси закључке ако може да се ослони на кратак сажетак који му генерише вештачка интелигенција? Истина, милиони људи раде по цео дан не би ли успели да одрже главу изнад површине. Не можете им много замерати што не одвајају време и енергију за духовни живот. Надам се да ће ипак одвајати, јер је то важно и за њих и за заједницу. Образовање и моћ критичког размишљања ојачавају имунолошки систем против лажних вести, демагога и лажова.

Да ли су људи прошлости, какви су и ваши јунаци, имали изоштрења чула због тешког живота и потребе да траже лекове за кугу и велике богиње?

Људима су некада била неопходна изоштрена чула да би опстали. Ако је куга однела пола вашег села, морате нешто да предузмете. Данас је многима отупела перцепција због развоја технологије. Интернет јесте сјајан изум, прворазредна интелектуална алатка, о разним областима не бих знао ништа без њега, али истовремено уништава пажњу и концентрацију, као и жељу за личном иницијативом. Таман је данашњи свет диван, далеко од тога, али је знатно бољи од некадашњег. У прошлости су велике богиње и друге заразне болести убиле чак стотине милиона људи. Да, број је тачан. До пре само две стотине година, просечан животни век је износио свега тридесетак година, првенствено због високе смртности деце. Рецимо, Јохан Себастијан Бах имао је чак двадесеторо деце, али одрасло је само њих десеторо. Замислите патње свих тих родитеља. Шта би они дали за вакцине и антибиотике? И замислите с каквим би згражањем гледали оне родитеље који данас својој деци ускраћују вакцине, чиме угрожавају и њих и тућу децу. Историјски оквир ових седам прича је тачан у главним цртама, а измаштао сам све ликове, њихове судбине, разговоре, места... Сместио сам имагинарне ликове у релативно реално окружење. Желео сам да испричам приче о судбинама људи из блиске прошлости, али такође да посредно проговорим о савременом друштву, које је заборавило такве приче, па понавља грешке или не цени своја достигнућа. Неколико читалаца је рекло да ми је ово најмрачнија књига. Разумем их, али се не слажем. Живот јесте суров и трагичан, али нико од главних јунака не одустаје, нико се не препушта очајању, сви се боре колико год могу, у оквирима знања тог времена, покушавају да спасу себе и своје ближње, или да бар очувају успомену на њих. За мене су „Црна једра” првенствено књига о истрајности и потрази за уточиштем.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Olga Janković
Teme: ostalo
Naslov: I dečaci žele da prave štrudle

Napomena:
Površina: 358

Strana: 19

КУХИЊСКИ ЗАПИС

И дечаци желе да праве штрудле

Основци заинтересовани за курс израде чувене банатске посластице по којој су познати Долово и манифестација „Штрудлијада”

Млади знају да су занимања кувара и посластичара веома тражена

Долово сваке јесени позива госте на своју традиционалну „Штрудлијаду”. Неколико дана раније исто чине и чланице Удружења „Доловке” на панчевачком корзоу, мамећи мирисом банатске штрудле, све поручујући да ово село у јужном Банату и није далеко када је прилика тако примамљива – и тако је више од четврт века.

Но, овом савијачом, врстом једноставног народног колача који се развија оклагијом, овде се баве читаве године. То се потврђује и на делу, организацијом више практичних течаја које су већ прошле неке младе Доловке, да би на ред дошли и основци. Одзив је кажу у удружењу био задовољавајући, али и изненађујући. Наиме, пријавило се три пута више дечака него девојчица, па се уз стручни надзор менторки штрудла месила навелико.

– Објашњење лежи у чињеници да су млади очигледно добро информисани о кретањима на тржишту радне снаге и да су веома тражена занимања кувара и посластичара. Тако се и усталила лепа пракса да у нашим просторијама уприличимо радионицу „Краљица штрудла” и нудимо подуку ђацима виших разреда осмолетке „Аксентије Максимовић”. И овога пута наш циљ осим окупљања младих и очувања традиције био је да подучавамо примером – објашњава за „Магазин” Катица Смиљковић, председница удружења.

Осим „физичког” посла око мешења теста било је ту и нешто теорије која подсећа да су штрудлу у ове крајеве донели Аустријанци, али и да она није њихова. То је одатле што најстарији рецепт датира из 1696. и чува се у Бечкој државној библиотеци, али су и ту присутне теорије да су је Аустријанцима оставили Турци.

И ове године овде су се држали традиције и маковњаче која упркос свим новотаријама доминира фестивалом, увек у јесен. То је зато што тада стиже најбоља сировина, када узру банатске лудаје, а мак се након бербе лепо просушио. Буде тада у Долову банатског колача по старој рецептури – с маком, орасима и рогачем, али и иновираних штрудли са вишњама и чоколадом, сувим грожђем и ванил кремом... И такмиче се тада домаћице чија је посластица најбоља: свака права је премазана јајима и сија, испитује се квалитет пецива које не сме бити гњецаво или препечено... Такође оцењује се мирис, слаткоћа и укус – да се није претерало са шећером, да није горка, а на крају процењује се правилан однос теста и фила.

На ову слатку манифестацију долази се по признања за најбољу штрудлу друштва – домаћина, гостинску, воћну и слану, као и најлепше уређеном штанду, а и сама је носилац епитета „заштићени бренд”. Јер, доловачка „Штрудлијада” је међу десет најбољих фестивала хране у нас, док ју је Привредна комора Србије позиционирала и у три најуспешније у Србији.

– Најважније је да се чврсто држимо традиције, да смо сложне и да с вољом радимо. Зато је „Штрудлијада” бренд. Новина увек има, али се није променила жеља да нам се придружи што више младих домаћица, па и најмлађих, како би одржали и наставили традицију која је прославила наше село – поручују Доловке.

Олга Јанковић
Фото УЖ „Доловке”

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Tanja Vujić
Teme: ostalo
Naslov: Rekvijem Sjedinjenih Država za G7

Napomena:
Površina: 676

Strana: 2

ЗАПАД НА НОВОМ ИСПИТУ ЈЕДИНСТВА

Реквијем Сједињених Држава за Г7

Пола века од оснивачке „Декларације из Рамбујеа", окупљање седам најјачих западних економија завршиће се без заједничког саопштења, што је сигнал „дубоког јаза" између САД и осталих чланица

Нећемо прихватити никакво завршно саопштење које није у складу са интересима САД, упозорио је амерички министар финансија Скот Бесент колеге из састава Г7 – најразвијенијих држава Запада, у припреми самита лидера Канаде, САД, Велике Британије, Француске, Немачке, Италије и Јапана, који данас почиње у Кананаскису 2.980 километара западно од Отаве.

Канадски премијер Марк Карни, домаћин јубиларног, педесетог самита лидера Г7 је поводом теме „завршног саопштења" унапред, и пре почетка скупа, изабрао дипломатско узмицање пред Трамповим Вашингтоном. Наиме, тродневни скуп званично заказан на тему „веома озбиљних тема које утичу на глобалну економију и геостратешко окружење" завршиће се одлуком Отаве без заједничког документа, пренео је „Блумберг". То је сигнал „ дубоког јаза који раздваја САД од осталих чланица по питању Украјине, климатских промена и других питања... Премијер Карни (на тај начин) желео је да ублажи тензије са америчким председником, и настави разговоре о трговини и безбедности", навела је америчка агенција.

Тако, уместо документа који би следио визију „Декларације из Рамбујеа" о „јединственој посвећености" ондашње Г6 (Јапан се придружио 1976) бројним глобалним темама, овог пута у најави су „краћа и фокусирана, циљана саопштења" након појединих сусрета. Уз то „заједнички коминикеи" могу се очекивати око „специфичних тема", најављују организатори.

Из угла некадашње кохезије Г7 предвођеног Америком, шеф Беле куће, Доналд Трамп изгледа је и даље као и током првог мандата голема непознаница, и непредвидив фактор.

Наиме, Трамп је већ више пута врло бурно исказивао своје незадовољство радом, и „саопштењима" са сличних скупова 2017. у Италији и 2018. у Канади, када је њеног ондашњег премијера Џастина Трудоа, након неких коментара о лидеру САД, назвао „непоштеним и слабим".

Са колико ентузијазма 47. председник долази на самит Г7 у Кананаскису након спектакуларне прославе рођендана у суботу 14. јуна са војном парадом, неизвесно је. Једнако као и колико Трампу значи то што би самит лидер Г7 2027. требало да буде одржан у САД.

„Трамп не види овакве организације као начин да продуби и прошири моћ и утицај Америке. Он сматра да такви форуми спутавају Америку", сматра Рејчел Рицо, високи члан Атлантског савета.

Шта сад Доналд Трамп очекује од путовања у Кананаскис, велика је непознаница за учеснике предстојећег самита, међу којима већину понајвише ипак муче профил и тајминг предстојећих америчких царина. Многи међу лидерима јавно унапред се надају „сусрету насамо" са шефом Беле куће до 17. јуна.

Кананаскис: заставе Канаде и покрајине Алберте у подножју планине Већ, где ће бити одржан самит Г7

Иначе, на позив Отаве у раду самита Г7 овог пута учествују и лидери Аустралије, Бразила, Индије, Индонезије, Мексика, Јужне Кореје, Јужноафричке Републике, Уједињених Арапских Емирата, Украјине, као и генерални секретар НАТО-а Марк Руте, председник Светске банке Ајаи Банга...

У тој арени, Урсула фон дер Лајен, председница Европске комисије и Антонио Коста, председник Европског савета, одлучни су да на самиту Г7 уведу тему даљих санкција Запада према Русији, и ту погурају договор око још оштријег снижавања „рампе" прихватљивој цени сибирске нафте у глобалном промету (са 60 на 45 америчких долара). Тим поводом, о „јазу" са Америком, говори и вестРојтерса, да је упркос наглашеној уздржаности Вашингтона према овој иницијативи Брисела, „већина чланица Г7 спремна да спусти 'рампу руској нафти', и то чак иако председник САД Доналд Трамп изабере да се не прикључи овом плану". Толико о јединству.

У међувремену, саудијски принц престолонаследник Мухамед бин Салман без образложења је одбио позивницу за Кананаскис. Није јасно да ли одбијеница из Ријада има везе са чињеницом да иако су „ међународни мир и безбедност" једна од тема Г7, сукоб у Гази није уврштен на дневни ред.

Било како било, остале најављене теме, попут „потешкоћа у глобалним ланцима снабдевања и промету стратешких руда у минерала", или ситуације у региону Индо-Пацифика, унапред изазивају негодовање на Истоку.

Тако је Кина у петак позвала чланице Г7 да престану да користе кинеска питања за спровођење „сопствене политичке агенде", упозоривши да мешање у унутрашње послове других земаља и одржавање „менталитета хладног рата" мора да се прекине. Портпарол кинеског Министарства спољних послова Лин Ђијан упозорио је да би блок требало да „престане да поткопава развој других земаља и манипулише питањима у вези са Кином", пренео јеРојтерс.

Да ли Г7 може у Кананаскису договори око заједничког курса према Кини, биће јасније већ следеће седмице.

Тања Вујић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 56

Naslov: Vijetnam se pridružio BRIKS-u kao zemlja partner

Strana: 2

Вијетнам се придружио БРИКС-у као земља партнер

Рио де Жанеиро – Вијетнам је постао десета земља партнер БРИКС-а, саопштила је данас бразилска влада.

„Као привремени председавајући БРИКС-а, бразилска влада објављује формални пријем Вијетнама као партнерске земље. Бразилска влада поздравља одлуку вијетнамске владе", наводи се у саопштењу за штампу.

Ове године, Бразил је предводио ову организацију, а председаваће самитом од 6. до 7. јула, преноси РИА Новости. БРИКС је међувладина асоцијација основана 2006. године. Поред Русије, Бразила, Индије, Кине и Јужне Африке, групи су се придружиле Египат, Етиопија, Иран, Уједињени Арапски Емирати, Саудијска Арабија.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 92

Naslov: Broj poginulih u padu indijskog aviona porastao na 270

Број погинулих у паду индијског авиона порастао на 270

Ахмедабад – Број жртава у паду авиона у Индији порастао је на 270, након што су екипе за потрагу у држави Гуџарат пронашле још 10 тела, саопштили су јуче званичници, преноси Бета.

„Боинг 787" који је летео ка Лондону ударио је у Студентски дом Медицинског факултета, у стамбеној четврти Ахмедабада неколико минута након полетања у четвртак, усмртивши 241 особу у авиону и најмање 29 на земљи.

Др Давал Гамети из Градске болнице у Ахмедабаду рекао је за „Асошијејтед прес" да је та установа примила 270 тела, додајући да је у тој болници и једини преживели из авиона. Стотине рођака жртава несреће дало је узорке ДНК у болници.

Већина тела је била угљенисана или осакаћена, што их је учинило непрепознатљивим. Неки рођаци су данас изразили незадовољство што процес траје предуго. Власти наводе да је обично потребно до 72 сата да се заврши ДНК подударање и да убрзавају процесе.

Истражитељи су у петак пронашли дигитални снимач података о лету авиона, или црну кутију. То је пронађено на крову близу места несреће и вероватно ће открити трагове о узроку несреће. Индијски Биро за истрагу авионских несрећа саопштио је да је почео да ради „пуном снагом" на добијању података.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: O.P.
Teme: ostalo
Naslov: Sve privlačnije cigare

Napomena:
Površina: 148

Strana: 2

Све привлачније цигаре

Ове године Светски дан без дувана обележен је под слоганом „Разоткривање привлачности: откривање тактика индустрије дуванских и никотинских производа". Нимало случајно, јер како би привукли пажњу и задржали потрошаче, дуванска и никотинска индустрија последњих година имају нове адуте. У врху листе су ароме и адитиви који служе за побољшање укуса и маскирање јачине дувана како би се повећала привлачност дуванских производа, стоји у саопштењу које је поводом обележавања Светског дан борбе против пушења објавио Институту за заштиту здравља „Др Милан Јовановић Батут".

Зато из овог института стижу алармантни подаци: електронске цигарете је пробало више од половине ученика првог и другог разреда средњих школа, а активно их користи 34,4 одсто. Ово су подаци из 2024. године.

Друга стратегија дуванске и никотинске индустрије је да се привуку нови пушачи, што је циљани маркетинг кроз коришћење елегантног дизајна, атрактивних паковања и дигиталних медијских кампања за рекламирање никотинских производа. На крају је ту и обмањујући дизајн производа, односно креирање производа који личе на слаткише или играчке, директно привлачећи децу и адолесценте. Ове године је кампања усмерена на разоткривање ове стратегије, које не само да подстиче почетак употребе, већ и отежава одвикавање од дуванских производа, повећавајући ризик од зависности и дугорочних здравствених последица.

О. П.

Фото Фрипик

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Čitaonica
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Defektolog protiv društvenih defekata

Napomena:
Površina: 126

Strana: 20

ИЗ ИСТОРИЈЕ САТИРЕ

Дефектолог против друштвених дефеката

Приредио Александар Чотрић

Цветан Розов (Чомаковци код Плевена, 1934 – Плевен, 2019), сатиричар, хумориста, афористичар и публициста. Дипломирао је на Учитељском институту у Софији, смер Дефектологија и логопедија. Предавао је у селу Крушовица и Плевену. Затим је радио у области културе као инспектор у Градском савету за културу и уредник програма у Студентском дому културе. Аутор је бројних хумористичких прича, фељтона, естрадних текстова, афоризама и епиграма. У Радио-центру Плевен је уређивао и водио хумористичку емисију „Плевен се смеје". Састављач је и уредник великог броја хумористичких страница у плевенским новинама. Радове је објављивао и у новинама и часописима: „Стршел", „Народна младеж", „Вечерње новине", „Демократија"... Његова дела су преведена на руски, српски, румунски и пољски језик. Објавио је три књиге: „На кратким таласима", „Сузе смеха" и „Хирови". Био је члан Савеза независних писаца, Друштва плевенских писаца и Савеза бугарских писаца. Био је председник Клуба сатиричара Плевена. За активно учешће у културном животу града, а поводом 75. годишњице рођења, додељена му је титула Почасни грађанин Плевена. Заступљен је у Антологији бугарског афоризма „Трн и ружа" (А. Чотрић, 2019).

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Čitaonica
Autori: Redakcija
Teme: ostalo
Naslov: Panonska lađa za Miku mornara

Napomena:
Površina: 822

Strana: 20

ЉУДИ, ГОДИНЕ, ЖИВОТ

Панонска лађа за Мику морнара

Бојдан Ибрајтер

У другој половини овог месеца у Мокрину ће бити одржана два културна догађаја посвећена двојици песника рођених у овом банатском месту. Меморијал „Мирослав Мика Антић" 24. јуна и „Дани Раше Попова" 26. јуна. Као са вихором прохујало је тридесет девет година од одласка Мике Антића, песника који је младе нараштаје обрадовао „Плавим чуперком", сам се поклонио „Савршенству ватре", стварао своју птицу у „Миту о птици", у летњим ноћима причао са свицима, а у „Гаравом сокаку" се окренуо „ватреном сјају поетике словенског романтизма, испевао „'цигански романсеро' пушкинских и љермонтовљевских брујења и поклонио се крвавоцрвеном Лорки", како је записао Раша Попов. Мика је рано дечаштво проводио у мокринском Господском сокачету иза црквене порте, Раша у близини, на почетку стварног Гаравог сокака. Из тог „гаравог сокака" мали кудрави Микин Гага сањарио је о коњу златне гриве: „Видиш, мајко, видиш, мајко, оног коња са златном гривом и са златним очима? То сам ти ја, мајко, кад сам био у колевци још кад си ме, мајко, родила... Е, да ми је да имам четир' лепа црна коња ко четири моја брата, и Дунишу, лепу Дунишу, са устима од колача, са рукама од сомота, са очима од жилета..." А Антићев црнооки Урош могао је да види муњу одозго и звезде одоздо. Шеретски је набрајао железничке станице мењајући почетна слова: „Шид, Митровица, Стара Пазова, Земун, Београд... Мид, Шитровица, Пара Стазова, Бемун, Зеоград... Мокрин, Кикинда, Црна Бара... Кокрин, Микинда, Брна Цара..."

Прошло је безмало четири деценије од вести о Микиној смрти коју нам је из Новог Сада у Београд јавио наш другар Мита Голић Песник. Раша је 25. јуна те 1986. године, око девет увече, у башти „Шуматовца" поред палате „Политика" у Македонској улици, исписивао посвету Мики. „Нек засвира тужну песму гајдаш Рада Чатар, црна киша пала на мокрински атар. Белци коњи њиште, стровaљују се под јасле, надувене краве, мада нису пасле. Кобила ждере постељицу ждребећу, накострешени ћурани не блебећу. Клатно у великом звону се препало, паори ћуте, мук, смрзло се клепало. Умро је Антић, не дише више Мика, на уснама му часовник без бројчаника, на очима му мраз бели из сланика..." Рада Чатар из Рашиног спева био је најчувенији гајдаш, арлекин и ателан на равници давно усахле слане панонске воде. Иако писмен и самоук, смислио је три туцета бећараца, пошалица и ласцивних песама. За живота је промењо двадесет и пет кућа и тачно двадесет жена! „Све су ми то на главу натоварили гајде, јер су ђаво и по", као правдао се Чатар. Отишао је са овога шара пре Мике, али је отпевао тужбалицу о црној киши која је пала на мокрински атар и о белом мразу из сланика на Микиним очима.

Ишли смо на Микину сахрану. Новинар „Борбе" Драган Мојовић је од једног колеге позајмио кола, сели смо Раша, Имре Сабо и ја и по пакленој врућини пошли у Нови Сад. Иза новосадске футошке пијаце кола су стала. Нестало нам је бензина. Мерач на систему контролне табле је заказао. Шта да се ради? Мојовић је остао за воланом, Раша и ја смо гурали кола, а фото-репортер Имре нас са тротоара снимао. Док смо гурали, сустигло нас је једно весело момче са таљигама и кључетом: „Куме, је л' далеко пумпа", питао је Раша момка. „Није. Ту, напред, сто метара", рекао је момак и швиђнуо бичем. Гурали смо сто метара, и још сто, па седамсто и километар и по. На пумпи смо наточили гориво. На путу према гробљу и Руменки сустигли смо госу и његове таљиге: „Је ли, море! Што си нам рекао сто метара, а оно километар и по", довикнуо му је Раша. „Да сам вам казо истину, ви не би гурали", одговорио је веселник.

Б. И. Тане

На гробљу је била светина, славни примаш Јаника Балаш одсвирао је поред раке Мики опроштајну песму „Пира манђе коркоро".

Те вечери на тргу у Мокрину упаљене су пурпурне ватре, врелину ноћи дробио је рески звук црквених звона. Одржан је први Меморијал „Мирослав Мика Антић". Од тог времена сваког 24. јуна у Мокрин на ову културну свечаност долазе књижевници, песници, глумци, музичари, естрадни уметници, многобројни мештани, гости из околних места. Сваки меморијал посвећен је неком од Антићевих дела. Тако се једном преко ноћи на мокринском тргу „укотвила панонска лађа"! Мика је био морнар. Војни рок служио је на Корчули, на Бадији. Он нам је једном за столом на папиру чак и исцртавао отоке око Корчуле. Бадија, Плањак, Лучњак, Гојан, Сестрице... За тај меморијал сви учесници на бини „били су матрози" у морнарским мајицама. Никола Каровић, некадашњи морнар на „Галебу", који је 103 пута певао Титу, Мики у част отпевао је незаборавну „Мама Хуаниту" из филма „Један дан живота". Мика је имао школског друга Милета Дилеју из Гаравог сокака. Због разроког Милета за један меморијал су на трг довукли шкрипава шинска кола, шареног парипа, разапели чергу. Младе девојке са ђерданима и минђушама ширале су шарене сукњерце, лупале црвеним штиклама и певале „Черго, моја чергице, од чађава платна". Бркато момче са шеширом и у чизмама са звекетавим мамузама декламовао је песму Бране Петровића: „Мика, војвода Војводине! Брат Мика! Мика-бачи са коњем и соколом! Коњ да га проноси по банатским пустарама, сокол да му звезду падалицу, изнад Мокрина, лови и улови..." На бини је једном била импровизована чак и железничка чекаоница, са коферима, пакетима и господом путницима. И Мика је био вечити путник. У време кад се путовало возом, а кондуктер ишао ходником вагона и викао: „Гајдобра", „Стајалиште Орловат!" Уз све то – пре више од сто четрдесет година „гвозденим путем" поред родног Антићевог села двапут недељно би протутњао најчувенији воз у историји – славни „Ориjент експрес"! Стивенсонова и Ватова црна парна машина, са седам луксузних вагона, заустављала би се у Мокрину да мајстори у локомотиву натанкују воду. Међу светским путницима у возу било је крунисаних глава и звучних имена – Мата Хари, на пример, или Жозефина. Бекер. Да ли су ове две славне диве прошле поред Мокрина? Не треба претеривати. И сам песник Мика саветује: „Треба допустити мислима да се смире и сталоже да би вам од свега остало тек неколико речи, ољуштених и чистих, лишених непотребног. Све се теже одлучујем на употребу говора. Велика је то смелост и опака је невоља, и бескрајна је слава и чудовишан јад, усудити се казати. Сјај и драгоценост ватре. Немир лишћа и облака. Чврстина и грч планине. Истрајност језерских вода. Дах ветра у долинама. Мирис сунца у семењу. Све су то достојанства пред којима сам постиђен и кад погрешно слушам, а камоли кад покушам да их објавим речима. Говор је опасна уметност..." Мокрин вас чека 24. и 26. јуна. (Прилог о Раши следећом приликом.)

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Beograd
Autori: Milan Janković
Teme: ostalo
Naslov: Majski talas hladnoće ređi od toplotnih talasa

Napomena:
Površina: 1035

Strana: 21

КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ

Majski talas hladnoće ređi od toplotnih talasa

Ono što su danas ledeni dani nekada je bilo uobičajeno, a ono što sada posmatramo kao normalnu temperaturu ranije se računalo u vrelinu

Kada danas kažemo da je napolju neobično hladno uglavnom zaboravljamo da je to pre nekoliko decenija bilo uobičajeno. Takođe, i kad neki letnji dan proglasimo za normalan, jedva da se sećamo da su tako visoke temperature nekada smatrane za opasnu vrelinu. Nema sumnje da je sve to proizvod klimatskih promena koje su sada jasno vidljive, kako na celoj zemaljskoj kugli, tako i u našem neposrednom okruženju.

Republički hidrometeorološki zavod (RHMZ) objavio je mesečni pregled za maj 2025. godine i može se reći da su podaci i uvidi očekivani.

– Kao što smo mogli da osetimo na svojoj koži, pa i na svojim računima za grejanje, ovo je bio hladan maj u većem delu Srbije. Kako navodi RHMZ, odstupanje srednje mesečne temperature bilo je -1,4 stepena Celzijusa u odnosu na višegodišnju normalu, što nije malo kad govorimo o srednjim mesečnim vrednostima. U pitanju je bio sedamnaesti najhladniji maj u istoriji zvaničnih merenja u Srbiji. Ali već pogledom na tih 16 preostalih hladnijih meseci vidi se druga strana ove priče. Naime, od 16 puta koliko je mesec maj bio hladniji od ovogodišnjeg, samo jedan maj, onaj iz 2019. godine, dogodio se u poslednjih 20 godina. Samo dva maja, 2019. i 2004. godine, dogodila su se u ovom veku. Većina njih starija su od četiri decenije – navodi Milica Tošić sa Fizičkog fakulteta, za portal „Klima 101"

Majski dani 2015. godine

Foto P. Krstinić

Foto A. Vasiljević

Aprilsko smrzavanje

Beograd i celu Srbiju pogodio je i aprilski mraz koji se dogodio kasno i bio je intenzivan, sa temperaturama i do minus šest stepeni Celzijusa, što je bilo dovoljno da ugrozi i voćke koje su u ranoj fazi cvetanja, kao što su jabuke. Pretходni jaki mraz u drugoj polovini marta već je ugrozio kajsije i breskve, a ovaj je oštetio trešnje i višnje, šljive, kruške i jabuke širom Srbije, prenео je specijalizovani portal za klimatske promene „Klima 101" mišljenje profesora dr Dejana Đurovića s Poljoprivrednog fakulteta, koji tvrdi da se očekuje drastično smanjenje prinosa kao posledica pomenutog zahlađenja, čemu već svedočimo kad je reč o pojedinim sortama voća.

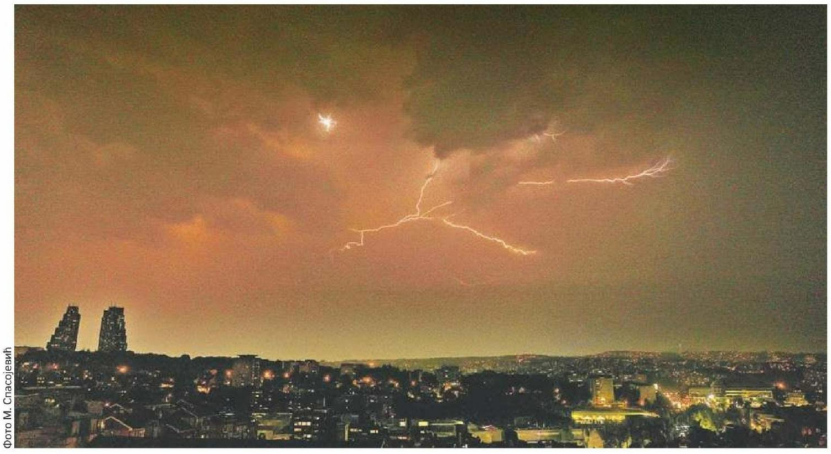

Foto M. Spasojević

Superћelijske oluje

Da li nam i ove godine predstoje takozvane superћelijske oluje? One predstavljaju posebан tip dugoživećeg olujnog oblaka koji zbog svoje specifične dinamike, a iz njenog naziva možemo to i naslutiti, daje posebno intenzivne produkte kao što su jaki pljuskovi kiše, olujni vetrovi, velika zrna grada, električna pražnjenja, čak i tornada. U južnom delu Evrope, a samim tim i u našim krajevima, duže vreme postojali su uslovi za formiranje ovih oluja kao što su veoma topao i nestabilan vazduh pun vodene pare koja predstavlja „goriva" za oluje. Superћelijski oblaci su posebno zanimljivi zato što su od svih tipova oluja oni sposobni da najefikasnije troše ovo „gorivo", objasnio je Darko Savić, istraživač sa Fizičkog fakulteta. Navео je da zbog хaotične prirode i brzog razvoja ovih pojava još nije moguće prognozirati ih na način kao što prognoziramo neke druge meteorološke pojave. Možemo samo da se zapitamo da li uslovi za njihovo formiranje postoje ili ne, ali tačnu lokaciju, njihov intenzitet, kretanje i potencijalne štete od njih još ne možemo da predvidimo, upozorio je Savić.

Ovaj hladni maj, dodaje, deluje manje hladno kad se uporedi sa vremenom pre jakog uticaja klimatskih promena. Kada govorimo o odstupanjima srednjih temperatura od normala, mi poredimo aktuelno vreme s nekim višegodišnjim proseком. U meteorologiji, to su tipično tridesetogodišnji proseci, koji se posle određenog broja godina pomerају kako bi prikazivali aktuelne normale.

Problem je što nemamo potpunu sliku klimatskih promena jer je takozvana normala za period 1991–2020. godine već „pomerena" usled klimatskih promena, u nekim aspektima i drastično.

– Ono što je danas nama nova normala već je toplije nego period iz sredine 20. veka, sa većim brojem toplotnih talasa, suša, ali i ekstremnih padavina. Pogledajmo još jednom izveštaj RHMZ u kojem se nalazi spisak 20 najhladnijih zabeleženih majskih meseci u istoriji zvaničnog merenja u Srbiji i uporedimo ga s pretходnom normalom, za period od 1961. do 1990. godine. Da ne postoji pomerање normale, odnosno da ne postoji uticaj klimatskih promena, ovogodišnji maj bi i dalje važio za hladniji, svakako, ali bi bio znatno bliži majskom proseku nego što se nama danas možda čini – objašnjava Milica Tošić i kao ilustraciju pominje Beograd.

U Beogradu, prema RHMZ, srednja temperatura vazduha u toku maja bila je 16,8 stepeni, što je vidno ispod majske normale koja iznosi 18,2. Međutim, ako pogledamo stariji „normalu" (1961–1990) nekada je prosečna srednja temperatura za maj bila 17,2 stepeni. Bila je, drugim rečima, za ceo stepen niža nego aktuelna „normala".

– U maju smo imali i talas hladnoće, fenomen koji je danas u Srbiji drastično ređi od toplotnih talasa. Ono po čemu je maj bio specifičan jesu minimalne temperature, gde leži i razlog zašto se u mnogim krajevima Srbije grejalo gotovo do kraja meseca. Temperature su na više mernih stanica tokom maja padale ispod pet stepeni, a u planinskim krajevima (stanice Sjenica i Kopaonik) zabeleženo je nekoliko takozvanih mraznih dana, odnosno dana tokom kojih temperatura vazduha padne ispod nule – podseća Milica Tošić.

Talas hladnoće u maju bio je zabeležen širom zemlje, od Novog Sada i Zrenjanina do Zaječara, Niša i Lesковca. U pitanju je bio drugi talas hladnoće u Srbiji ove godine, ali je pretходni talas, tokom februara, zabeležen samo u istočnim krajevima zemlje. Uopštено, objašnjava Tošićeva, tamo gde su toplotni talasi postali drastično učestaliji nego ranije, talasi hladnoće su danas relativno retka pojava. Kada se javljaju, najčešće su lokalizovani, a broj onih koji su захvatali veće delove Srbije u poslednjih 10 godina manji je od 10.

Milica Tošić ukazuje da se talasi toplote i hladnoće mere u odnosu na aktuelnu „normalu", od 1991. do 2020. godine. Kada bismo prilike poredili sa starijom, hladnijom „normalom", broj toplotnih talasa bio bi još veći, a broj talasa hladnoće još manji.

Milan Janković

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Dragan Jakovljević
Teme: ostalo
Naslov: Mađarska tuži Evropski sud zbog migranata

Napomena:
Površina: 516

Strana: 2

Mađarska tuži Evropski sud zbog migranata

Сйецијално за „Полийику"

Будимпешта – Mađarska vlada podneće tužbu protiv Evropskog suda pravde (ESP) zbog presude kojom je toj zemlji izrečena dnevna kazna od milion evra, najavio je saveтник premijera Viktora Orbana za unutrašnju bezbednost Đerđ Bakonđi. On je za kanal TV2 rekao da je Evropska unija pokrenula nekoliko postupaka protiv Mađarske zbog odbijanja Budimpešte da prihvati ilegalne migrante, uključujući i jedan koji je rezultirao dnevnom kaznom od milion evra. EU želi da dozvoli migrantima da podnose zahteve za azil u Mađarskoj, što je za nas neprihvatљivo, rekao je Bakonđi.

„Bio je to jasan poziv da se ilegalnim migrantima mora dozvoliti ulazak", kaže on i dodaje da vlada nema drugu mogućnost nego da podnese tužbu protiv suda, uz pomoć međunarodne advokatske firme.

Takođe je rekao da nekoliko evropskih zemalja trenutno uvodi nacionalna rešenja za migrantsku krizu, navodeći Italiju, Bugarsku, Austriju i Španiju kao primere.

Evropski sud pravde je u junu 2024. godine naložio Mađarskoj da plati jednokratnu kaznu od 200 miliona evra, a ubuduće i dnevnu kaznu od milion evra sve dok Budimpešta ne ispuni obavezе koje predviđa EU. To znači da je Mađarska za godinu dana potencijalno izgubila preko 350 miliona evra samo na osnovu dnevne kazne, imajući u vidu odluku suda da se ti iznosi odbijaju od fondova EU namenjenih Mađarskoj.

Vlada Viktora Orbana se, prema toj presudi, oglušila o pretходne odluke suda tako što ni dalje ne dozvoljava tražiocima azila da podnose zahteve na njenoj teritoriji, već ih upućuje da to čine u mađarskim ambasadama u susednim zemljama, pre svega u Srbiji, preko koje uglavnom stižu u EU. Sud je takođe zamerio Mađarskoj što automatski vraća ilegalne migrante nazad, preko granice, bez individualne procene svakog slučaja i što onemogućava pridošlicama pristup sistemu azila, predviđenog Povељom EU o osnovnim pravima i Ženevskom konvencijom.

Foto EPA-EFE/Tibor Rosta

Patrola duž granice sa Srbijom u blizini mesta Reske

Пресуђено да Будимпешта плаћа милион евра дневно све док не испуни обавезе које предвиђа Брисел

Prema rečima Bakonđija, broj prestupnika uhapšenih na mađarsko-srpskoj granici u prva četiri meseca 2025. godine bio je pet puta veći nego u istom periodu prošle godine, što ukazuje na rastući migracioni pritisak. U međuvremenu, rivalstva između grupa za trgovinu ljudima su eskalirala, što je dovelo do oružanih sukoba u pograničnom području. Povratak avganistanskih trgovaca ljudima podigao je cene, dok je pojavљivanje švercera iz Azije i Afrike dodatno povećalo tenzije i nasilje.

I u izveštaju britanskog lista „Telegraf", koji prenose mađarski mediji, navodi se da je migraciona situacija na mađarsko-srpskoj granici vrlo složena i da „nije ni približno jednostavna kako sugerišu zvanične statistike EU i Fronteksa". Naime, iako podaci EU pokazuju značajan pad broja ilegalnih migranata duž balkanske rute – između 27 i 58 procenata tokom prva četiri meseca ove godine, list piše da je stvarnost na terenu drugačija.

Migranti, navodi se, i dalje stižu u velikom broju, ali su se njihove metode promenile. Dok su ranije velike grupe putovale zajedno, danas one broje do 20 ljudi koji pokušavaju da preskoče bodљikavu žičanu ogradu. Ove grupe se kriju u napuštenim poљoprivrednim zgradama i praznim fabrikama blizu granice, oslanjajući se na trgovce ljudima. Većina stiže iz Sirije i Avganistana i prvenstveno želi da stigne do Velike Britanije i drugih zemalja zapadne Evrope, navodi „Telegraf". Njihove rute obično prolaze kroz Tursku, Bugarsku i Srbiju, gde migranti pokušavaju da izbegnu otkrivanje od strane granične policije i kamera Fronteksa.

Prema izveštaju, trgovina ljudima je i dalje široko rasprostranjena, ali s tim što je prilagođena strožoj graničnoj kontroli. Trgovci su sve opreznији, traže nove rute i prevoze migrante kroz udaljenija, manje nadgledana područja, kaže se u tekstu i dodaje da se krajem maja dogodio ozbiljan incident, kada su migranti otvorili vatru na srpske policajce tokom granične kontrole u blizini Šida i kada je jedan migrant ubijen.

Očekuje se da će klimatske promene i pogoršanje ekonomskih i društvenih uslova na Blisком istoku i u Avganistanu dugoročno pokrenuti nove talase migracija. Mađarska, međutim, nije zatvorila svoje granice za sve koji u njoj žele da žive, rade ili se školuju. U njoj trenutno živi blizu pola miliona imigranata, što je gotovo dvostruko povećanje u odnosu na 2018. godinu. Prema podacima Imigracionog ureda, samo tokom 2023. izdato je 57.286 boravišnih dozvola. Od toga je dve trećine radnih viza, dok su ostale studentske i one izdate po osnovu spajanja porodica.

Najveći broj imigranata čine državljani Ukrajine, Kine i drugih azijskih zemalja, dok je među stranim studentima najviše onih iz arapskog sveta, koji u Mađarskoj uglavnom studiraju medicinu, stomatologiju, farmaciju i veterinu. **Драган Јаковљевић**

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Beograd
Autori: Miloš Lazić
Teme: ostalo
Naslov: Prva poslastičarnica

Napomena:
Površina: 458

Strana: 21

СЛАДАК ЖИВОТ ГРАДА

Прва посластичарница

Верује да је најстарија градска посластичарница „Пеливан" која се данас налази на почетку Булевара краља Александра, надомак Улице кнеза Милоша и Дворске баште, коју је отворио придошли, предузимљиви Мустафа, Горанац родом из Драгаша средином 19. века. Али прича није тачна.

Хроничарима престонице је то промакло па их ваља упутити да је прву посластичарницу у Београду још 1845. шест година пре Мустафе Пеливана, крај Стамбол капије (и будућег Позоришта) отворио Земунац Сима Николић као цукерпекарску радњу. Преко ноћи он је стао уз раме с бројним кафеџијама и механџијама ударивши темељ новог еснафа, који је средином прошлог века прославио београдске мајсторе најслађе уметности.

Средовечни можда памте да су Београдом некада владали „Пеливан" у Булевару и „Мецед" у Кнез Михаиловој улици, или да су славски колачи из фуруна Ристе Румуна, на углу Макензијеве и Улице кнегиње Зорке, тик уз бифе „Зоран", до затварања и рушења били без премца у граду.

Али, све је почело раније.

Цукерпекара

Сладак живот је у Земуну почео пола века раније, када је аугзбуршки сликар Антон Шварц стигао у варош под Гардошем, па Магистрату упутио молбу да га прими за контрибуента (за пореског обвезника, а на радост Беча, Пеште и локалног тела надлежног за самоуправу и харач), а његовој супрузи допусти да отвори прву варошку посластичарницу. И јесте, али у тој причи важнији је Магистрат.

Тај, земунски, основан је још средином 18. века (1751), што значи да Земунци од тада уживају делимичну самоуправу, на какву су комшије на десној обале Саве морали да причекају готово читав век када се његова прва цукерпекарска радња преселила у Београд. Али не зна се да је „сладак живот" Земуна започео знатно раније, када му је у атар стигао први чокот винове лозе с Римљанима почетком Нове ере. У том „хуманитарном делу" највише се истакао Бруно Мозер од средине претпрошлог века, чија је винарија још опстојала након последњег светског рата (НАВИП или Народни вински подрум) – донедавно, када је неславно пропала, па Земунци и винопије када пролазе крај њених усахлих подрума, са пуно сете уздишу.

Споменик љубави

Постоји у граду још једна посластичарница вредна помена, а реч је о оној на углу Мишарске и Улице Светозара Марковића, која је јединствени споменик љубави. Њу је отворио извесни Чех и поклонио будућој супрузи Српкињи, због које је приступио

Фото Н. Неговановић

„Пеливан" – није прва, али је најстарија преживела

Српској православној цркви да би се чин венчања обавио како су време и обичаји налагали.

И децу су крстили у истом храму али, нажалост, обудовео је прерано, а на тај ужас сустигла га је и прва национализација, па су га заједно са радњом превеслали у новоосновано предузеће „Градске посластичарнице", да посао настави у некој посластичарници у Нушићевој улици, у којој су кратка пића била трошена више и чешће него ли баклаве, шампите или жито са шлагом.

У старој радњи, најомиљенијем сврatишту ученика Треће београдске гимназије и Ђачића из оближње основне школе, „удружили су рад" њихови потомци да и тиме искажу поштовање својим родитељима, а најурени су са радног места кад им је посластичарница поново приватизована (и то упркос Закону о реституцији, или враћању неправедно одузете имовине неглашњим власницима). Тако се дознало да овдашњи сладак живот може бити прилично горак.

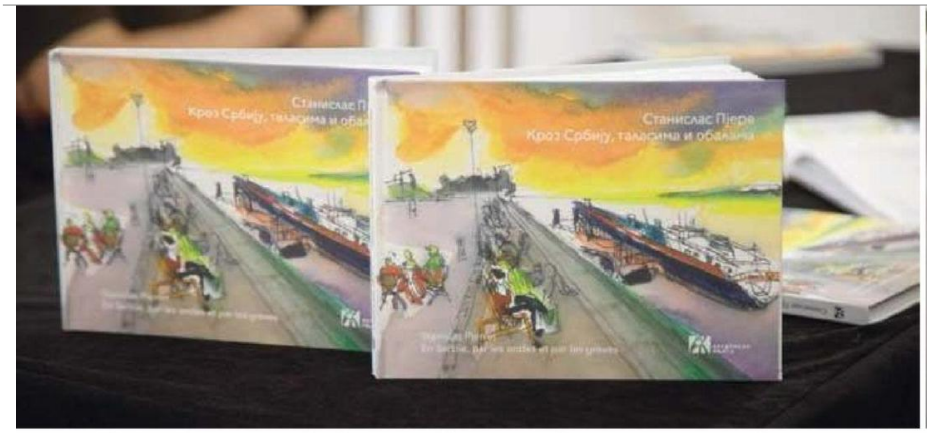
Милош Лазић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: О. п.
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 613

Naslov: Srbija mu je „ušla pod kožu”

Strana: 22

Интимни путопис у којем је аутор забележио своја запажања и емоције

СУСРЕТИ

Србија му је „ушла под кожу”

Станислас Пјере, директор Француског института на крају мандата, приредио је промоцију својих цртежа и акварела, али и књиге о нашој земљи

Станислас Пјере с породицом

Присуствовао је и француски амбасадор Пјер Кошар (лево)

Београђани су недавно приредили топао испраћај Станиласу Пјереу, саветнику за сарадњу и културу амбасаде Француске и директору Француског института у Србији, чији се мандат завршава у септембру.

Том приликом приказан је филм „Изгубљени у Минхену” чешког редитеља Петра Зеленке, у којем једну од улога тумачи управо Пјере, али и отворена је изложба цртежа и акварела Станиласа Пјереа, насталих током његових дипломатских мисија широм света. Промовисана је и књига „Кроз Србију, таласима и обалама” (издавач „Академска књига”), интимни путопис у којем је Пјере забележио своја запажања и емоције из Србије – земље која му је, како каже, „ушла под кожу”.

„Ова изложба и књига део су мог путописа кроз Србију, земље у који ћу се врло радо стално враћати. Одлазим само формално, јер Србија за мене остаје трајно важна – као инспирација, као дом, као пријатељ”, поручио је Пјере, који је својим радом обележио протекле четири године у културним односима Србије и Француске.

Београђани су приредили топао испраћај саветнику за сарадњу и културу амбасаде Француске

Владимир Пиштало, аутор предговора књиге, присетио се гостовања у Пјереовом дому у Паризу, испуњеном уметничким делима: „То је дом у коме је уметност начин живота. Дивим се његовој енергији и осећам да је постао важан део мог живота. У својим радовима, Станислас је Београд учинио медитеранским градом, пренео његов дух и светлост.”

О. П.

Фотографије Филип Олћан

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Bez naslova
Autori: naručena objava
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 106

Naslov: Grad Leskovac

Strana: 24

Република Србија
Град Лесковац
Градска управа
Одељење за заштиту
животне средине

На основу члана 14. и члана 39. Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије", бр. 94/24) објављује:

ОБАВЕШТЕЊЕ

Градска управа града Лесковца, Одељење за заштиту животне средине у складу са чланом 14. и чланом 39. Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије", бр. 94/24), обавештава да је по захтеву за одлучивање о потреби процене утицаја на животну средину носиоца Пројекат – Базне станице мобилне телефоније „LE14 LEU14 LEL14 LEO 14 LE-LETEKS", Лесковац, на кат. парц. 2970, КО Лесковац, на територији града Лесковца, **није потребна процена утицаја на животну средину.**

Обавештава се заинтересована јавност да увид у донето Решење може извршити на званичном сајту града Лесковца и изјавити жалбу на донето решење у року од 15 дана од дана објављивања овог обавештења и решења.

Обавештење и донето Решење биће објављено на сајту града Лесковца www.gradleskovac.org дана 13. 6. 2025. године.

12502762-1

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Milan Jeličić
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 755

Naslov: Zaboravljeni veleposednik i narodni zastupnik

Strana: 28,29

ПРИЧА ИЗ СТАРОГ СЛАНКАМЕНА

Заборављени велепоседник и народни заступник

Иако је носио име и презиме црногорског кнеза и краља и живео у његово доба, Никола Петровић рођен је у Сомбору, а на обали Дунава подигао је здање у којем је данас болница

Никола Петровић

Чудесно село Стари Сланкамен је добило назив по изворишту слане воде. Налази се на моћном Дунаву на месту где велика река прима воде Тисе. Има нешто више од 500 становника, колико и у њему смештена Специјална неуролошка болница, када се сабере њени пацијенти и запослени. У болници постоји и објекат с натписом „Мали хотел", а открити шта то значи био је правио подухват. Део загонетке открива чесма испред незваничног улаза у болницу.

Наиме, на врху велике чесме, озидане белом циглом, пише да је подигнута маја 1995. Ову тридесет година стару чесму, занимљивом пак чине две бронзане табле, уграђене у зид, изнад две славине. На десној ћирилицом пише: „За владе Његовог величанства цара и краља Франца Јосифа Првог; за бана преузвишеног господина Д-ра Теодора Пејачевића; а под управом, трудом и настојањем Николе Петровића, велепоседника и народног заступника, подигнуто је овдашње слано купатило и гостионица год. 1906/7."

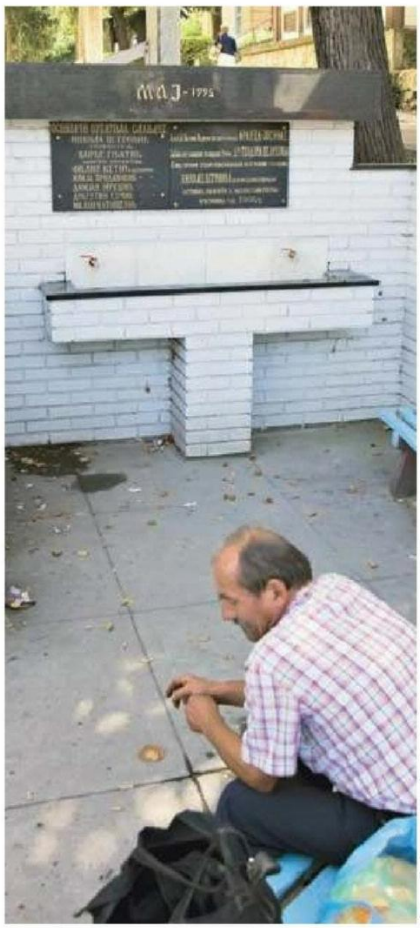
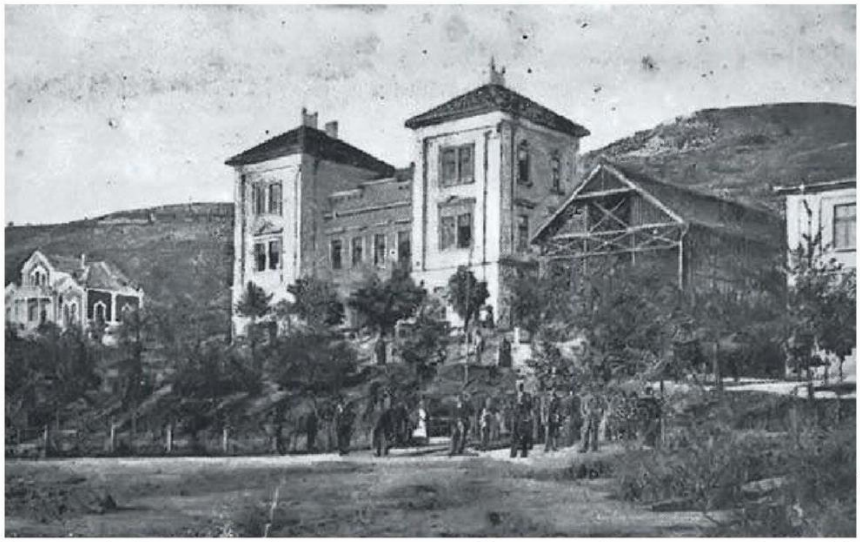

Фото Д. Јевремовић

Две бронзане табле, уграђене у зид изнад две славине, открило део тајне

У средини је „Велики хотел", десно се види део „Малог хотела", а лево вила „Петровић"

Фотографије лична архива и „Политикина фото-документација"

Зграде су део данашњег лечилишта

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Milan Jeličić
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 755

Naslov: Zaboravljeni veleposednik i narodni zastupnik

Strana: 28,29

На левој табли пише да су оснивачи купатила „Сланаче": Никола Петровић, управитељ, Ђорђе Гњатић, заменик управитеља, Филип Кетић, одборник, Илија Продановић, Дамјан Мркшић, Драгутин Сучић и Милан Натошевић. У питању су акционари, који су поменуте 1906. и 1907. помогли у подизању првих објеката данашњег лечилишта, тзв. „Малог" и „Великог хотела".

Чесма за рањене земљаке

Клупко у вези са једноставним „Малим хотелом" и „Великим хотелом" с кулама и тврђавским шмеком, као и за подизање чесме је почело да се одмотава. Томе је помогао и сусрет с Миленком Мијатовићем, каменоресцем из Старих Бановаца, који је даровао и уградио свој мермер, који назива каменом, у корито и на зид чесме. Он нас је упутио на Ђуру Орешчанина и Милорада Томића, избеглице из села Обилићево (данас Звонимирово) код Вировитице, који су озидали чесму.

Било је то време југословенског грађанског рата када је болница била препуна рањеника, па су се кревети налазили и по ходницима. Покретнији рањеници су се окупљали испод липе око старе чесме коју је чинила славина на цеви. Нова чесма је била плод Милорадове и Ђурине жеља да помогну својим земљацима.

Поменуте табле су раније нађене у поткровљу „Великог хотела", приликом његове реконструкције. Вероватно су биле постављене на „Малом хотелу", јер се он од бројних болничких објеката налази најближе селу. Да су однекуд биле скинуте, сведочили су остаци малтера на њиховој позадини. Непознато је када су биле постављене пре Другог светског рата, нити када су их комунисти због помињања цара и богаташа скинули за свог вакта.

Остао је тајновит још једино Никола Петровић, човек који носи име и презиме црногорског кнеза и краља. А обојица су живела на прелазу 19. у 20. век. Захваљујући раду хроничара пазовачког краја Миливоју Ковачевићу, сазнаје се да је Петровић рођен у Сомбору 1856. и да је умро пред Други светски рат, 1940. године. Располагао је са скоро 10.000 хектара. Поред „Великог" и „Малог хотела" и виле у Слањачи Сланкамена, у Старој Пазови је подигао хотел и банку. У његову породичну кућу у Старој Пазови су комунисти после рата уселили Техничку школу.

Неправда нанета сину Сави

Наследио га је син Сава Петровић (1902–1944), банкар и посланик. Иако је за време Другог светског рата спасавао децу из Јасеновца, комунисти су га због наводне сарадње с Немцима стрељали 1944. На његовом салашу се налазила никада откривена партизанска база са 17 људи. Касније је чувени сремски херој Марко Перичин Камењар рекао да је Савино стрељање било велика грешка. Рехабилитован је 2015. године.

Петровићев салаш је после Другог светског рата претворен у Пољопривредно предузеће „Напредак", Стара Пазова. У наше време, његових 680 запослених, 6.300 хектара и велику фарму свиња је преузео Мирослав Мишковић.

Милан Јеличић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 89

Naslov: Putin i Tramp razgovarali telefonom

Путин и Трамп разговарали телефоном

Руски председник Владимир Путин јуче је имао још један телефонски разговор са америчким колегом Доналдом Трампом о рату Ирана и Израела и Украјини, током којег је осудио израелске војне нападе на Иран, саопштио је помоћник руског председника Јурij Ушаков. Путин је током разговора потврио спремност Москве да посредује између Тел Авива и Техерана, а два лидера су нагласила значај спречавања ескалације овог сукоба, пренео је руски „Тас". Такође, како је навео Ушаков, руски председник је обавестио Трампа о напретку размене затвореника са Украјином. Додао је да је Путин потврдио да је Москва спремна да настави преговоре са Кијевом после 22. јуна. „Трамп је примио к знању ову информацију и још једном истакао заинтересованост за брзо окончање руско-украјинског сукоба", рекао је званичник Кремља.

У телефонском разговору који је трајао 50 минута, иначе трећем овог месеца, Путин је честитао рођендан Трампу, који је јуче напунио 79 година. „Оба лидера су изразила задовољство успостављеним личним односима, који омогућавају да комуницирају на пословни начин, да траже решења за актуелна питања на билатералној и међународној агенди, без обзира колико та питања могу бити сложена", рекао је Ушаков.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Dragana Šubarević
Teme: ostalo
Naslov: U bioskop po adrenalin

Napomena:
Površina: 763

Strana: 26,27

НОВЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ

У биоскоп по адреналин

Ветар ће вам шибати лице, биће ту мириса дима и капљица воде, осетићете сваки скок, судар или експлозију на екрану као да сте у авиону током турбуленције. Све је то део искуства гледања филма у 4DX сали

Кад купите карту за филм у 4DX сали у једном од београдских биоскопа иако рекламе обећавају да ће бити „више од обичног биоскопског искуства", не очекујете баш да ћете у једном тренутку помислити да сте усред турбуленције у авиону у олујној ноћи. А, баш тако је било.

Од самог почетка, атмосфера је била другачија. Сала је модерна, седишта масивна, са гвозденим додатком за ноге, повезана по четири у низу.

Седишта као на симулатору летења

Убрзо након почетка филма – буквално, у првих неколико минута – осети се први трзај. Никакво лагано њихање: седиште гледаоца цимне као да је на симулатору летења.

Следећа два сата било је све осим мирног седења: ветар нам је шибао лица, осећао мирис дима, па капљице воде, а сваки скок, судар или експлозију на екрану – тело (готово болно) доживљава заједно с ликовима на огромном платну.

Током драматичних акционих сцена седиште се јако, нагло и дуго тресло, толико, да уколико не желите да испаднете из столице треба се држати руконаслона.

Зато гледаоци пре почетка пројекције добију упозорење да не устају из седишта осим ако баш морају, као и да не покушавају да дохвате ствари које су им испале, већ да сачекају да се светла упале.

Од самог почетка, седишта су почела да се нагињу, тресу, љуљају и цимају. Свако брже корачање глумаца на екрану покретало је низ вибрација испод нас – као да су трчали

Седишта су масивна, са гвозденим додатком за ноге

Најмлађи највише уживају у овим пројекцијама

Фотографије Оригинк

око наших седишта, а не по екрану.

Кад би ликови почели да се туку, а то је у акционом трилеру временски више од половине филма, глумци би на екрану тамо летели по соби, а ми – као да смо тамо заједно са њима: седишта су нас „бацала" лево-десно као да се и сами налазимо усред борбе.

Када би глумци у филмској сцени изашли напоље – у хладну и снежну ноћ – цела сала би постала хладнија, а хладан ваздух би почео да дува право из плафона.

Када би нека експлозија била на екрану, публика би поскочила и бивала обавијена прозрачним димом који би се ширио кроз салу, али који није био иритантан, већ баш како треба да би подигао адреналин.

Када би у филму у некој сцени пштала вода, публика би била нежно „пофајтана".

Мада је већина гледалаца била лако одевена, обично у одећу без рукава, јер је напољу било изузетно топло, нису погрешили ни они који су понели џемпер. Осетљивијим особама препоручујемо да понесу чепове за уши, јер звук некоме може да буде прегласан.

Неки ће рећи да 4DX уме да претера – седишта реагују на сваки трзај, сваки корак, сваки ударац и бацање кроз просторију, као да желе да публика ни секунду не заборави да је у филму. Али циљ је постигнут: ни за на тренутак нема спавања!

Ролеркостер у затвореном

Можда ефеката има и превише, седишта се прилично грубо дрмају и тресу, па је деловало помало напорно, поготово оним гледаоцима који су у биоскоп дошли да „одморе мозак". Ипак, оваква врста биоскопа није пројекција предвиђена за опуштање и одмарање, већ је пре ролеркостер у затвореном.

И није искуство за оне који желе да уживају у спором филму уз кокице – реално, кокице вам ионако испадају из руку чим сцена постане напета. Међутим, за фанове адреналина, акције и потпуног урањања у филм – 4DX је као створен.

Доживљај је незаборављан, а ова технологија је поготову добра за оне који воле акционе трилере и желе да им током биоскопског доживљаја заигра сваки мишић. У 4DX сали филм више није нешто што само гледате – ви га заиста и доживите.

Драгана Шубаревић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 273

Naslov: Tramp prijavio više od 600 miliona dolara prihoda od kriptovaluta i golf klubova

Strana: 3

Трамп пријавио више од 600 милиона долара прихода од криптовалута и голф клубова

Вашингтон – Председник Сједињених Америчких Држава Доналд Трамп пријавио је више од 600 милиона долара прихода током 2024. године, укључујући приходе од криптовалута, голф одмаралишта, лиценцираних уговора и других пословних активности, показао је његов најновији јавни финансијски извештај.

Према годишњем финансијском извештају, Трамп је пријавио имовину у вредности од најмање 1,6 милијарди долара, пренео је Ројтерс. Иако тврди да су његови послови у рукама фонда којим управљају његова деца, приходи из тих извора и даље се воде на његово име, што је изазвало нове критике и оптужбе за сукоб интереса.

Велики део Трамповог прихода долази из улагања у дигиталну имовину.

Само од мем криптовалуте „$TRUMP", лансиране раније ове године, процењује се да је остварен приход од око 320 милиона долара. Његова породица је додатно зарадила више од 400 милиона долара кроз сарадњу са финансијском фирмом „Ворлд либерти финаншенал „ укључујући и 57,35 милиона долара од продаје токена, као и поседовање 15,75 милијарди управљачких токена.

Приходи од голф клубова представљају значајан део укупних прихода. Трампова три голф одмаралишта на Флориди – „Јупитер", „Дорал" и „ Вест Палм Бич", као и његов приватни клуб Мар-а-Лаго, генерисали су најмање 217,7 милиона долара.

Трамп је такође остварио међународне приходе, укључујући 16 милиона долара од лиценцних накнада за пројекат у Дубаију, 10 милиона долара од развоја у Индији,

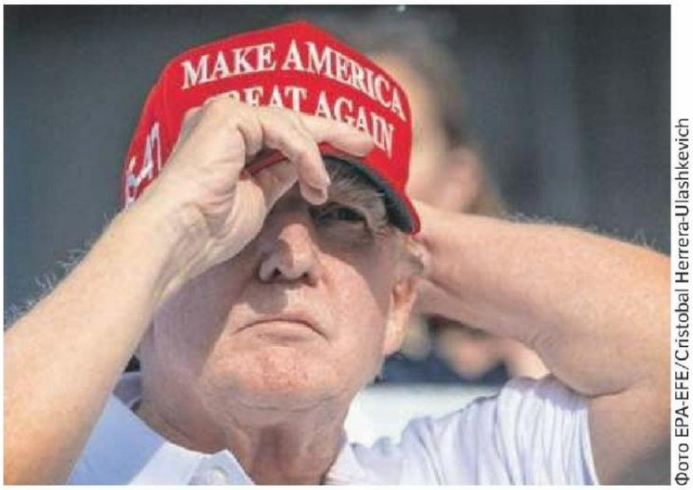

Фото EPA-EFE/Cristobal Herrera-Ulashkevich

Доналд Трамп на голф турниру

пет милиона долара од уговора у Вијетнаму. Међу приходима су и ауторска права, укључујући 2,8 милиона долара од Трамп сатова, 2,5 милиона долара од мириса и патика, 1,3 милиона долара од издања „Гринвуд Библије", 1,16 милиона долара од НФТ дигиталних картица са његовим ликом. Прва дама Меланија Трамп пријавила је 216.700 долара прихода од сопствене НФТ колекције.

Иако извештај не наводи тачан временски период који покрива, подаци указују да се односи на календарску 2024. годину.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Jovan Stojić
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1120

Naslov: Za mikrofonom svi osim političara

Strana: 24,25

СУДБИНЕ

За микрофоном сви осим политичара

Аутор око 800 емисија „Гост Другог програма Радио Београда" Милош Јевтић, новинар и књижевник, сада говори кроз књиге како би сачувао од заборава наше значајне личности

Десанка Максимовић, Мирослав Крлежа, Мира Ступица, Бранко Ћопић, Вељко Булајић, Добрица Ћосић, Матија Бећковић, Драгослав Срејовић, Владета Јеротић, Вељко Губерина, Радмила Бакочевић, Љубомир Симовић, Милован Витезовић...

Ово су само нека од 800 имена најумнијих људи с простора бивше Југославије; академици, писци, лекари, глумци, историчари с којима је у емисији „Гост Другог програма Радио Београда" разговарао Милош Јевтић, новинар и књижевник, утемељивач ове веома слушане емисије.

Едиција „Одговори"

Иако на прагу десете деценије живота, Лулаш, по којем је надимку Јевтић познат, не престаје да ствара, сада уместо микрофона говори кроз књиге. Када га сретну пријатељи и познаници и питају шта има ново најчешће одговара: „Има ново – нова књига."

До сада је објавио више од 230 књига у едицији „Одговори". Реч је о разговорима које је Лулаш водио са својим гостима у емисијама. При крају је писање књиге „Матија у два века":

– Уз шетње, разговоре с пријатељима, и на овај начин дружење с књигама ми највише помаже у мојој животној дуговечности.

О НАДИМКУ ЛУЛАШ

Јевтић открива и како је добио надимак Новинар Лулаш:

– Нисам пушио до 20. године. Када су ми дошли на рођендан моји другови Бранко Миљковић, несуђени кум на венчању, Владимир Булатовић Виб и Блажо Шћепановић, донели су ми лулу и две кесе дувана. Запретили су ми да ћу, ако не повучем дим из луле, морати двоструко да им вратим. Од тада па до сада ниједног тренутка се не одвајам од овог предмета, по којем сам добио надимак, током целог дана до одласка на починак. Дим не увлачим, а мирисни облаци дувана не сметају мојим саговорницима.

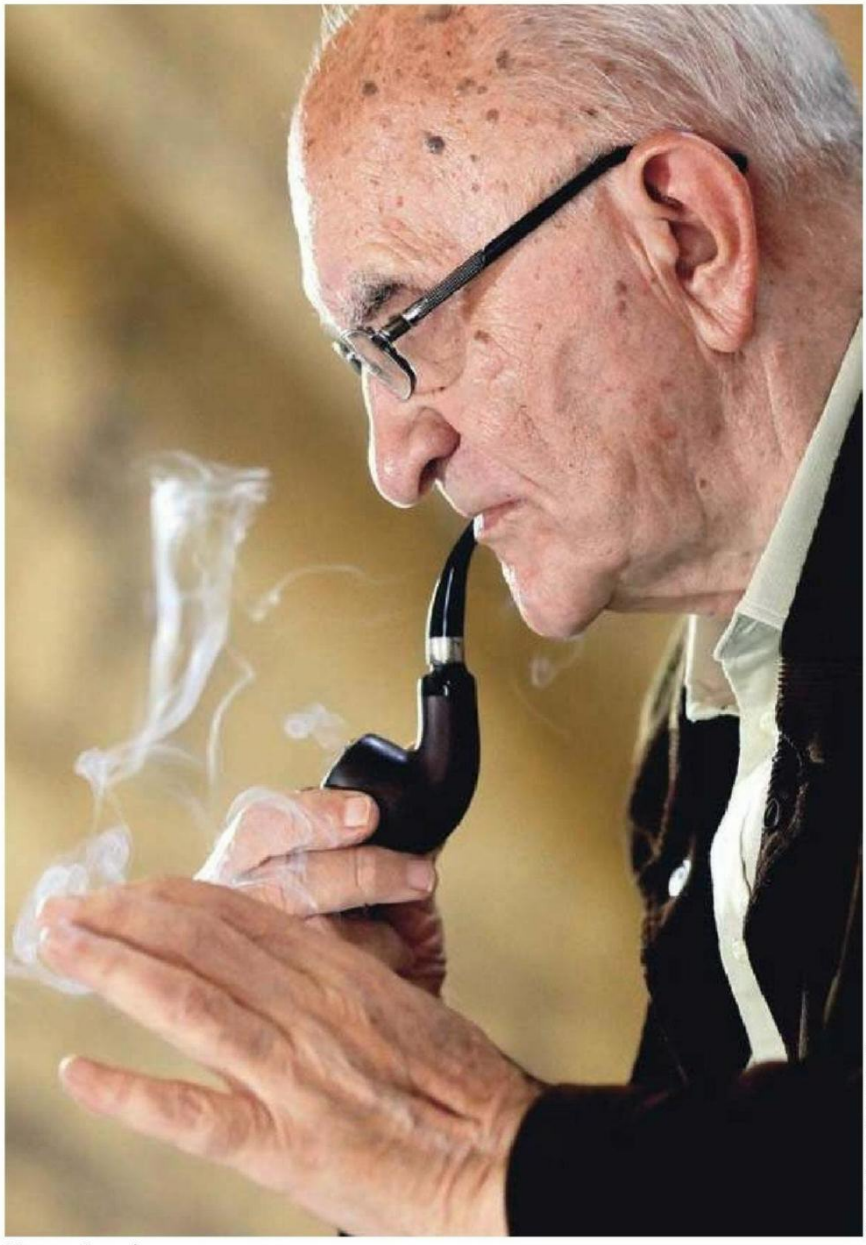

Фото Анђелко Васиљевић

Милош Јевтић

Настојим да сачувам од заборава овај јединствени свет – каже новинар.

Ово је прилика и да се присетимо почетка ове приче.

Све је почело сада већ далеке 1974. године, када је Јевтић, легенда српског новинарства, „слетео" у Други програм Радио Београда, где је као новинар, а касније и као главни уредник, покушао да програм освежи новим садржајем.

Руководство је прихватило предлог за покретање емисије али, како открива, једва су се договорили у вези с Милошевим изричитим захтевом да не учествују политичари и привредници већ да саговорници могу да буду само личности из света културе, уметности и науке. И трајала је та емисија непуне три деценије, сваке недеље од 18 до 19 часова.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Jovan Stojić
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 1120

Naslov: Za mikrofonom svi osim političara

Strana: 24,25

ПРОТИВНИК ПУТУЈУЋИХ ИЗЛОЖБИ

Сликар Љуба Поповић, чије име носи Модерна галерија у Ваљеву, жалио се Јевтићу да му поштоваоци његових дела замерају што чешће не излаже:
„Сликар не може да излаже сваки дан, сваких шест месеци или сваке године. Он треба да излаже када има повода. Противник сам путујућих изложби које селе из места у место, само због тога да би их њихови аутори уписали у биографије. То је путујући циркус, то уметност, ипак, није", говорио је Љуба.

С песникињом Десанком Максимовић

Фотографије лична архива

Фото из „Политикине фото-документације"

За свој рад добио је бројне награде

ПА МИ СМО ВАЉЕВЦИ

Јевтић се у Загребу срео с Војином Бакићем, вајаром, чији споменици су антологијска дела. Знали су се одраније па су се врло срдачно поздравили. На питање радозналаца откуд таква срдачност Бакић је рекао: „Па ми смо Ваљевци."
„Како сте ви Ваљевац када сте рођени у Бјеловару", уследило је следеће питање.
„Ја сам Ваљевац. Мој монументални Споменик борцима револуције у лику народног хероја Стевана Филиповића налази се у Ваљеву!"

ЗАШТО НАС МРЗЕ ШАПЧАНИ

Враћајући се са једне књижевне вечери у Шапцу песникиња Десанка Максимовић га је упитала: „Зашто нас, Милоше, мрзе Шапчани?"
„Зато ми њих не волимо", одговорио јој је.

– Неко се, нажалост, пред мој одлазак у пензију „сетио" да емисију угаси а време попуни озбиљном музиком, што су, наводно, тражили слушаоци – говори за „Магазин" Јевтић.

На питање ко му је посебно драг од саговорника Лулаш каже:

– Све које сам позвао да учествују у емисији прихватили су разговор. Неки, као глумица Мира Ступица, замолили су ме да на нека постављена питања не одговарају. Не бих желео да кажем који су ми саговорници били посебно драги. Када сам с њима разговарао били су ми најдражи. Међутим, касније време има своја мерила и своје теразије.

До неких саговорника није успео да стигне, а неки су га, признаје, пропитали, па и малко намучили.

Најжалије му је што није стигао да разговара с Ивом Андрићем, режисером Живојином Павловићем, политичарем Кочом Поповићем...

– Андрић се сложио да одговара на постављена питања, али је долазак пред микрофон често одлагао уз објашњење да има времена. Нажалост, време је било брже – каже данас наш саговорник.

Међу онима до којих му није било лако да дође посебно истиче књижевника Мирослава Крлежу и физичара Павла Савића.

– Крлежа је дуго је одбијао разговор уз објашњење да он није машина за интервјуе. Требало ми је скоро годину дана да прочитам све шта је Крлежа написао. Када је дошао на разговор питао ме је да ли сам прочитао тада његов нови роман „Заставе", а када сам му рекао да јесам „пропитао" ме је и то тако што је поједине ликове „позајмио" из Глембајевих да би ме збунио. Тек тада је разговор почео – сећа се наш саговорник.

Слично се, каже, понашао и академик Павле Савић, оснивач Института за нуклеарне науке у Београду, који није волео да разговора, макар, с ким.

Из Каменице у свет

Пре почетка разговора питао га је за дефиницију фисије. На то му је Јевтић одговорио коју дефиницију жели да чује, академикову, његову или научну. Тек тада је прихватио да разговара.

Јевтић истиче и посебно велику помоћ своје прерано преминуле супруге Мирјане Албрехт, која је говорила неколико страних језика, а била је и добар познавалац сликарства и музике.

НЕМАЈУ СРПСКИ ГРАХ

У припреми емисије с академиком и књижевником Ранком Маринковићем, Јевтић је боравио у Загребу. После разговора домаћин му понуди да ручају у чувеној „Градској кавани" и од конобара затражи да их послужи с два српска граха. На то конобар рече да немају српски грах.
„Како немате", упита Маринковић, љутито, „када сте имали јуче?"
Конобар је на то одговорио:
„Господине Маринковићу, имамо само хрватски грах."

– Она ме је, као провинцијалца из Ваљева, увела у овај свет који сам касније заволео – каже у шали Јевтић.

За свој рад и вредан допринос култури Јевтић је награђен и одликован бројним признањима које је тешко побројати. Каже да ће сву заоставштину у виду легата оставити Народној библиотеци Србије, Радио Београду и Основној школи „Милован Глишић" у Ваљевској Каменици, где су му родитељи учитељовали, а он одатле кренуо у свет.

Јован Стојић

ДА СЕ ПРОБУДИ, АЛИ ДА НЕ ПРЕСТАНЕ ДА САЊА

Јевтић је био добар колега и пријатељ с недавно преминулим академиком Љубомиром Симовићем. Једном приликом га је питао шта би, после свега што је написао и објавио, оставио као аманет српском народу. Симовић, задужбинар српског језика, одговорио је: „Да се пробуди, али да не престане да сања."

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 186

Naslov: Rođendan kralja Čarlsa u znaku sećanja na žrtve avionske nesreće u Indiji

Људи и догађаји

Фото Бета-АР / Alberto Pezzali

Рођендан краља Чарлса у знаку сећања на жртве авионске несреће у Индији

Британски краљ Чарлс и други високи чланови краљевске породице носили су црне траке током војне параде у Лондону, у знак поштовања према жртвама авионске несреће компаније „Ер Индија", преноси Ројтерс. Минут ћутања одржан је након што је одржана војна парада, која обележава званични рођендан краља Чарлса. Британски монарх је затражио измене „као знак поштовања према изгубљеним животима, породицама у жалости и свим заједницама погођеним овом страшном трагедијом". Током параде, заставе су биле спуштене на пола копља испред краљевских резиденција. Рођендан краља Чарлса је у новембру, али британски монарси традиционално обележавају рођендан у лето, због одржавања званичних церемонија по лепшем времену.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 78

Naslov: Vlasnicima „Rokšpeda" zamrznuti imovina i računi

Strana: 4

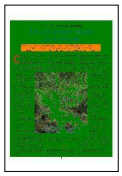
Власницима „Рокшпеда" замрзнути имовина и рачуни

Подгорица – Црногорско Специјално државно тужилаштво (СДТ) одредило је забрану располагања имовином власнику ауто-центра „Рокшпед" Сандеру Станају и другим осумњиченима осумњичени су нанели штету држави од најмање 18,2 милиона евра у предмету финансијске истраге, која је отворена упоредо са кривичним поступком због стварања криминалне организације и шверца цигарета, саопштило је то тужилаштво. „Против окривљених и лица са њима повезаним покренут је финансијски извиђај, а наредбом Специјалног државног тужилаштва им је забрањено располагање непокретностима, а наложено је кредитним, финансијским и другим институцијама да им ускрате исплате новчаних износа са рачуна", додаје се у саопштењу.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Slavica Stuparušić
Teme: ostalo
Naslov: Svaki izlet novi doživljaj

Napomena:
Površina: 1156

Strana: 3,4

АКТУЕЛНО **КУДА ЗА ВИКЕНД**

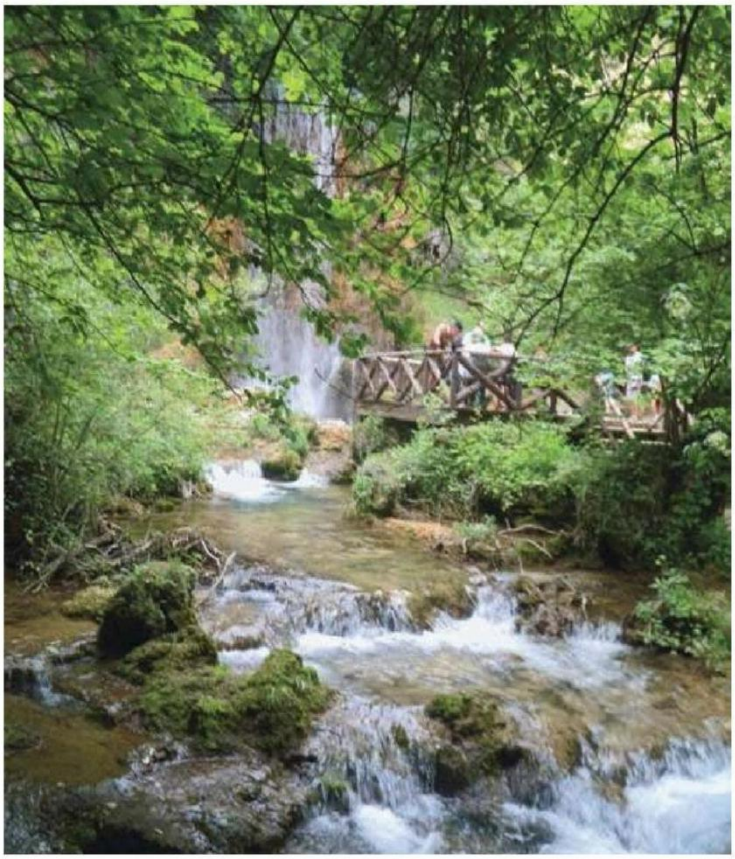
Сваки излет нови доживљај

На Обедску бару, Стару планину, Мокру гору, до Књажевца, Суботице, Пирота, Ваљева, у Тршић, Рудно или Бистрицу, етно-село или на салаш... Бројне су могућности да се удаљимо од ужурбаности и свакодневице

Светско а наше, могло би се рећи за Мокру Гору, а увелико се надамо да ће и Тршић на територији општине Лозница, Рудно у атару Краљева и Бистрица код Петровца на Млави ући на листу најлепших туристичких села света, тако да нам странци позавиде што не морамо да стојимо на граници у километарској колони да би уживали у чарима ових и њима сличних места широм Србије.

Истина, има и оних који би радије уживали уз жубору Дрине или водопада Лисине, у пловидби Обедском баром или скелом преко Ибра до тврђаве Маглич.

Незаобилазни су манастири чије цветне порте просто маме вернике као и туристе. Ни они који се одлуче да посете Народни музеј у Ваљеву, Суботици, Вршцу или Пожаревцу, Музеј Жеравица или Музеј Крупња и јединствен црквени комплекс у Добром Потоку неће зажалити. Кустоси су се потрудили да гостима понуде занимљиве сталне поставке, још ако се нађу ту да коју прозборе, угођај ће да буде комплетан.

Водопад Лисине

Сами или у групи

Има шта да се види, за свачији укус и џеп, близу и далеко, али...

Прво питање је да ли би ишли организовано, с групом или у властитој режији. Зашто је то важно?

– Групи су „сва врата отворена", каже Радмила Каталина, председница друштва „Излетник", која се већ пет деценија бави истраживачким туризмом постављајући на туристичку мапу Србије нова мало позната места попут села Бистрица. Ту, у амбијенту нетакнуте природе на 10. километру од Петровца на Млави налази се десет сачуваних воденица и две ваљавице, од којих осам ради. Познато је ово село и по Драгутину Томашевићу, чувеном маратонцу и нашем првом олимпијцу.

– Бистрицу, коју је Министарство туризма кандидовало заједно са селима Тршић и Рудно на овогодишњем конкурсу Светске туристичке организације Уједињених нација за „Најбоља туристичка села 2025" посетила сам са групом излетника пре 15 година. После текста у „Магазину". Била је то прва група туриста. Један од мештана је испред нас косио траву ручном косом да бисмо прошли до воденица и ваљарица. Да се нисмо најавили и рекли да долази група, питање је да ли би икога нашли – присећа се Каталина.

Боље је најавити долазак

Исто је и у Рајачким пивницама (пимницама). Мирославу Караманчићу, власнику Националног ресторана „Свети Трифун" на Рајачким пивницама, смо се најавили, па нас је сачекао са ђаконијама овог краја и тамјаником, ароматичним белим вином.

– До Рајца и Рајачких пивница најједноставније је доћи преко Неготина, одакле има још око 25 километара. Успут обратите пажњу на шест прелаза преко пруге – саветовао нас је Мирослав при доласку.

Рајац је село са два живота. У једном живе људи, у другом живи вино.

– Колико кућа има у селу, толико овде има подрума. Кад неко овде први пут дође, буде очаран народним градитељством. Сви подруми су од камена, пешчара који је „задужен" да чува вино, јер је изванредан термички изолатор, а има га у изобиљу на овим просторима – каже Караманчић.

Пред полазак на излет, најбоље је позвати туристичку организацију и распитати се о детаљима почев од тога да ли имају водича, у које време се организује разгледање града и околине, да ли се кустоси у музејима додатно плаћају.

Улаз на Голубачку тврђаву је 700 динара, појединачна карта, а за групу с водичем 800.

Рецимо за атрактивну вожњу кроз 22 тунела и преко пет мостова „Шарганском осмицом" на релацији Мокра гора – Шарган Витаси – Мокра гора, која траје око два и по сата туристичким возом „Носталгија", због огромног интересовања, добро је унапред резервисати место.

Уколико желите да изблиза видите Трајанову таблу, која се налази у оквиру Националног парка Ђердап, цена карте на бродској туристичкој тури је 1.700 динара, али ако на броду буде мање од шест путника вожња кошта девет хиљада динара. Табла се може видети и са видиковца Плоче, на планини Мироч.

Цена у ресторанима није иста ако се поручи по слободном избору (а ла карт) или за групу, као и ноћење у једнокреветној или вишекреветној соби.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Slavica Stuparušić
Teme: ostalo
Naslov: Svaki izlet novi doživljaj

Napomena:
Površina: 1156

Strana: 3,4

КРАЉЕВА ЦРКВА НА ОПЛЕНЦУ

Опленац и Топола су савршен избор за излет, на свега 80 км удаљености од Београда. У близини су Горњи Милановац, Аранђеловац и Крагујевац. Чим се приближите Тополи, с које год стране да долазите, видећете на узвишењу блиставо бело здање, окружено густом шумом. Брдо се зове Опленац, а на врху, се уздиже Црква Светог Ђорђа. Саградио ју је краљ Петар Први Карађорђевић, као своју задужбину.
Унутрашњост цркве је прекривена са 40 милиона мозаичних коцкица које представљају копије фресака из 60 манастира. У крипти храма почива шест генерација породице Карађорђевић.
Улазница се купује за цео комплекс по цени од 400 динара.

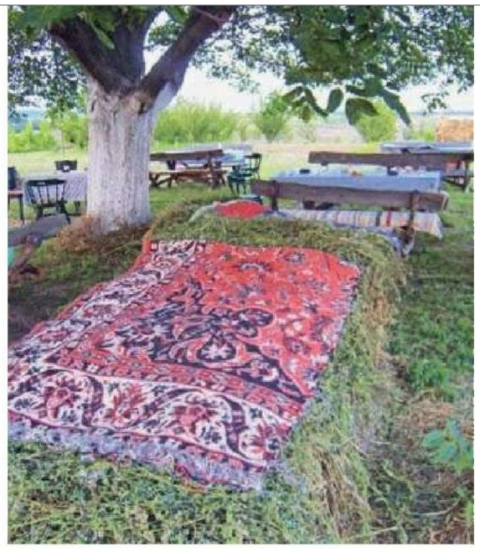
Значи предност одласка на излет организован преко туристичке агенције, планинарског друштва или удружења је што неко други брине о бројним стварима. Заузврат се треба ускладити с групом и придржавати неких правила. Неки бирају да прво оду са групом, а после за своју душу већ уходаном стазом.

Све више ресторана покушава да се представи као „етно", качећи ћилиме, преслице и сличне традиционалне мотиве по зидовима, док у понуди ретко можете поручити зеље, коприве, пужеве, сремуш, штрудлу и друга јела која су припремљена на традиционалан начин. Овај вид туризма је све популарнији, али би етнолози можда могли да помогну да се одреди шта може да се сврста у ову категорију.

Изузетно занимљива туристичка атракција је „Терзића авлија", етно-парк у селу Злакуса, које се налази на пола пута између Пожеге и Ужица. Представља сеоско туристичко домаћинство с почетка 20. века. „Тигањица" се налази у селу Стајићево, на периферији Зрењанина. Етно-село „Бабина река", између Лазаревца и Аранђеловца била је омиљена „станица" Добрице Ерића. На месту где је некада била сеоска дивља депонија у бизини Велике Плане, уз пуно рада и улагања никло је сада већ познато

Добри поток

Кревет од сламе на Перковом салашу

НА РУЧАК НА САЛАШ

Ако предност дајете добром залогају и опуштеној атмосфери, војвођански салаши би могли бити добар избор. Један од популарнијих је Салаш 137, налази се на путу од Новог Сада према Ченеју. На јеловнику има свега, од сатараша до гушчије паштете. Ту је и коњички клуб, за спортско јахање, вожња старинским фијакером.
Мајкин салаш – Палић познат је по тамбурашима. Стојшић салаш мами домаћинском атмосфером. На пола пута је између Бешке и Крчедина.

Етно-село „Моравски конаци", са ресторaном домаће кухиње и вајатима за дужи боравак. Подно Гучева, на обали Дрине, налази се Етно-село „Сунчана река", коме је кумовао режисер Здравко Шотра. Овде је снимао сцене за телевизијске серије: „Грех њене мајке", „Непобедиво срце" и „Шешир професора Косте Вујића".

Текст и фотографије
Славица Ступарушић

ПИРОТ ГРАД МЕРАКА

Последњих година све атрактивнија је Стара планина, њени водопади су празник за очи, а онда ако одете до Пирота, имате шансу да изнајмљеним теренским возилима (нас је то задовољство коштало 20 евра) видите и многе друге занимљивости овог краја. За изнајмљивање теренаца најбоље је обратити се ТО Пирот, у противном може све да буде „папрено" плаћено.
Источна Србија је бисер који вреди открити. Било да сте у Књажевцу граду са седам мостова, Пожаревцу познатом по ергели „Љубичево", Виминацијуму... Ко не прошета Чачалицом и не попне се до Тулба, не посети родну кућу Милене Павловић Барили, Кућу Добрњчевих, није био у седишту Браничевског округа.

Рајачке пивнице

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Događaji dana
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 251

Naslov: Priština privela trojicu pripadnika MUP-a Srbije i jednog penzionisanog policajca

Strana: 5

Priština privela trojicu pripadnika MUP-a Srbije i jednog penzionisanog policajca

Привремене власти у Приштини по директном налогу Албина Куртија привеле су тројицу припадника нашег Министарства унутрашњих послова и једног пензионисаног полицајца на административним прелазима, саопштио је јуче директор Канцеларије за Косово и Метохију Петар Петковић. Прво су на Брњаку у петак вече, како је објаснио Петковић, лишени слободе припадник МУП-а Н. В. (26), као и пензионисани полицајац М. С. (53), док је јуче на Јарињу приведен М. М. (28), а на прелазу Кончуљ А. М. (36), такође припадници српске полиције.

Петковић је навео да су та хапшења без икаквог основа или повода и да представљају искључиво вид политички мотивисане одмазде против српског народа. „Сви они са породицама мирно годинама живе на Косову и Метохији и своје дужности обављају у полицијским управама на територији централне Србије", навео је Петковић.

Према његовим речима, ухапшени се тренутно налазе у притворима, а Канцеларија за КиМ свима ће обезбедити бесплатну правну помоћ.

О њиховом противправном лишавању слободе, како је додао, канцеларија на чијем је челу ће обавестити дипломатским каналима све међународне представнике, као и посредника у дијалогу Петера Соренсена. „Додатно, Курти и Свечља (вршилац дужности министра унутрашњих послова привремених институција у Приштини) донели су одлуку о противправном протеривању Н. В., што је незапамћени преседан и потез Приштине, а овај нови талас репресије ће имати опасне и озбиљне импликације на нормализацију односа и спроведен је с циљем заоштравања и подизања међуетничких тензија", нагласио је Петковић.

Он је додао да је у петак подигнута монтирана политичка оптужница против члана Председништва Српске листе Славка Симића као, како је навео, део покушаја криминализације истинских бораца за интересе српског народа и покушаја забране Српске листе, што је лична опсесија Албина Куртија. „Симић, као и сви честити Срби на Космету, јесте сметња властима у Приштини јер су му интереси српског народа изнад свега и никада није нити ће пристајати на уцене Куртија и његових посилних и напад на њега, напад је на сваког Србина коме је српство у срцу", навео је Петковић.

Према његовим речима, том серијом једностраних потеза, Курти је посегао за новим ескалаторним потезима којима жели да дестабилизује простор Косова и Метохије и изазове нове тензије на овим просторима, директно се оглушујући о захтев међународне заједнице за деескалацијом ситуације. „Истовремено, Курти овим потезима покушава да поврати свој изгубљени политички кредибилитет и снагу, а то чини увек на штету српског народа. Београд очекује јасну и недвосмислену реакцију међународних представника на серију арбитрарних и произвољних хапшења Срба, као и прогон политичких представника Српске листе. Срби на Косову и Метохији не смеју бити таоци једног неурачунљивог властодршца из Приштине који своје опсесије и неуспехе покушава да компензује преко леђа српског народа који само жели да живи у миру свој на своме", поручио је Петковић. **В. Р.**

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 48

Naslov: U Izraelu naložene najrigoroznije bezbednosne mere od Prvog Zalivskog rata

У Израелу наложене најригорозније безбедносне мере од Првог Заливског рата

Почасни конзул Србије у Израелу Александар Николић изјавио је јуче да су грађанима наложене најригорозније безбедносне мере од Првог Заливског рата 1991. године. Николић је за Танјуг рекао да израелска команда позадине од грађанства захтева да се не удаљавају од заштитних стандардизованих соба које имају у својим домовима, када је о новоградњи реч или од стандардизованих склоништа, када је реч о старограднњи. Он навео да је забрањено било какво окупљање грађана, нема наставе ни у основним, ни у средњим школама, као ни на академским установама.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Svet
Autori: M. Pilipović
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 280

Naslov: Srpske knjige i ruske ikone u muzeju mitropolije

Strana: 4

Српске књиге и руске иконе у музеју митрополије

Градишка – Душанка Суботић Хомен из Београда, унука свештеномученика Душана Суботића којег су усташе, заједно са владиком бањалучким Платоном погубиле 5. маја 1941. године, поклонила је Храму Покрова Пресвете Богородице у Градишци део оставштине свога деде Душана и прадеде Јована. Посебно је вредан Псалтир проте Јована Суботића, штампан у Москви 1761. године којег је Душанка поклонила за будућу музејску ризницу.

Свештеник Јован Суботић био је парох у Градишци од средине 19. века до 1914. године. Драгоцена је и бележница из времена заточеништва проте Душана у току Првог светског рата. То су преводи руских класика настали за време сужањства у Окружном затвору у Сарајеву 1916. године. Прота Душан Суботић је у затвору преводио Чехова, Тургењева, Пушкина, бележећи црквени празник на које је завршио превод.

Осим псалтира и бележнице, Душанка је архијерејском намеснику градишком Гојку Слијепчевићу уручила и већи број периодике на коју је прота Душан био

Зграда коју је подигао митрополит добробосански Георгије Николајевић враћена је цркви

претплаћен, а која је спасена из рушевина његове куће на Котеж Неимару, погођене и срушене 1944. године, у време бомбардовања Београда.

„Мој деда и прадеда службовали су у Цркви Покрова Пресвете Богородице у Градишци. У овом месту много су пропатили, борећи се за српску слободу. Због тога су, као и мој отац адвокат Слободан Суботић, затварани, убијани, протеривани, али се нису променили. Држали су се принципа, и ако је време у којем су живели било тешко", казала је за „Политику" Душанка Суботић Хомен, адвокат из Београда.

Осим оставштине породице Суботић, у музеју митрополије чија обнова је у завршници, задужбине митрополита добробосанског Георгија Николајевића, биће и недавно пронађена икона Светог Стефана из 1923. године. Њу су,

Фото М. Пилиповић

Превод руских песника Душана Суботића

након избеглиштва током руског грађанског рата, израдила двојица Руса, по имену Редкин и Трусковски, и поклонили Стевану Шогорову, тадашњем председнику Српског културног и просветног друштва „Просвета" у Градишци. Стеван и његова супруга Јелена Шогоров убијени су у усташком логору „Стара Градишка" 1944. године. Једино што је остало као траг, успомена на њих и њихову породицу, јесте ова икона. Пронађена је у подруму митрополије када је почела обнова. Више од пола века ова зграда била је изузета од цркве и служила је за друге градске потребе.

Зграда, која је након изградње служила за потребе Српске црквеношколске општине, изграђена је 1894. године. Митрополит Николајевић је начинио велико дело и личну уштеђевину утрошио за интерес и просперитет српског народа. Градишка је у то време била у саставу Добробосанске митрополије.

М. Пилиповић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Region
Autori: Milan Pilipović
Teme: ostalo
Naslov: Mladen Oljača - zaboravljeni pisac Kozare

Napomena:
Površina: 608

Strana: 4

Младен Ољача – заборављени писац Козаре

Родна кућа је одавно запуштена, у Новом Граду промењен је назив трга који је носио име заслужног ствараоца

Приједор, Нови Град – Шта би Козара, и како би Козара без Младена Ољаче, српског књижевника и академика, рођеног 1926. године у селу Девета-ци, у близини Босанског Новог (данас Нови Град), који је умро 1994. године у Београду, питање је које лебди овом славном планином, 31 годину на-кон његове смрти. Ољача је сахрањен у Моровићу код Шида, а када је престао рат у БиХ, по властитој жељи пренет је у родно место, на вечно почива-лиште. Његов комшија и дугогодишњи пријатељ Мирко Јелисавац, који нас је одвео на гробље Ра-ковац у Деветацима, каже да је Младен симбол Козаре у рату и миру. Његови савременици, ко-леге по перу, професори, једногласни су да би Ко-зара, са својом богатом и бурном историјом, била сиромашнија без Ољачиног књижевног дела. Ис-тина о Козари, о патњи њеног народа у збеговима, непријатељском обручу и логорској жици, била би мање доступна, запретена у забораву.

Одмах по избијању устанка, као петнаестогодишњак, Младен Ољача је ступио у Народноослободилачку борбу. Рат и револуција пресудно су утицали на његово људско и стваралачко опредељење, испуњено хуманим идеалима слободе. У једној руци носио је пушку, а у другој оловку. Када је рат завршен, завршио је студије филозофије у Београду и посветио се писању.

Објавио је приповетке „Шапат борова", романе „Три живота", „Црне секире", „После поноћи", „Молитва за моју браћу", „Развалина", „Нађа", „Коза-ра", збирку репортажа „Сусрети у земљи октобра", расправе „Култура и политика". Ољачина дела пре-ведена су на 24 језика. Његова приповетка „Син" заступљена је у антологији светских ратних припо-ведака. Роман „Козара", сагласни су саговорници „Политике", представља најобухватније књижевно дело о овој планини која и данас, како је то написао песник Станко Ракита, „зари и светли" светлошћу и духом Младена Ољаче. Професор Миленко Гагић, каже да је роман „Козара" историјско штиво, јер се у њему писац на веома оригиналан начин односи према стварним чињеницама.

„Пишем уверен да уметничко дело, ако је право и аутентично, може да опстане и хиљаде година, вишеструко дуже од људског века. Оно постаје употпуњење живота, блистајући као звезда у кос-мосу", говорио је Младен Ољача, који, по власти-том признању, није ни слутио да ће о свету и љу-дима сведочити литературом. А у своме крају, Младен Ољача је увелико и неоправдано забо-рављен.

Родна кућа најзначајнијег писца Козаре, одав-но је запуштена. У њој нико не живи, а дворишт-ем, где је Ољача написао многе своје приче, ода-кле се види Козара, поскакују дивље животиње и шумске звери.

У Новом Граду, прошлог месеца, одлуком Скупштине општине, избрисан је назив градског трга Младена Ољаче. Професор Миленко Гагић из Градишке, који је недавно објавио моногра-фију о Младену Ољачи, као покушај писца очај-ника да подсети на књижевну громаду, сматра да је најзначајнији писац Козаре запостављен, и да о њему годинама, готово нико ништа вредно није написао.

„Младен Ољача је заслужио да буде у нашем фокусу, јер је о Козари и њеним људима, о стра-дањима у Другом светском рату, о козарској деци, славним партизанским јединицама, Јасеновцу и Старој Градишци, логорима смрти НДХ-а, напи-сао дела непролазне вредности", рекао је профе-сор Миленко Гагић, оценивши несхватљивим

Фото приватна архива

Младен Ољача

да је Младен Ољача, неколико деценија, изван школских уџбеника и студијских програма књи-жевности.

Душко Певуља, професор Филозофског фа-култета у Бањалуци, апострофирајући Ољачино учешће у Другом светском рату, подсећа да је ис-торија директно утицала на његов и на живот ње-говог нараштаја.

„Тема коју је у нашој књижевности најбоље ар-тикулисао Добрица Ћосић, чијој епохи припада Младен Ољача, директни је сукоб појединца са историјом. То је и те како присутно у делима Мла-дена Ољаче, који тај свој сукоб локализује, своди га на свој завичај, Козару и Поткозарје, којег он најбоље, суверено познаје. Зато је његова литера-тура аутентична", казао је Певуља.

Ранко Павловић, књижевник и новинар из Бањалуке сматра да је Младен Ољача отворио нови пут, не само у српској него и у тадашњој ју-гословенској прози.

„Доказао је да се о НОБ-у, о револуцији, може писати на сасвим другачији начин. Драгоцена су његова литерарна сведочења о Козари. Припо-ветка „Син" са само три странице, оправдано је заступљена у светској антологији кратке приче," уверен је Павловић.

На њега је посебан утисак оставио и Ољачин ро-ман „Молитва за моју браћу".

„Када сам први пут прочитао реченицу „мутно је небо као воловско око", у роману „Молитва за моју браћу", схватио сам да је Младен Ољача ве-лики песник", наводи Павловић.

„Створити такву лирску слику може само онај ко живи живот песничком душом. У истом роману је и следећа слика коју описује речима, „она дола-зи, носи сунце на раменима". То је на мене оста-вило врло снажан утисак, опчињен је Павловић стваралачким дамаром Младена Ољаче.

Рајко Срдић, лекар и песник, председник Удру-жења Козарчана у Београду, уверен је да Младен Ољача, којег је познавао и са њим се годинама дружио, не заузима место које заслужује у српској књижевности. „Младен је заслужио да данас, на Козари, у бронзи звони његов грандиозни споме-ник, и да га се много више људи сећа, да указује на вредности његовог бесмртног дела. Младена и ње-говог ујака и ратника Лазу Бањца, Козара не сме заборавити. Из Младеновог шињела, такође, из-родило се неколико значајних књижевника, међу којима је Драган Колунџија из Водичева, суседног села Младеновим родним Деветацима", рекао је Срдић за „Политику" на недавном сусрету Коза-рачана у Београду.

Милан Пилиповић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Događaji dana
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 289

Naslov: REKLI SU

РЕКЛИ СУ

Почетак: Још једанпут позивам све оне који другачије мисле да на свим нивоима кренемо да разговарамо, да се договарамо. Што више заједничких именитеља пронађемо, то ће бити боље за нашу земљу. Ако неки то неће, опет добро. Побеђиваћемо и људи ће разумети ко је то желео, а ко то није желео.

Александар Вучић,
председник Србије

Пијуни: Ти млади људи треба сутра да буду лекари који треба да нас лече и да воде рачуна о здрављу грађана. Убеђују их да су они нешто револуционарно битни, а заборављају да ће бити само пијуни у једној великој игри и да ће, када све ово прође, бити врло брзо заборављени и истрошени од стране оних који су их злоупотребили.

Милош Вучевић,
председник Српске напредне странке

Реалност: Често ме оптужују да распирујем нуклеарну хистерију. Ево вам! Када пишем о нуклеарном сукобу, то није тек тако. То је стварно. И брзо. Никоме то не треба.

Дмитриј Медведев,
заменик председника Савета безбедности Русије

Чудо: Зашто да се Новак повуче када је и даље компетитиван? И даље се он најбоље такмичи са Алкаразом и Синером... Немогуће је не дивити му се. Он је Леброн Џејмс светског тениса. Због својих година све теже се носи са Јаником и Карлосом, али је и даље право чудо. Неко кога наука треба да проучава.

Џон Мекинро,
амерички тенисер

Посебност: Он је тако посебан човек, он је невероватан пријатељ јеврејског народа. Не желим да ово звучи као непоштовање према Нетанјахуу, са којим сам заправо разговарао данас, али мислим да би Трамп могао да буде први амерички председник који би могао да буде и премијер Израела у исто време.

Стив Виткоф,
специјални амерички изасланик за Блиски исток

Слух: Врло тешко смо сарађивали са онима који су могли да помогну, тако да је дошло до једне кризе, у којој ћемо последњи пут имена добитника („Велика награда Иво Андрић") саопштавати у Београду. Награђивали смо оне људе који су етаблирани у свету и чије су књиге масовно превођене... Све то није било довољно да добије одговарајући ехо у јавности, тако да неки говоре да не могу да дођу, јер раде тек од један по подне, док други нису заинтересовани.

Емир Кустурица,
редитељ и директор Андрићевог института

Опстанак: Ми финансирамо њихову војску. Дакле, без нас, без Запада, Украјина не би опстала ни дана, не само да не би могла да води рат против Русије, једноставно не би могла ни да постоји. Пријем оваквe земље у Европску унију значи преузимање много проблема, за то нема потребе.

Виктор Орбан,
премијер Мађарске

Комика: На глобалне кризе попут оних у Украјини или Гази неки људи реагују тако што понекад опсесивно објављују на друштвеним мрежама о овим проблемима, али онда ће 15 минута касније поделити слику свог ручка или слатке мачке. Не осуђујем их и ја то радим, али сматрам да у овим контрадикцијама постоји комична, готово Балзакова „људска комедија". То је мање сатира, а више одраз апсурдности и сложености људских реакција.

Раду Жуде,
румунски редитељ

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Politika
Autori: Ivan Cvetković
Teme: ostalo
Naslov: Bio bi drug Hajduk Veljka

Napomena:
Površina: 349

Strana: 6

ПОРТРЕТ БЕЗ РАМА
АЛЕКСАНДАР МИТРОВИЋ

Драган Стојановић

Био би друг Хајдук Вељка

Вук Караџић је тврдио да би Хајдук Вељко „у време Ахила и Милоша Обилића заиста био њихов друг". А својим је очима гледао и својим ушима слушао какав је то див-јунак био. Данашња фудбалска игралишта могу да се упореде с некадашњим бојним пољима – на њима ничу савремени хероји. По јунаштву у спорту, а он је некада поистовећиван с витештвом, Александар Митровић би био друг јунака који је своју главу давао, али Крајину (слободу) – не.

Наш голгетер је недавно стоти пут гинуо за Србију, за коју је рекордна 62 пута погодио у мету. То је довољно да одскочи у нашим очима, али још не и да доскочи до висине Хајдук Вељка. Ипак, капитен наше фудбалске репрезентације је више од обичног аса.

Рођен у Смедереву, 16. септембра 1994, прошао је врлетан пут. Родитељи су му устајали у четири ујутру да би стизали на посао, а ипак су сачували и вољу и снагу да га, од његове 11. године, воде у Партизан да тренира.

Да је јуначко пиле, Митровић је наговестио 23. августа 2012. у норвешком Поларном кругу (мада је тамо поведен више да види бој, него да бије битку), где се Партизан против Тромзеа борио за Лигу Европе. У финишу окршаја, у којем је његов тим кидао живце својим присталицама, смањио је на 3:2 на начин највећих фудбалских мускетара. Без тога потоњих 1:0 у Хумској улици не би било довољно да се прође даље.

Две године касније га је Андерлехт регрутовао за пет милиона евра (дао више него за икога до тада), а продао за 23,5, па је опет обукао црно-бело рухо. Не матично, већ енглеско.

Мада тип класичног енглеског центарфора (неустрашив, као од брега одваљен, пуца и главом и ногама, није китњаст, али уме с лоптом, још је и наводи на нишан саиграчима), није се исказао у Шефилду (тренер Бенитез, Шпанац, имао је другачији систем игре од онога који одговара Митровићу и „колевци фудбала"). Срећу је потражио у Фуламу код Славише Јокановића и постао страх и трепет за голмане у најјачој лиги на свету. Недокучиво је зашто Робина Худа те мале лондонске чете, који се надалеко прочуо, нико моћнији није узео да појача своје стрељачке редове.

Што се Србије тиче, добили смо нападача каквог никада нисмо имали (или такве нисмо умели да ценимо). Али и у репрезентацији је морао да докаже да је „кадар на страшноме месту постојати". У разигравању за Европско првенство је у Београду, 12. новембра 2020, промашио последњи пенал!? За спортисту је то ударац попут оног којим Дунав бије у ђердапску брану. Али Митровић је Хајдук Вељковог кова. Није, како то чине слабићи, пао на колена. Стоички је поднео што га је издала срећа јуначка, „што је избацио Србију". Онај дечак који је издржао да из Смедерева сваког боговетног дана по свакаквом времену иде у Београд да тренира сазрео је и за задатке пред каквима би и Херкул клецнуо.

А у доигравању за Светско првенство 2022. засенио је и фудбалског Херкула – жреб нас је бацио пред Португалију Кристијана Роналда. Губили смо с 2:0, а на ноге нас је, у 46. минуту, вратио Митровић избивши лопту главом испред копачке супарника! Готово дан у дан, после оне несреће с беле тачке против Шкота, стекао је место у сазвежђу наших легенди. У реваншу, кад је време истицало, главом је послао лопту кроз „пукотину" између статива и голмана. Та победа у Лисабону, 14. новембра 2021, одвела је наше фудбалере у Катар. У „земљу Арапску" је, дабоме, отишао и Митровић, али као савремени Болани Дојчин: „утегнут од бедара до витих ребара да му се кости не размину". И незалечен је (јунаци не отказују Србији) осветлао образ (два поготка). Али нисмо имали штит да сачувамо стечено (узалуд пет датих голова).

Митровићу (и нашем фудбалу) недостаје победоносни, историјски гол на великом турниру. Ако има правде, могла би да нам, за онај некажњени атентат на њему двојице швајцарских бекова у Русији 2018, врати на следећем Светском првенству.

Иван Цветковић

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Događaji dana
Autori: V.R.
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 213

Naslov: Mali: Započeta izgradnja pruge Zemun Polje - Nacionalni stadion

Strana: 5

Мали: Започета изградња пруге Земун Поље – Национални стадион

У склопу припрема за Међународну специјализовану изложбу Експо 2027. започета је изградња железничке пруге Земун Поље – Аеродром „Никола Тесла" – Национални стадион, саопштио је јуче министар финансија Синиша Мали. Он је истакао да ће укупна дужина пруге на тој траси бити 18,3 километра, да ће бити двоколосечна, електрифицирана, намењена за путнички саобраћај и за пројектоване брзине до 120 километара на сат.

Према речима министра финансија, од Земун поља ка Експу су планирана и четири нова стајалишта: Сингидунум, Аеродром, Сурчин и железничка станица Национални стадион. „Припреме за Експо 2027. су увелико у току, а реализација тог пројекта подразумева изградњу више објеката, као и припадајуће линијске инфраструктуре", навео је Мали на свом инстаграм налогу, уз видео на којем се може видети траса куда ће пролазити пруга од Земун Поља до Националног стадиона.

Додао је да је, с обзиром на то да се очекује да ће Србију током трајања Експа посетити између три и четири милиона посетилаца, веома важно да се побољша ефикасност железничког саобраћаја на подручју града Београда, односно да се повећа мобилност путника од Експа и до њега, Националног стадиона, Аеродрома „Никола Тесла". „Зато смо, у склопу припрема започели и изградњу железничке пруге Земун Поље – Аеродром 'Никола Тесла' – Национални стадион. Када ова пруга буде завршена, комплекс у Сурчину ће бити и железничким путем повезан са центром града и станицом 'Прокоп', до које ће требати око пола сата", навео је Мали.

Фото Инстаграм/Синиша Мали

Истакао је да радови на изградњи пруге теку предвиђеном динамиком и да је планирано да буду завршени до краја 2026. године. **В. Р.**

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Događaji dana
Autori: V.R.
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 794

Naslov: Slava herojima srpskih Termopila

Strana: 5

Фото Танјуг/ Ј. Илић

ДРЖАВНА ЦЕРЕМОНИЈА ОБЕЛЕЖАВАЊА ГОДИШЊИЦЕ БИТКЕ НА КОШАРАМА

Слава херојима српских Термопила

Министарка за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Милица Ђурђевић Стаменковски, као изасланик председника Србије Александра Вучића, предводила је јуче државну церемонију полагања венаца поводом обележавања 26. годишњице Битке на Кошарама – борбе на југословенско-албанској граници, која је трајала 67 дана и однела 108 живота војника Југославије.

Цвеће код споменика херојима са Кошара у Београду положили су и представници Министарства одбране и Војске Србије, представници борачких и ветеранских удружења, удружења за неговање традиција и чланови породица погинулих бораца са Кошара. Церемонија обележавања започела је поменом жртвама, који су одржали војни духовници православне и католичке цркве и исламске заједнице Србије, главни војни свештеник мајор Предраг Докић, главни војни капелан потпуковник Горан Аврамов и главни војни имам потпуковник Мустафа Јусуфспахић.

Обраћајући се присутнима, Милица Ђурђевић Стаменковски је рекла да су Кошаре више од географије, да су баштa најлепших божура. „Сабрали смо се у дану посвећеном онима о којима се дуго ћутало. Неки су говорили да не смемо, неки су сматрали да не треба да се на било ком месту са поносом јасно и гласно изговори једно име и једна реч – Кошаре", навела је Милица Ђурђевић Стаменковски, која је и председница владиног Одбора за неговање традиција ослободилачких ратова Србије.

Она је рекла да су Кошаре биле прва линија одбране и да су се уписале у наше сећање, у нашу историју као страница коју морамо прочитати, лекција коју морамо научити. „На том месту изречена је само једна команда и једно наређење: 'Не дај, не дај Србију, не дај своју отаџбину, не дај њјач, не дај огњишта, не дај слободу.' Од те команде они нису одступили и без обзира на чињеницу да у историји ратовања није забележена таква несразмера између силе која напада и оне која се брани", навела је.

Додала је да су остали на бојишту и тих неколико километара уз границу са Албанијом под Проклетијама постали српски Термопили.

„Тих неколико километара одолевали су нападу не само припадника ОВК терористичких формација већ и званичне албанске војске, потпомогнуте страховитим ударима НАТО авијације и дејствовањем припадника Легије странаца. На том месту они су подигли свој споменик слободе, на том месту оставили су завештање свима нама који их се данас сећамо и који их памтимо", нагласила је Милица Ђурђевић Стаменковски.

Истакла је да је више од стотину младића просечне доби од око 25 година положило своје животе за отаџбину. „У тој неравноправној борби они су знали да је њихово овде и сада заправо граница и линија између слободе и ропства. Била је то борба за Метохију, била је то борба за Србију, била је то борба коју они нису изгубили. Непријатељ је одабрао нови правац и зато се прво на Кошарама, а потом и на Паштрику, после више векова поново јавио косовски завет", рекла је министарка.

Према њеним речима, многи знаменити људи широм света дивили су се јунацима са Кошара. „Жак Огар, командант Кфора, говорио је о њиховој тактичкој мудрости и домишљатости, Фидел Кастро упутио је писмо које су пренели талашњи медији где је рекао да један народ нема јачег и снажнијег оружја од слободарског карактера. А тај дух јунака са Кошара није нацртан на мапама, није нацртан и уписан у стратегијама и тактикама нашег Генералштаба. Он је уписан у њиховом васпитању које су из куће понели, у њиховим срцима, у свима њима који нису дозволили да једна застава њихове отаџбине буде спуштена", додала је Милица Ђурђевић Стаменковски.

Њихова имена су, како је рекла, доказ живота јер онај који се уписује за вечност је онај који се жртвовао за ближње своје. „И данас када живимо у времену заборава, времену површности, ми смо дужни да учимо нашу децу ко су били Милан, Владимир, Дејан, Тибор, Бојан, Илија, Срђан и други јунаци са Кошара чије имена одјекују као светионици слободе", нагласила је.

Породицама погинулих Милица Ђурђевић Стаменковски је поручила да не можемо да им вратимо ближње, али да можемо да обећамо да ћемо се борити, како је навела, задњом капи крви и последњим атомима своје снаге да наши најлепши тргови и наше најлепше улице широм Србије понесу управо њихова имена. „Можемо да кажемо да ћемо се борити и да очувамо оно што је највећи споменик јунака са Кошара, а то је слобода наше отаџбине, а то су Косово и Метохија. Границе наше државе омеђили су управо они које сада славимо, зато су оне непромењиве и зато ће оне остати онако како су уписане, не само у Уставу Србије већ и у нашој свести, у нашем памћењу, у нашем моралном праву да знамо ко смо и да знамо одакле смо. Много смо пута кроз историју губили и враћали Космет, али никада своју будућност нисмо замишљали без њега", истакла је Милица Ђурђевић Стаменковски.

Фото Т. Тодоровић

Ниш памти див-јунаке

На нишком булевару у североисточном делу града, који већ седам година носи име хероја са Кошара, јуче је испред спомен-обележја учесницима историјске битке током агресије НАТО-а 1999, одата почаст свим борцима палим пре 26 година. Комеморативном скупу у присуству преживелих бораца и породица страдалих, руководства Ниша и Нишавског округа, Војске Србије и МУП-а, СУБНОР-а, бројних удружења ветерана и организација које негују слободарске традиције и представника Српско-руског хуманитарног центра, парастос је одржало свештенство Нишке митрополије. Неколико пута током скупа поновљен је текст са спомен-обележја и приказа легендарне Битке на Кошарама: „Мртве не заборавите, живе поштујте – Свим херојима вечно захвалан град Ниш."

Т. Т.

Како је навела, због тога данас више него икада осећамо присуство оних који су данас физички одсутни и певамо о вили са Кошара која их дозива да се врате и да васкрсну, како је рекла, јер је у њима одговор на многа наша питања и дилеме. „У њима које позивамо да се врате је наша снага, у њима је вечни завет од кога никада нећемо одступити, у њима је наша обавеза да чувамо Србију и да славимо слободу. Од Лазара па до данас, од Газиместана па до наших дана они су у оном друштву где су наши витезови из Косовског боја, где су наши јунаци из Првог светског рата, са Солунског фронта и свих других стратишта и места где се бранила слобода. Слава им данас па довека", поручила је Милица Ђурђевић Стаменковски.

В. Р.

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Događaji dana
Autori: Redakcija
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 123

Naslov: Ambasador Imamura na „Danu Japana" u Loznici

Strana: 5

Фото Т. Јовичић

Амбасадор Имамура на „Дану Јапана" у Лозници

У оквиру обележавања Дана града, Туристичка организација Лознице организовала је јуче манифестацију „Дан Јапана", посвећену јачању културних веза са земљом изласећег сунца. Централни гост био је Акира Имамура, амбасадор Јапана у Србији, који је нагласио кључну улогу културне размене у међудржавним односима. „Веома сам почашћен што сам могао да будем у Лозници и поделим део јапанске културе са овако топлим и гостопримљивим народом. Надамо се да ће овај догађај допринети јачању пријатељства између наших земаља", поручио је амбасадор Имамура. Он је посебно истакао учешће Србије на Експу 2025. у Осаки и Кансају, подсећајући да је српски павиљон до сада посетило више од 300.000 посетилаца. **Т. Ј.**

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Društvo
Autori: D. S.V.
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 526

Naslov: Konkurs za učeničke stipendije Ministarstva odbrane i VS

Strana: 8

Конкурс за ученичке стипендије Министарства одбране и ВС

Министарство одбране (МО) и Војска Србије (ВС) расписали су конкурс за доделу 67 ученичких стипендија за школску 2025/26. годину, на који се до 30. септембра могу пријавити ученици четворогодишњих средњих школа електротехничког и саобраћајног смера, медицинских школа и Ваздухопловне академије. Прилику да конкуришу, како је саопштило Министарство одбране, имају дечаци и девојчице друге, треће и четврте године школа чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или локална самоуправа.

„Важно је напоменути да ученици средњих школа који стално (за сваку школску годину посебно) постижу најмање врло добар успех у учењу и одличан успех у владању имају могућност да обезбеде финансијску подршку током стипендирања у износу од 25.000 до 35.000 динара на месечном нивоу", указали су из министарства.

Војска Србије, наведено је, стипендије нуди ученицима четврте године средњих школа електротехничког смера, образовних профила електротехничар рачунара или техничар информационих технологија, техничар мехатронике, електротехничар телекомуникација, електротехничар електронике и електротехничар енергетике. Стипендије су намењене и средњошколцима који похађају четврту годину Ваздухопловне академије и то образовне профиле авио-техничар за ваздухоплов и мотор и авио-техничар за електронску опрему ваздухоплова. Ученици друге, треће и четврте године саобраћајних средњих школа, образовног профила техничар друмског саобраћаја, такође могу да конкуришу за ову стипендију.

Фото Министарство одбране

По завршетку школовања, ученици – стипендисти ВС биће упућени на одговарајућу обуку са оружјем, после чега ће бити примљени у професионалну војну службу у својству подофицира у Београду, Батајници, Зуцу, Јакову, Лаћевцима, Панчеву или Краљеву

„По завршетку школовања, ученици – стипендисти Војске Србије биће упућени на одговарајућу обуку са оружјем, после чега ће бити примљени у професионалну војну службу у својству подофицира у Београду, Батајници, Зуцу, Јакову, Лаћевцима, Панчеву или Краљеву", напомињу у Министарству одбране.

Управа за војно здравство нуди стипендије ученицима друге, треће и четврте године средњих медицинских школа, образовног профила медицински техничар – општи смер. Стипендисти ће, по завршетку школовања, а после обављеног приправничког стажа и положеног државног стручног испита, бити примљени у радни однос у својству цивилног лица у Београду. **Д. С. В.**

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Društvo
Autori: naručena objava
Teme: ostalo
Naslov: DUNAV OSIGURANjE

Napomena:
Površina: 709

Strana: 9

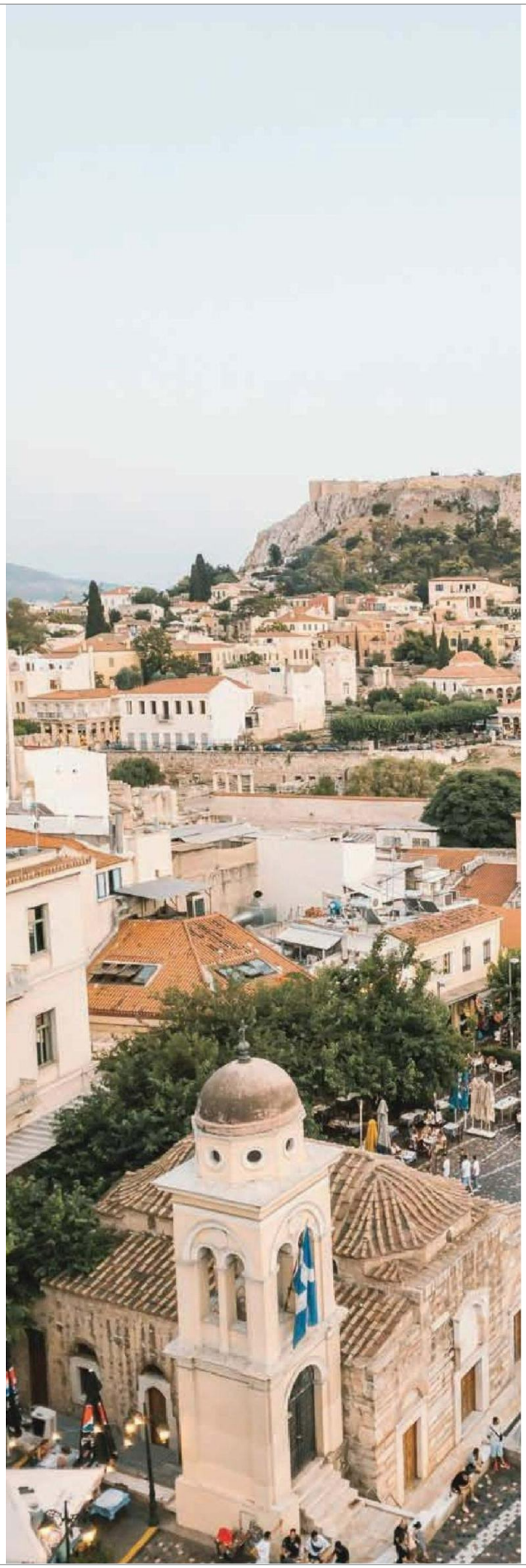
Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Dragana Šubarević
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 2095

Naslov: Proleće u Agija Paraskevi

Strana: 8,9,10,11

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Dragana Šubarević
Teme: ostalo
Naslov: Proleće u Agija Paraskevi

Napomena:
Površina: 2095

Strana: 8,9,10,11

БЕЛЕШКЕ С ПУТА **АТИНА**

Пролеће у Агија Параскеви

Док је центар велеграда испуњен гужвом и жамором туриста, у мирним квартовима опија мирис јасмина и на двадесетак минута североисточно живи неки други град

Атина није град који се размеће. Његова лепота је дискретна, али продорна. У пролеће у Атини све буја, а град показује своју најбољу страну – ону која зна да комбинује историју и модеран живот, градски хаос и мирне кутке, море и планине, старо и ново.

За разлику од Рима који као да живи под тежином прошлости, Атина прошлост носи као што њени становници носе тетоваже – поносно, али опуштено.

Атина у пролеће мирише на цвет горке поморанџе, јасмин и свеже печену питу са фетом из пекаре на ћошку. Град леже касније и буди се спорије него друге европске престонице, ушушкан и уоквирен морем, дише у ритму туриста који долазе и одлазе, ветра који се ковитла над балконима с тендама и не обазире се на бат корака по мермерним плочницима, буку мотора или селфије са Партеноном у позадини.

Мирис мора

У јуну главни град Грчке балансира између две енергије – оне свакодневне, градске, и оне летње, која полако почиње да доминира и носи светлост сунца и мирис мора.

Трговци су пуни, али не претрпани. Кафићи већ раде пуном паром, отворених тераса има све више, људи поново седе напољу сатима. То је време када град показује своје најбоље лице – без летње врелине, без зимске лењости.

Ипак, право изненађење тек долази када се одмакнете из центра.

После двадесетак минута вожње метроом који креће с туристима затрпане Синтагме или ужурбаног Монастиракија, стиже се у Агија Параскеви – атински кварт у којем време спорије тече и који достојанствено стари. Овде станују углавном старији Атињани, у пространим становима уоквиреним терасама с тендама и окруженим зеленилом и песмом птица. Овде не знаш да ли си на Медитерану, у ботаничкој башти или на некој старој разгледници коју је неко заборавио да пошаље.

Предграђе на североистоку Атине, у подножју планине Имитос, познато по мирним улицама, парковима и зеленилу, ушушкано је међу боровима и цитрусима. Прожимају га локалне пекаре и стари и нови кафићи, у којима простор равноправно деле пензионери и интернационални студенти Америчког колеџа, чији кампус се налази на врху главне улице Агију Јоану. Једни уз кафу, узо, ципоро и игре на срећу, други са слушалицама, лаптоповима и смутијима.

Ово је она Атина коју нећете наћи у водичима – свакодневна, локална, традиционална. Људи се познају, поздрављају по имену, нико не жури. Узаним поплочаним тротоарима, поред дворедa горких поморанџи које не рађају плодове за јело, већ само за украс, над којима се чује песма косова и других птица, комшије шетају псе и децу у колицима. У појединим дворишима већ су на стаблима сазрели лимунови и мушмуле – непретенциозне, старинске воћке, које мештани једу свеже, не чекајући да угњиле.

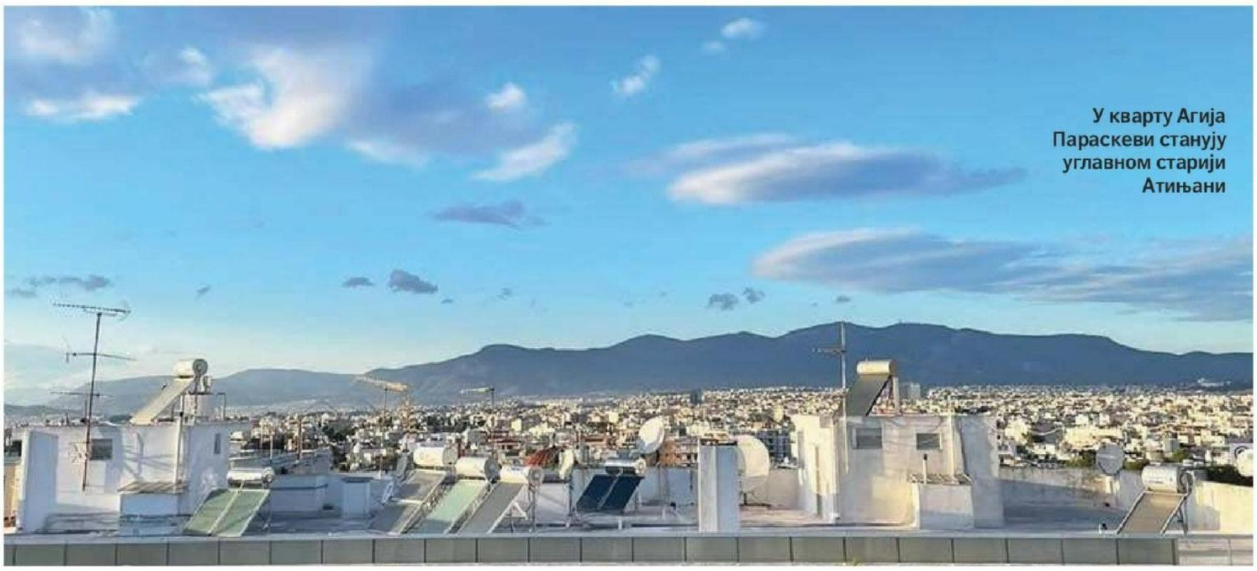
За оне који воле шопинг, пролеће у Атини доноси и једну посебну драж – сезонске распродаје које се најчешће дешавају у

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Dragana Šubarević
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 2095

Naslov: Proleće u Agija Paraskevi

Strana: 8,9,10,11

У кварту Агија Параскеви станују углавном старији Атињани

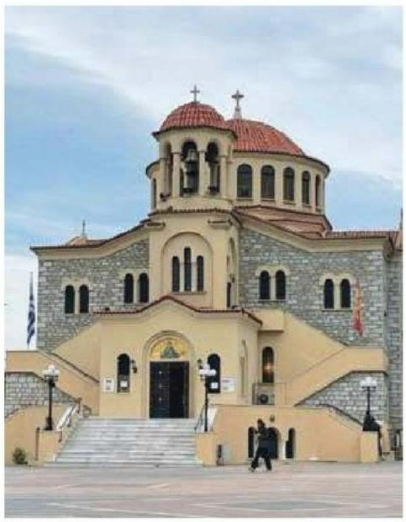
ОПОЈНИ ЈАСМИН И БУГЕНВИЛИЈЕ

У улицама Агије мирише опојни јасмин, а бугенвилије се спуштају низ зидове и балконе у раскошним слаповима пурпурне и ружичасте боје, претварајући сваки излазак из куће у мали визуелни празник.

Руже разних боја заустављају поглед, а борови, олеандери, лаванда и жбунови рузмарина, стварају амбијент медитеранских вртова, чак и у урбаном окружењу у близини главне авеније и жиле куцавице – Мезогиона.

Становници Агије често саде цвеће испред зграда и у приватним двориштима, па су чак и обичне улице испуњене бојама, мирисима, природним лепотама Средоземља.

Црква Свете Петке

мају. Туристи често неочекивано заврше с коферима пуним одеће и обуће коју нису планирали да купе. А шетња по радњама, уз повољне цене и сунчано време, али и када се изненада спусте јаки пљускови, може да постане право задовољство.

У Агији нема много продавница и бутика, али је зато добро повезана с оближњим Халандријем, где се на пешачкој зони налази велики број продавница – од грчких брендова до светских ланаца. Ни чувени Мол у Марусију, с малом „Икеом" није далеко.

Агија Параскеви није туристички кварт. Нема музеја, ни чувених знаменитости, осим велике Цркве Свете Петке на Доњој платији, која потиче из периода османске владавине Грчком, али има оно што туристи обично траже кад се уморе од разгледања – нормалан свакодневни живот, рутинске одласке на посао и вечерња окупљања становника на трговима.

Мириси цвећа се мешају с још једним овде омиљеним карактеристичним мирисом кафе.

Док многи, углавном млађи, у рукама држе папирне чаше са хладним „фредо еспресо" напитком „за понети", у баштама кафића седе „локалци" и густирају своју

Datum: 15.06.2025
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Dragana Šubarević
Teme: ostalo

Napomena:
Površina: 2095

Naslov: Proleće u Agija Paraskevi

Strana: 8,9,10,11

шољицу „грчке" кафе, у тишини погледом пратећи пролазнике.

Агија Параскеви нема руфтоп барове као оне који се нижу по Монастиракију, Митрополеосу и Синтагми. С кровова Агије не виде се ни Акропољ ни удаљено море, али се види Атина као на длану и планине на северу, које и у пролеће имају снега на врховима.

Агија Параскеви оставља утисак – али га не намеће. Она зрачи спокојем старијег човека који је све већ видео и зна када треба да се склони у тишину.

Пола сата од плаже

Око поднева, Агија мења темпо. Деца излазе из школе, комбији за доставу долазе и одлазе, звук многобројних мотора и аутомобила се појачава, али се све и даље одвија без много нервозе.

Из Агије метро води до мора. У Атини можеш да се возиш двадесетак минута и да стигнеш на неку од плажа.

Док се многи Европљани тек навикавају на крај зиме, Атињани су у мају већ увелико на мору. Градске плаже, попут оних у Палео Фалиро или Глифади, оживе већ у марту. Од раног јутра се тамо могу видети многи Атињани – од старијих људи који пливају и раде гимнастику у води до породица са децом која долазе на песак и једу прве сладоледе у сезони. Вода је још хладна, али сунце увелико пржи и сви знају да је лето иза угла.

Није Атина најлепши град. Није ни најуређенији. Део око Трга Омонија није препоручљив за шетњу, јер има наркомана и бескућника. Али Атина има мирисе који се памте. Има оне тихе тренутке кад не знаш да ли си сам или део нечег већег. И има места попут Агије Параскеви, где се не догађа ништа – али се управо зато догађа све.

Док у пекари купујем „кулури" (ђеврек посут сусамом) и кадаиф, шаљем да ли има врућих лукумадеса и размишљам да ли да у суседном локалу купим гирос, старији човек ме поздравља са „калиспера" и показује на свеже испечен слатки хлеб са махлепом и мастиком, посут листићима бадема – тсуреки. На зиду стоји календар из 2019. Нико није журио да га замени.

Текст и фотографије **Драгана Шубаревић**

ПИЈАЦА ПЕТКОМ ДУЖ УЛИЦЕ

У једној обичној улици, с петоспратним зградама сагрђеним 60-их и 70-их година прошлог века, уоквиреним терасама и с одржаваним оградђеним цветним вртовима и паркинзима уместо приземља, сваког петка у Агији се одржава пијаца – лаики. Шаренило свежег воћа и поврћа, маслина, сирева, буја испод сунцобрана постављених с обе стране улице која се прво пење, а затим спушта преко брда. Сувлаки се пече на роштиљу и мами купце мирисом, а гласни позиви продаваца да купе њихову робу, јер је најбоља а најјефтинија, оре се улицом. Има ту и свеже рибе и морских плодова, домаћих јаја, цвећа, кућних потрепштина, одеће. Углавном старији становници провлаче се вукући торбе на точковима, јер су улице дугачке, а они нису више у годинама да могу да носе тешке кесе.

Предграђе на североистоку Атине, у подножју планине Имитос, ушушкано је међу боровима и цитрусима

Станови и куће су окружени зеленилом